دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
مەیدانی الخلانی - شەقامی « الجمهوریة »
بغدا - س.پ ١٤٠١٦ تەلەفۆن ٨٨٧٥٧٩٥ - ٥ خەت
« هاوکاری » رۆژنامەیەکی هەفتانەیە ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە
٨ لاپەرە ٢٥ فلسە

هاوکاری

« التضامن »

سەرنووسەر سعاد ادیب

● دووشەممە ٢٣ی نیسان ١٩٧٩ ژمارە ٤٧١ ●

● الاثنین ٢٣ نیسان ١٩٧٩ العدد ٤٧١ ●

داواتان لێدەکەم بەرهەم زیاد بکەن و پوختەی بکەن، بنکەی پیشەسازی پیشکەوتو دروست بکەن، کشتوکاڵی نوێ بنیات بنێن و بیناکاری سۆشیالیستی لە هەموو مەیدانەکاندا بەرەو پێشەوە بەرن .
سەرۆکی فەرماندە
احمد حسن البکر

خاینێکی ترو کردەوەیەکی خیانەتکارانەی تر

سەرۆك البکر و بەڕێز صدام حسین بروسکەی پیرۆزباییان لە فەرماندەی هێزی ئاسمانی و بەرگری ئاسمانییەوە پێ گەیشتووە

بەڕێز سەرۆك موهیب احمد حسن البکر سەرەك کۆمار فەرماندەی گشتیی هێزە چەکدارەکان و فەریق روکنی یەکەم صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بروسکەیەکی پیرۆزباییان لە لیوا روکنی فرۆکەوان فەرماندەی هێزی ئاسمانی و بەرگری ئاسمانییەوە پێگەیشتووە بەبۆنەی بیرەوەری چل و هەشت ساڵەی دامەزراندنی هێزی ئاسمانی عیراقەوە کە ڕێکەوتی رۆژی یەك شەممەی رابوردووی کردووە .

ئەمەش تەواوی ئەو بروسکەیەیە ..

خۆش حاڵم بەبۆنەی بیرەوەری چل و هەشتەمینی ساڵی دامەزراندنی هێزی بەرگریی ئاسمانیمانەوە بەناوی خۆم و کارگێرانی هێزی ئاسمانی و بەرگریی ئاسمانییەوە جوانترین پیرۆزبایی پێشکەش ئێوەی بەڕێز بکەم و لەخوای گەورە دەخوازم کە سەرکەوتووتان کات و بەو ڕێگابەتاندا بەرێت کە چاکەی نەتەوەی عەرەب و بنیاتنانی سەربلندی و شانازیی تیادا بێت .

ئێمە پەیمان بەخوا دەدەین و پەیمان بە ئێوەش دەدەین کە پێشەنگمان دڵسۆزی و کارکردنێکی بەردەوام بێت بۆ پەرەپێدانی هێزی ئاسمانیمان بۆ ئەوەی ببێتە ئامێرێکی کاریگەر لە بەرگری کردن لەسەر هەموو بستێ لەخاکی عەرەب وە ئامادە بێت بۆ چوونە ناو شەڕی شەرەفەوە بۆ سەندنەوەی خاکی زەوت کراو کە رابەرمان ئامۆژگاریکانتان بێت و رێنمایی لەبیرو باوەڕو ئامانجەکانی حزبە مەزنەکەمان حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی دەکەین لە یەك بوون و سەربەستی و سۆشیالیستیدا .

لیوا روکنی فرۆکەوان
فەرماندەی هێزی ئاسمانی و بەرگریی ئاسمانی

بەڕێز سەرۆك البکر پیرۆزبایی لە بریجینێف دەکات بەبۆنەی سەرلەنوێ هەڵبژاردنەوەیەوە

بەڕێز سەرۆك احمد حسن البکر بروسکەیەکی پیرۆزبایی بۆ سەرۆکی ئەنجومەنی بەرزی سۆڤیات بەڕێز لیونید بریجینێف ناردووە، بە بۆنەی سەرلەنوێ هەڵبژاردنی بۆ سەرۆکی ئەنجومەنەکە ..

ئەمەش تەواوی بروسکەکەیە..

بەڕێز لیونید بریجنێف ئەمینداری گشتیی لیژنەی مەرکەزیی پارتی کۆمۆنستی سۆڤیات سەرۆکی دەستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی بەرزی سۆڤیات - مۆسکۆ

بە بۆنەی هەڵبژاردنتانەوە بۆ سەرۆکایەتی دەستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی بەرزی سۆڤیات خۆشحاڵم کە گەرمترین و جوانترین پیرۆزبایی پێشکەشی بەڕێزتان بکەم و داوای تەندروستی و سەرکەوتن بۆ ئێوەو پێشکەوتنێکی زیاترو خۆش گوزەرانی بۆ گەلانی یەکێتیی سۆڤیاتی دۆست بکەم ..

احمد حسن البکر
سەرۆکی کۆماری عیراق

کۆبوونەوەی ئەنجومەنی بەرزی سەربازیی شۆڕشی فەلەستین

بیروت - ١٩ - ئا.د.ع

ئەمڕۆ بەڕێز یاسر عەرەفات سەرۆکی لیژنەی راپەڕاندنی رێکخراوی رزگاری فەلەستین سەرۆکایەتی کۆبوونەوەیەکی ئەنجومەنی بەرزی سەربازیی شۆڕشی فەلەستینی کردووە . کۆبوونەوەکە نوێنەرانی هەموو شۆڕشگێرانی شۆڕشی فەلەستینی تێدا بووە .

ئاژانسی دەنگوباسی شۆڕشی فەلەستین ئەوەی راگەیاندووە کە لەو کۆبوونەوەیەدا چەند بڕیارێکی گرنگ دراوە بۆ بەرەو رووبوونەوەی ئەم قوناغەی ئێستا بەتایبەتی دوای ئەو دۆخە جیاخوازییەی لە خواروی لبناندا خولقاوە .

مەلیك حسین سەردانەکەی واشنتۆنی دوادەخات

مەلیك حسین مەلیکی ئوردن نەخشەی ئەو سەردانەی دواخستووە کە دەیویست لە ناوەندی مانگی داهاتوودا لە وڵاتە یەك گرتۆکانی ئەمەریکای بدات .

ئەم هەواڵە هۆدینگ کارتەر راگەیاندووە کە قسەکەری رەسمییە بەناوی وەزارەتی دەرەوەی ئەمەریکاوە . هەر لەم بارەیەوە وتوویەتی : ئێستا لە لێکۆڵینەوە دەربارەی دانانی کاتێکی نوێ دەکرێت بۆ ئەوەی مەلیك حسین تیایدا بچێت بۆ ئەمەریکا .

راگرتنی ئەندامێتی کۆمپانیا میسریکان لە یەکێتیی زامنی عەرەبیدا

تونس - ١٩ - ئا.د.ع

یەکێتیی گشتیی زامنی عەرەب بڕیاری داوە کە ئەندامێتی ئەو کۆمپانیا میسریانە راگرێت کە لەو یەکێتیەدا ئەندامن لەگەڵ گۆستناوەی بارەگای یەکێتییە کە لە قاهیرە .

ئەو یەکێتیە هەژدە لە دەوڵەتە عەرەبیکان ئەندامین ماوەی سێ رۆژە کۆبوونەوە دەکات بۆ گفتوگۆ کردن دەربارەی جێبەجێکردنی ئەو بڕیارانە کە کۆنگرەی وەزیرانی دەرەوەو ئابووری عەرەب لە بەغدا دژی رژێمی سادات و ئەو دەزگا میسریانەی بە شێوەیەکی راستەو خۆیان ناراستەو خۆ لەگەڵ قەوارەی زایونیزم مامەلە دەکات دەری کردووە .

بەرپابوونی شەڕێکی چەکدار لە سێ شاری ئێراندا

تاران - ٢١ - ئاژانسەکان .

ئەمڕۆو دوێنێ لە چەند شارێکی ئێراندا شەڕێکی چەکدارانە هەڵگیرساوە لە ئەنجامیدا ١٣٦ کەس بریندارو کوژراو کەوتووە .

لەشاری نەغدە لەنێوان دوو دەستەی سیاسیدا شەڕێکی چەکدار هەڵگیرساوە تاوەکو ئێستا هەر بەردەوامە لەو شەڕەدا نارنجۆك و تۆپی هاوەن و مەترەلۆس بەکارهاتووە لە ئەنجامدا سێ کەس کوژراوە وەپتر لە حەفتا کەس بریندار بووە، وە لە شاری عەبادان هەمەدبسان شەڕێك هەڵگیرساوە لەم شەڕەدا دەورو بەری سێ کەس بریندار بوون وە رۆژی پێنج شەممەی رابوردوو لەنێوان دوو لیژنەی شۆڕشگێڕدا شەڕێك هەڵگیرساوە .

بومەلەرزە پێنج گوندی ئەلبانیا ژێرەو زەبەر دەکات

رۆژی شەممەی رابوردوو لە ڤیەنا دەنگوباسی ئەوە بڵاوبووە کە ئەو بومە لەرزە گەورەیەی لە یوگسلاڤیاو ئەلبانیادا لە ١٥ی ئەم مانگەدا روویداوە بۆتە هۆی تەختکردنی تەواوی پێنج گوندی ئەلبانیا ..

لەو راپۆرتەدا کە ئاژانسی دەنگوباسی ئەلبانیا بڵاوی کردۆتەوە ئەوەی راگەیاندووە کە لیژنەیەك پێك هێنراوە بۆ رەنگ رشتنی نەخشەی پێنج گوندی تر تا وەکو لە جێگای

ولاتانی عەرەب و دنیا سعد حدادی ئەلقە لەگوێ تاوانبار دەکەن

بیروت - ١٩ - ئا.د.ع - ئاژانسەکان ..

ئەمڕۆ هێزە یەمینێکانی خواروی لبنان هەموو ئەو رێگابانەیان گرتووە کە دەگەن بەو زمانەبەی نووساوە بەفەلەستینی زەوت کراوەوە، دوێنێ ئێوارە ئەو هێزانە ئەوەیان راگەیاندووە کە قەوارەیەکی سەربەخۆی جیاخوازیان بۆ خۆیان دروستکردووە لەسەر ئەو زەوییەی کە لەهەشت سەد کیلۆمەترەی چوارگۆشە تێپەڕ ناکات . ئەم خاکە بەپانایی چەند کیلۆمەترەبەك پشتێنەیەك بەدەوری سنووری ژووروی فەلەستیندا پێك دەهێنێ .

ئەم هێزانە رێگاکانیان گرتووە و لەو ناوچانەدا سەنگەرێکی زۆریان لێداوەو حەشارگەو پەناگای کۆنکرێتینیان تێدا دروست کردووە .

ئەوانەی لەو ناوچە سنووریانەوە هاتوون ئەوەیان گێڕاوەتەوە کە هێزە یەمینێکان هەڕەشەیان لە گوندی سەرڤیاو دەرکیا کردووە بۆ ئەوەی سەربازە میریکان دەرکەن ئەگینا تۆپ باران دەکرێن .

وە لەلایەکی تردوە سوپای نیزامی لبنان دوێنێ و ئەمڕۆ کەوتۆتە خۆو لەجیاتی هێزەدەولیکان خۆی لە پێنج جێگەدا قایم کردووەو سەنگەرو حەشارگەی بۆ خۆی بنیات ناوە، لەم مەیدانەدا هێزەکانی نەتەوە یەك گرتۆکان هاوکاری لەگەلدا کردووە .

● **کۆبوونەوەی ئەنجومەنی وەزیران**

ئەنجومەنی وەزیرانی لبنان کۆبوونەوەی هەفتانەی ئیعتیادی خۆی کردووە ئەگەرچی ماوەکەی رۆژێك دواکەوت ئەویش بەهۆی ئەوەوە کە سەرۆکی حکومەت دکتۆر سلیم حص چووبوو بۆ دیمەشق .

لەم کۆبوونەوەیەدا ئەنجومەنی وەزیرانی لبنان گەلێك مەسەلەی گرنگیان باسکردووە لە سەروو ئەو باسانەوە باسی ئەو دۆخە بووە کە لە خواروی لبناندا خولقاوە بەهۆی ئەوەوە کە فەرماندەی هێزەیەمینێکان سەعد حەداد قەوارەیەکی جیاویستی دروست کردووە لەو پارچە خاکەدا کە وەك پشتێنە دەوری بەشی ژووروی خاکی فەلەستینی زەوتکراوی داوە .

● **بڵند بوونەوەی شەپۆلی نارەزایی ..**

وە لەلایەکی ترەوە نارەزاییەکی گەورە بەرامبەر ئەو کارە نیشان دراوە کە سعد حدادی ئەلقە لە گوێ کردوویەتی بەوەی بانگی پێکهێنانی دەوڵەتی لبنانی سەربەستی داوە . لەم بارەیەوە ئەمینداری گشتی نەتەوەیەك گرتۆکان دکتۆر فالد هایم ئەمڕو نارەزایی خۆی بەرامبەر ئەو کارە نیشان داوە کە لە خوارووی لبناندا بەهاوکاری زایونیزمی دوژمن، سعد حدادی ئەلقە لەگوێ پێی ئەوەی داوە کە ناودەبرێت بە دەوڵەتی لبنانی سەربەست .

● **دەوڵەتە میرنشینەکان**

دەوڵەتی میرنشینە عەرەبەکان نارەزایی توندو تیژی خۆیان بەرامبەر ئەم کارە نابەجێیە نیشان داوە کە دەبێتە مایەی دابەشکردنی لبنان و پارچەپارچە کردنی یەکێتییەکەی .

● **کوێت ..**

وە لە کوێتیش جێگری سەرەك وەزیران و وەزیری دەرەوەی ئەو وڵاتە ئەوەی راگەیاندووە کە کوێت باوەڕی بە پارێزگاری یەکێتی و سەلامەتی خاکی لبنان هەیە لەگەڵ بارمەتیدانی شەرعیەت لە لبنانی برادا . وە لەلایەکی ترەوە رۆژنامەکانی عەرەب نارەزایی یەکی ئێجگار توندوتیژی خۆیان بەرامبەر ئەم پیلانە ناڕەوایە دەربڕیوە کە فەرماندەی هێزە یەمینێکانی لبنان سعد حدادی ئەلقە لەگوێ جێبەجێی دەکات بەهاوکاری لەگەڵ زایۆنیزمی دوژمندا .

● **قبرس نارەزایی دەردەبڕێت**

وە لەلایەکی ترەوە حکومەتی قوبرس لە بەیاننامەیەکدا کە ئەمڕو دەری کردووە نارەزایی خۆی نیشان داوە بەرامبەر بەئەوەی قەوارەیەکی جیاویستی گۆشەگیر لە لبناندا دروست بکرێت .

وتەی هاوکاری

لەبیرەوەری رۆژنامەگەری کوردیدا

رۆژی ٢٢ نیسانی ٨١ ساڵ رێکەوتی بیرەوەری پیرۆزی رۆژنامەگەری کوردە، رۆژێکی تایبەتی و گەشاوەیە لەمێژووی گەلی کورد، وا دوێنێ هەشتاو یەك ساڵ رابوورد بەسەر دامەزراندن و دەرچوونی یەکەم رۆژنامەی کوردی کە لەساڵی ١٨٩٨ بەردی بنچینەو بناغەی داندرا لەشاری قاهرە . رەوشەنبیری کورد (مقداد مدحت) و چەند هەواڵێکی دڵسوزی توانیان کە بۆ یەکەم جار رۆژنامەیەك چاپ کەن بەناوی (کوردستان) .

ئەم رۆژنامەیە بەرهەمێك بو لەخەباتی رۆژانەی گەلی کورد، لەکانگەی دەروونی جەماوەرو رەوشەنبیران و بیروباوەڕی نشتمانپەروەری و پێشکەوتنخواز هەڵقوولی دژی هەمو جۆرە چەوسانەوەو زڵم و زۆری زۆردارو کۆنەپەرستی و نۆکەرانی ئیمپریالیزم .

رۆژنامەی کوردستان هەرچەند تەمەنی کورت بو.. گەلێك کۆسپەو تەگەرو چەوسانەوەو دەربەدەری توشهات، بناغەی خەباتی رەوشەنبیری تۆمار کرد، نیشانەیەکی دیاری کراوی پرشنگدارە بۆ سەلماندنی ئەم راستیە کە گەلی کورد لەمچەرخە نالەبارەدا وەکو هەرگەلێکی چەوساوەو زۆرلێکراو لەتوانایە هەبو دەنگی رزگاری لە دەست زڵم زۆری و کۆنەپەرست بەرزکاتەوە ئاوات و ئامانجو داخوازیە دیموکراسی و نەتەوەیی پێشکەوتنخوازی جەماوەری کورد رابگەینی بە گەلانی دوورو نێزیکی ناوچەی رۆژهەڵاتی ناوەڕاست .

بێگومان رۆژنامەگەری هەرلەسەرەتایەوە بەشێکی روون و گەشاوەو بریقەداری بزوتنەوەی نشتمانپەروەری و پێشکەوتنخوازی گەلی کوردمانە ئەمە لەلایەك، دەرچوونی یەکەم رۆژنامەی کوردی لەقاهرە لەم سەردەمە سەختەدا یەك گرتووی بەتینی بزوتنەوەی نەتەوەیی پێشکەوتنخوازانەی گەلی عەرەب و کورد ئەنوێنی لەپێناوی سەربەخۆیی و رزگاری و لەبن باری قورسی رژێمی دەوڵەتی عسمانی و زڵم و زۆری پاشایەتی، لەلایەکی ترەوە .

رۆژنامەی (کوردستان) و زۆربەی رۆژنامەو گۆڤارەکانی کوردی دوابەدوای، رێبازی پێشکەوتنخوازانەو پاڵپشتی و بەهێز کردنی خەباتی گەلانی چەوساوەو زۆرلێکراوی رەچاوکردووە، بەتایبەتی خەباتی گەلی عەرەبی نەبەز لەهەمان قۆناغ و زروفی سەخت و نالەبار لەپیناوی هێنانەدی سەربەخۆیی و ئازادی و یەکگرتووی سەرانسەری وڵاتی عەرەب هەمیشە رۆژنامەگەری پێشکەوتنخوازی کوردی لەعیراقی خۆشەویستمان پتەوکردن و قوولکردنی برایەتی و یەکێتی کوردو عەرەب و کەمە نەتەوەیەکان بە ئەرکی گرنگی سەرشانی خۆیان داناوە، درێغی نەکردووە شانبەشانی رۆژنامەگەری عیراق لە خەباتی بەجۆش و پتەو بۆ روخاندنی رژێمی پاشایەتی بۆ گەنی گۆڕکراو .

گەرچی لەشۆرشی ١٤ی تەموزی ساڵی ٩٥٨ رۆژنامەگەری عیراق بە گشتی گەشایەوە، هەندێ هەنگاوی هاویشت بۆ پێشکەوتن و پەلەساندن، بەلام

بڕوانە : ل : ٢

جێگری سەرەك کۆمار پێشوازی برای ئیمپراتۆری ژاپۆن دەکات

جێگری سەرەك کۆماری بەڕێز طه محیی الدین معروف لە بووسگەی تایبەتی خۆی لە ئەنجومەنی نیشتمانی سەر لە ئێوارەی رۆژی شەممەی رابوردوو پێشوازی برای ئیمپراتۆری ژاپۆن پایە بڵندمیر (میکاسا)ی کردووە .

گفتوگۆی نێوان بەڕێز جێگری سەرەك کۆمارو پایەبڵند میری ژاپۆن دەربارەی نێوان عەرەب و ژاپۆن بووە، وەبە تایبەتی پەیوەندیکانی نێوان عیراق و ژاپۆن وئەو پەرەسەندنە گەورەیەی کە چاکەی هەردوو وڵاتی تێدایە .

لەو گفتوگۆیانەدا زیاتر بایەخ بە لایەنی پەیوەندیە رۆشنبیری و شارستانێکان دراوە؛ میوانی بەڕێز ئەوەی نیشان داوە کە حەز دەکات کە شتێکی زیاتر لە بارەی شارستانێتی میسوپۆتامیاوە بزانێت .

بەڕێز جێگری سەرەك کۆمار کورتەیەکی پوختی ئەو پێشکەوتنەی بۆ میوانی بەڕێز باس کردوە کە عیراق لە ساڵانی شۆڕشدا لە هەموو مەیدانێکدا بە خۆیەوە دیوە .

لەو چاوپێکەوتنەدا جێگری وەزارەتی دەرەوە بەڕێز عبدالحسین الجمالی و بەڕێز بالوێزی ژاپۆن لە بەغدا ئامادە بووە .

ئەوە بوو بەڕێز جێگری سەرەك کۆمار دوانیوەڕوی رۆژی شەممەی رابوردوو بۆ بەسەرکردنەوەو چاوپێکەوتنی برای ئیمپراتۆری ژاپۆن چووە کۆشکی جادریە.. بەڕێز جێگری سەرۆك کۆمارو میرمیکاسا لەو چاوپێکەوتنەدا گفتوگۆی دۆستانەیان کردووەو باسی ئەو پەیوەندیە توندو تۆڵانەیان کردووە کە لە نێوان عیراق و ژاپۆندا هەیە .

لەو چاوپێکەوتنەدا بەڕێز جێگری سەرەك کۆمار جێگری وەزارەتی دەرەوەو بالوێزی ژاپۆنی لەگەڵدا بووە .

سەر لە ئێوارەی رۆژی شەممەی رابوردوو برای ئیمپراتوری ژاپۆن تاجە گوڵینەیەکی خستۆتە سەر گۆڕی سەربازی نەناسراو .. لە مەراسیمی دانانی ئەو تاجە گوڵینەیەدا ئەمینداری پایتەخت بەڕێز سمیر محمد عبدالوهاب و پارێزگاری بەغدا بەڕێز محمد حمدان ئامادە بوون .

ئەوەی شایانی باسە میر میکاسا سەر لە بەیانی رۆژی شەممەی رابوردوو لە تۆکیوە گەیشتە بەغدا و لەم سەردانەیدا هاوسەرەکەی لەگەڵدایە بۆ چاوپێکەوتنێکی دۆستانە هاتوونەتە وڵات کە چەند رۆژێك دەخایەنێت .

ئەم هاتنەشیان لە سەر ئەو بانگێشتنە رەسمییە بووە کە جێگری سەرەك کۆمار کردوونی .

ئا.د.ع

ئەبو مێزور بەغدا بەجێ دەهێڵێت

دوانیوەڕۆی رۆژی پێنج شەممەی رابوردوو لێپرسراوی پەیوەندیکانی دەرەوە لە بزوتنەوەی فەتح بەڕێز محمد ئەبو مێزر لە کۆتایی سەردانێکی سێ رۆژیدا بەغدای بەجێ هێشت .

لە سەردانەکەیدا بەڕێز ئەبو مێزر نامەیەکی گەیاندووە بە بەڕێز صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش کە بەڕێز یاسر عەرەفات سەرۆکی لیژنەی راپەڕاندنی رێکخراوی رزگاری فەلەستین بۆی ناردبوو، نامەکە پەیوەندی هەبووە بە دۆخی ئێستای عەرەب و پەرەسەندنی مەسەلەی فەلەستینەوە .

کۆبوونەوەکانی مەکتەبی راپەڕاندنی کۆنگرەی وەزیرانی خانەسازی و ئاوەدان کردنەوەی عەرەب دەستی پێ کرد .

سەر لە ئێوارەی رۆژی شەممەی رابووردوو لە بارەگای وەزارەتی خانەسازی و ئاوەدانی نیشتمان و کاری دووهەم کۆبوونەوەی مەکتەبی راپەڕاندنی کۆنگرەی وەزیرانی خانەسازی و ئاوەدانی عەرەب دەستی پێکرد .

لە کۆبوونەوەکەدا کە بەڕێز طه یاسین رمضان ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری خانەسازی و ئاوەدانی سەرۆکی مەکتەبەکە سەرۆکایەتی کردووە خشتەی ئەو کارانە باس کراوە کە بۆ کۆبوونەوەی ناوبراو دیاری کراوە، کە ئەویش برێتییە لە راکرتنی ئەندامێتی میسر لە مەکتەبی راپەڕاندنی کۆنگرەکەدا لەگەڵ بانگ نەکردنی بۆ کۆنگرەی داهاتووی وەزیرەکانی خانەسازی و ئاوەدان کردنەوەی عەرەب کە لە مەغریب دەکرێت کە ئەمیش بەپێڕەوی کردنێکی ئەو بڕیارانەیە کە وەزیرانی دەرەوەو ئابوری عەرەب لەم بارەیەوە داویانە .

سادات ئەنجومەنی گەل هەڵدەوشێنێتەوە

قاهیرە - ٢١ - ئاژانسەکان .

ئەمڕۆ سادات بڕیاری هەڵوەشاندنەوەی ئەنجومەنی گەلی میسری دەرکردووە .

ئاژانسێکی دەنگوباسی فەرەنسایی ئەوەشی راگەیاندووە کە هەڵبژاردنەوەی نوێی ئەنجومەنەکە لە حەوتی مانگی حوزەیراندا دەست پێدەکات و یەکەم دانیشتنی لە ٢٣ی هەمان مانگدا دەکرێت هەروەها وتویەتی ..

بڕوانە : ل : ٢

Institut Kurde de Paris

راپۆرت

بەبۆنەی کردنەوەی پانزەیەمین میهرەجانی بەهارەوە
نوێنەری سەرۆکی فەرماندە گەشتێك بە ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا دەکا

بەبۆنەی ئاهەنگەکانی میهرەجانی پانزەیەمی بەهارەوە کە لە رۆژی (١٥)ی مانگەوە لە شاری موصل دەستی پێ کردوە ، رۆژێك بەر لە دەست پێ کردنی میهرەجانەکە. نوێنەری بەڕێز سەرۆك احمد حسن البکر بەڕێز عزت ابراهیم ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری ناوخۆ گەیشتە شاری موصل و لەلایەن کاربەدەستان ولێپرسراوانەوە پێشوازی لێ کرا • لەم سەردانەی نوێنەری بەڕێز سەرکۆماردا ، کۆمەڵێك کاربەدەستی وەزارەتی ناوخۆی لەگەڵدایە •

میهرەجانەکە کە ئەمڕۆی حایاند بریتی بوو لە ئاهەنگ گێڕانی جۆراو جۆر و رێکخستنی مەسیرەو ئاهەنگی رەمزی و کردنەوەی پێشانگەی وێنەی فۆتۆگرافی لەبارەی سەردانەکەی بەڕێز صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشەوە لە پارێزگاکانی خوارووو پێشانگای جۆراو جۆری تر ••

هەر لە چوارچێوەی ئەم سەردانەی موصلدا نوێنەری بەڕێز سەرکۆمار سەری لە بارەگای لقی (نینوی)ی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست داو لە وێ لەگەڵ هاورێ رازیاری لقەکەو ئەندامانیدا کۆبووەوەو لەگەڵیاندا لە بارەی پێشکەش کردنی باشترین شێوەی خزمەتگوزاریەوە بە جەماوەری پارێزگاکە گفتوگۆی کرد •• پاش ئەوە چاوی بە پیاوە ئاینی یەکان کەوت و لەو چاوپێکەوتنەدا سڵاوی بەڕێز سارۆك احمد حسن البکری بە هاوولاتیانی پارێزگاکەو بەتایبەتی بە پیاوانی ئاینی گەیاندو داوای لێ کردن کە لە هۆشیار کردنەوەی جەماوەردا بەشداری بکەن بەتایبەتی لەم قۆناغە ناسکەدا کە نەتەوەی عەرەبی پێیدا دەڕواو تێیدا دەست درێژی دەکرێتە سەر جێگە پیرۆزەکانی ئیسلام لە فەلەستینی داگیرکراو •• هەروەها پیاوانی ئاینیی بانگ کرد بۆ بەشداری کردنی کاریگەر لە بیناکردنی کۆمەڵگاو مرۆڤی تازەدا بەجۆرێك کە لە گەڵ بزوتنەوەی ئەو گۆڕانکاریەدا بگونجێ کە لە وڵاتەکەدا لە ئارادایە •

بەر لەوە ، نوێنەری بەڕێز سەرکۆمار سەری لە بارەگای سەرکردایەتی هێزەکانی قعقاعدابوو لە پارێزگای نینوی و سڵاوی سەرۆکی بەڕێزی بە ئەفسەران و دەرەجەدارانی سەرکردایەتی هێزەکانی قعقاع گەیاندبوو •

هەروەها ، لە چوارچێوەی سەردانەکەیدا ، نوێنەری سەرۆکی بەڕێز سەرۆکایەتی کۆڕێکی فراوانی کرد لە بارەی شێوەی بەڕێوەچوونی کاروباری دامودەزگاو دایەرەکانی دەوڵەت و بەرەسەندنەوە لە پارێزگاکەدا •

لەم کۆڕەدا ، نوێنەری بەڕێز سەرکۆمار داوای کرد ئەوەی هەوڵ و توانا بەکار بهێنری بۆ باشترین شێوەی جێبەجێ کردنی پرۆژەکانی بەرەسەندن لە پێناوی دروستکردنی مرۆڤی نوێ داو رۆشنبیر کردنی بە ئەدەبیات و فیکری حزبی سەرکردو راپۆرتی سیاسی کۆنگرەی هەشتەمی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست •

لەم سەردانەیدا ، نوێنەری بەڕێز سەرۆك احمد حسن البکر ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش و وەزیری ناوخۆ رازیاری مەکتەبی سوبایی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست سەری لە یەکێك لە هێزە سوبایی یەکاندا و سڵاوی سەرۆکی فەرماندە بەڕێز احمد حسن البکر و بەڕێز صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی بە ئەفسەران و دەرەجەداران و ئیشکەرانی هێزە کە گەیاندو وتی ئێمە بەردەوام • لە هەمەو مەیدانێکدا • بۆ دروستکردنی بنکەیەکی پتەوی خەباتی نیشتمانی کار دەکەین بۆ ئەوەی بپێتە مەڵبەندێکی درەوشانەوەی شۆڕشگێڕانە بەرەو دروستکردنی مرۆڤی نوێ کە توانای بەخشش و فیداکاری هەبێ و لە پێناوی بنیاتنانی کۆمەڵگایەکی عەرەبی دیموکراتی یەکگرتوو کە توانای دروستکردنی شارستانی نوێی هەبێ لەبەر تیشکی ئامانج و بیروراکانی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیستدا ••

نوێنەری بەڕێز سەرکۆمار ، ئەرکی ئەفسەران و دەرەجەدارانی ئەم هێزانەی ستایش کرد ، لەسەر بەشداری کردنی کاریگەریان لە وەدیهێنانی دەسکەوتەکانی شۆڕشدا شان بەشانی ئەو بزوتنەوەی گۆڕانکاریەی کە هەموو وڵات بەخۆیەوە دەیبینێ •

لەسەردانەکەی دهۆکیدا ؛ کە لە لایەن کاربەدەستانی دەوڵەت و رێکخراوە حزبی و پیشەیی یەکان و جەماوەرەوە پێشوازی گەری لێ کرا ، نوێنەری بەڕێز سەرکۆمار لە دیوانی پارێزگای دهۆکداو لەوێ لەگەڵ بەڕێز پارێزگارو هاورێیان رازیارو ئەندامانی سەرکردایەتی شوعبەی دهۆکی حزب و کاربەدەستاندا لەبارەی جێبەجێ کردنی پرۆژەکانی بەخشەی بەرەسەندن و پێویستیەکانیەوە کۆبۆوە • دوایی سەری لە شوێنێکی دەوری شارەکەو خواروی دهۆکدا ••• هەروەها سەری لە شەتڵگەی دارستان و نزیکەی بەخێو کردنی ئاژەل هەڵدا تەبارە گەنمدا کە بەشێوەی پێشرەو بەڕێوە دەبرێ و لەبارەی شێوەی کاربانەوە گفتوگۆی لەگەڵ کاربەدەستاندا کرد ••• وداوای کرد بایەخێکی زۆر بدرێ بە سامانی ئاژەل و دارستان لە پێناوی زیادکردن و بوختەر کردنی بەرهەمدا •

پاش ئەم سەردانە • بەڕێز نوێنەری بەڕێز سەرکۆمار گەڕایەوە بۆ نینوی و بەهەمان شێوەی پێشوازی لێ کردن بەڕێ خرا •

هەر لە چوارچێوەی سەردانەکەدا ، نوێنەری بەڕێز سەرکۆمار رۆژی سێ شەممەی رابردوو شاری موصلی بەرەو شاری هەولێر بەجێهێشت و لەلایەن بەڕێز ... عبد عثمان وەزیری دەوڵەت بۆ کاروباری کار رێکخستن لەگەڵ دەزگاکانی ئۆتۆنۆمیدا و احمد عبدالقادر سەرۆکی ئەنجومەنی راپەراندن و محمد علی امین سەرۆکی ئەنجومەنی یاسادانان و هاورێ مزبان خضر هادی رازیاری لقی باکووری حزب و ئەمینداری گشتی یەکانی بەڕێوەبەرایەتی یەکانی ئەنجومەنی راپەراندن و بهاءالدین احمد پارێزگاری دهۆک و کاربەدەستانی پارێزگاکەو نوێنەرانی رێکخراوە جەماوەریەکانەوە پێشوازی لێ کرا •

پاش گەیشتنی نوێنەری بەڕێز سەرکۆمار سەرۆکایەتی کۆبوونەوەیەکی بەرینی لە بارەگای لقی باکووری حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیستدا کرد کە تێیدا بەڕێز خالد عبد عثمان وەزیری دەوڵەت بۆ کاروباری کار رێکخستن لەگەڵ دەزگاکانی ئۆتۆنۆمی و هاورێیان ئەندامانی مەکتەبی سوبایی و لێپرسراوە حزبی و رەسمیەکانی ناوچەکەو لێپرسراوانی رێکخراوە جەماوەریەکان ئامادە بوون •

لەم کۆبوونەوەیەدا ، نوێنەری بەڕێز سەرکۆمار سڵاوی سەرۆکی فەرماندەر بەڕێز صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشی کەیاند بە کاربەدەستان و جەماوەری ناوچەی ئۆتۆنۆمی ؛ هەروەها ستایشی سەرکردایەتی حزب و شۆڕشی بۆ هەموو ئەوانە گەیاند کە بەرپرسیاری حزبی و وەزیفەیی یان لە ئەستۆدایەو وتی سەرکردایەتی زۆر بەچاوی بایەخەوە سەیری ئەو هەوڵ و تەقەلایانەتان دەکا کە بۆ هەڵسوڕاندنی ئەو کارانە دەیدەن کە خراونەتە ئەستۆتان و دووپاتی کردەوە کەوا شۆڕش هەوڵی نائاسایی بۆ ناوچەی ئۆتۆنۆمی تەرخان کردوە بە ئامانجی پێشخستنی و بیناکردنی و چارەسەرکردنی گیروگرفتەکانی هاوڵاتیان تێیدا . هەروەها دووپاتی کردەوە کەوا سەرکردایەتی حزب و شۆڕش هەمیشە لە هەموو ئەو شتانە دەکۆڵێتەوە کە پەیوەندیان بە ناوچەکەوە هەبەو پەیوەندی کار دەکا بۆ بەرەنگارکردنی هەموو رەفتارێکی نالەبارو ئەو پەڕی وردەکاری بەکاری بەکار دێنێ بۆ چارەسەرکردنی نالەبارییەکان بەجۆرێك کە زیان بە رەوتەکە نەگەیەنێ •

بەڕێزان وەزیری کار رێکخستن و سەرۆکانی هەردوو ئەنجومەنی راپەراندن و یاسادانان هاورێ رازیاری لقی باکووری حزب و پارێزگای هەولێر لەو کۆبوونەوەیەدا دوان و سوپاسی قووڵی خۆیان بۆ ئەو چاودێری کردنە دەربڕی کە لەلایەن سەرکردایەتی حزب و شۆڕشەوە بۆ هەموو دەزگا رەسمی و حزبیەکانی ناوچەکە تەرخان کراوە ••

پاش ئەوە • بەڕێز عزة ابراهیم سەری لە بارەگای هێزەکانی (مثنی)داو لەلایەن لوا رکن سەرکردەی فەیلەقی یەکەم و عمید رکن سەرکردەی هێزەکانی (مثنی)وە پێشوازی لێ کرا •

لەو چاوپێکەوتنەدا نوێنەری بەڕێز سەرکۆمار ئەو بایەخە بەرزەی دووپات کردەوە کە شۆڕش و حزب بە سەربازەکەی دەیدەن بە هێزە چەکدارەکان و چاودێری کردنی ، وتی ئەم بایەخە لەوەوە هاتووە ئەم هێزانە لە ساڵانی شۆڕشدا توانا داری خۆیان سەلماندوە ، ئیسپاتیان کردوە کە جێی ئەوەن بۆ وەرگرتنی شەرافەتمەندترین هەڵوێست لە مەیدانی نیشتمانی و نەتەوەیی و نێو دەوڵەتاندا پشتیان پێ ببەستری • هەروەها وتی ؛ هێزەکانی مثنی ئازایەتی و دلێرایەتی ئەوتۆیان هەیە کە شانازیان پێوە دەکرێ •

پاش تەواو بوونی سەردانەکەی هەولێری ، نوێنەری بەڕێز سەرکۆمار سەریدا لە پارێزگای تأمیم و کۆبوونەوەیەکی بەرینی لەگەڵ کاربەدەستانی پارێزگاکەدا کرد کەتێیدا سەرۆکانی دایەرەکانی حکومەت و رێکخراوە پیشەیی و جەماوەریەکان ئامادە بوون و لەم کۆبوونەوەیەدا ؛ سڵاوی بەڕێز سەرۆك احمد حسن البکرو بەڕێز صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشی کەیاند بە رێکخراوە حزبی و پیشەیی و جەماوەریەکان و بە ئیشکەرانی دەزگاکانی دەوڵەت لە پارێزگاکە . هەروەها بەختەوەری خۆی دەربڕی بۆ ئەو بەرپرسیارییە زۆرەی دراوەتە شانی هاوڵاتیانی پارێزگاکەدا لە مەیدانی راپەراندنی پرۆژەکانی بەرەسەندندا •

هاروەها دووپاتی کردەوە کە پێویستە رێ نومایی و ئامانجەکانی نەخشەی بەرەسەندنی نەتەوایەتی و بەرنامە ساڵانەکانی بە هۆشیاری و زانیاری بەرزەوە بەکار بهێنرێن •

لەوێوە . بەڕێز نوێنەری سەرکۆمار چوو بۆ پارێزگای سلێمانی و لەلایەك بەڕێز ارشد احمد محمد پارێزگاری سلێمانی و رازیاری سەرکردایەتی شوعبەی سلیمانی حزب و عمید رکن سەرکردەی هێزەکانی منصورو سەرۆکی زانکۆی سلێمانی و ئەندامانی رێکخراوە پیشەیی و میللیەکان و کاربەدەستانو هاوڵاتیانی پارێزگاوە پێشوازی لێ کرا •

بەڕێز عزة ابراهیم . بەکەر رووی کردە بارەگای شوعبەی سلێمانی و سڵاوی سەرۆکی فەرماندە احمد حسن البکرو هاورێ صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشی گەیاند بە ئیشکەرانی سەرکردایەتی هێزەکانی منصورو هاورێیانی تێکۆشەر لە هێزە چەکدارەکانی پارێزگاکەدا . ئەمەی لە کۆبوونەوەدا وت کە بە ئامادە بوونی بەڕێز پارێزگاری سلێمانی و هاورێ یان ئەندامانی هەردوو شوعبەی مەدەنی و سوبایی حزبی لە پارێزگاکە تێدا ئامادەبوو •

هەروەها وتی باوەڕمان بەهەموو کەرتە مەدەنی و سوبایی یەکانی گەلەکەمان هەیە بۆ جێبەجێ کردنی ئەو فرمانانەی خراوەتە ئەستۆیان ••• هەروەها وتی دەبێ سوپایەکی تایبەتی و شەرکەرێکی تایبەتی دروست بکەین ئەمەش بە فیداکاری و قوربانیدان دێتە دی ، لە سەرکردەوە تا دەکاتە سەرباز •

پاش ئەوە بەڕێز عزة ابراهیم سەریدا لە مزگەوتی گەورەی سلێمانی و لەوێ لێپرسراوی ئەوقاف نوسخەیەك قورئانی پیرۆزو بەرماڵێکی بە دیاری پێ بەخشی •

لەچاوپێکەوتنی پیاوانی ئاینی دا ؛ بەڕێز ابراهیم دووپاتی کردەوە کەوا شۆڕش بایەخێکی تایبەتی دەدا بە پیاوانی ئاینی و جێگاکانی پەرستن دا داوای لێ کردن بەرپرسیاری خۆیان بهێننە دی لە رێنوێنی کردنی خەڵك بۆ رێی روناکی و ئاڵای شۆڕشدا و پاراستنی دەسکەوتە پێشکەوتنخوازەکانی •

پاش ئەوە ؛ نوێنەری بەڕێز سەرکۆمار سەرێکی لە پرۆژەی بەخێو کردنی ئاسك دا کە لە ناوچەی بازیان جێبەجێ دەکرێ و گوێی بۆ باسێك راگرت لە بارەی پرۆژەکەوە کە (٩٥) هەزار دیناری تێدەچێ و یەکەم پرۆژەی ئەو جۆرەیە لە پارێزگاکەدا ؛

لە میهرەجانی ئەمساڵی زانکۆی سلیمانیدا

زانکۆی سلێمانی دەستکەوتی شۆڕشی ١٧ی تەموزە تابیێتە مەڵبەندی رووناك بیری ناوچەی کوردستانی عراق

● بەتەلەفون لە فریا عبداللە پ• هاوکاری یەوە ••

لەژێر دروشمی ((بامیهرەجانی ئەمساڵمان ئاوێنەیەك بێت بۆ نواندنی دەسکەوتە زانستی و رۆشنبیری یەکانمان و راپەرینێکی بیروباوەڕ بێ لەبەر رۆشنایی پەیمانی کاری نەتەوەیی هاوبەشدا))رۆژی پێنج شەممە ١٩–٣–١٩٧٩ زانکۆی سلێمانی میهرەجانی ساڵانەی خۆی سازکردو لە جیاتی بەڕێز وەزیری خوێندنی بەرزو لێکۆڵینەوەی زانستی بەڕێز دوکتۆر طارق رشاد عبداللە سەرۆکی زانکۆی سلیمانی ئامادەبوو ، هەروەها بەڕێز ارشد احمد محمد پارێزگاری سلێمانی و هاوری عبدالرزاق فارس ئەمینداری نهێنیی سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لەگەڵ نوێنەرانی دەزگاو رێکخراوە زانستیەکان و گەلی یەکان و ژمارەیەکی زۆر لە قوتابی و میوان هاوبەشی کردنەوەی ئاهەنگی میهرەجانەکە بوون •

بەم بۆنەیەوە بەڕێز سەرۆکی زانکۆی سلیمانی وتارێکی خوێندەوەو پێشوازییەکی گەرمی لە میوانەکان کردو • وتی : –

زانکۆکەمان لەگەڵ شۆڕشی ١٧ی تەموزدا هاتە کایەوەو ئەمەش دیاری سەرکردایەتی حزب و شۆڕشە بۆ ناوچەی ئۆتۆنۆمی کوردستان بۆ ئەوەی ببێتە مەڵبەندی روناکی بیرو روشنبیری ناوچەکەمان •

هەر بەم بۆنەیەوە سەرۆکی زانکۆ لە وتارەکەیدا بە شانازیەوە بەنجەی بۆ ئەو بە تەنگەوەهاتن و بایەخ پێدانەی حزب و شۆڕش کێشا کە بە سەرۆکایەتی بەڕێز **سەرۆکی فەرماندە احمد حسن البکرو هاورێ صدام حسین جێگری** ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش دەدرێت بە زانکۆی سلێمانی • دواجار لە وتارەکەیدا سەبارەت بە ئەرکی سەرشانی لاوان و قوتابیانی زانکۆ قسەی کردو هانی دەدان بۆ ئەوەی زیاتر هەست بە ئەرکی سەرشانی خۆیان بکەن لە پێناوی بنیاتنانی نیشتیمانێکی پێشکەوتووتردا ، هەروەها پەنجەی بۆ ئەو دەورە گەورەیەی رێکخراوەکان کێشا بەتایبەتی یەکێتی قوتابیانی کوردستانی عراق سەبارەت بە هەوڵ و هاوکاری خۆیان لەگەڵ زانکۆی سلیمانیدا •

ئەوەی شایانی باسە جێگری ئیش و کاری زانستی سەرۆکی زانکۆ • وە سەرۆکی ئەنجومەنی بەرزی میهرەجان لە زانکۆی سلیمانیدا دکتۆر صلاح میرانی وتارێکی خوێندەوە تێیدا وتی :–

زانکۆکەمان لە سەرەتای دروست بوونیەوە لەگەڵ ئەو رێرەوەدا ئەروات کە حزبی سەرکردەمان حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست لەعراقدا بۆی کێشاوە • باشان لە لایەن هاورێ سامان محمد فرج سەرۆکی لیژنەی یەکێتی قوتابیانی کوردستانی عیراق لە زانکۆی سلیمانی • وتارێك خویندرابەوەو تێیدا داوای زیادکردنی هەوڵ و توانای کرد لە پێناوی بەرزکردنەوەی رادەی زانستیدا بۆ پێشکەوتنی نیشتیمانەکەمان • باشان ئەم وتارانە لە لایەن قوتابیانی کۆلیجەکانی زانکۆداو دوو وێنەی سەرۆکی خۆ پێشاندانێك لە نێو زانکۆداو جوو وێنەی سەرۆکی فەرماندە احمد حسن البکرو هاورێ صدام حسین بان لەگەڵ کۆمەڵێك ئاڵای عیراق و ئاڵاکانی زانکۆ و گۆلیجەکان و دروشمی یەکێتی قوتابیانی کوردستانی عراق لە پێش خۆیانەوە هەڵگرتبوو •

لە دوایدا لە لایەن بەڕێز سەرۆکی زانکۆوە دەستکرا بە کردنەوەی ئەو پێشانگا زانیاری و هونەری یانەی کە بەم بۆنەیەوە سازکرابوون؛ هەروەها ئەم میهرەجانە لە لایەکی ترەوە بە گۆرانی و هەڵپەرکێی کوردی و فولکلۆری لە لایەن قوتابیانی زانکۆوە جۆش درابو •

هەر بەم بۆنەیەوە لە سەعات ٣ی پاش نیوەرۆدا دەست کرا بە پێشکەشکردنی میهرەجانێکی وەرزشی لەیاریگای ئیدارەی محەلیدا ، باشان لە سەعات ٧ی ئێوارەدا ئاهەنگێکی هونەری کۆتایی پێ هێنرا •

وتەی هاوکاری (پاشماوە)

لەگەڵ وەش لەسایەی شورشی ١٧ – ٣٠ی تەموزی سالی ٩٦٨ بە سەرکردایەتی پارتی بەعسی عەرەبی شوسیالیست . روژنامەگەری عیراق وە بە تایبەتی روژنامەگەری کوردی ئاسۆیەکی فرەوانی بێ پایانی کەشەداری بۆ کراوەتە سەرپشت . روژبەروژ پەلە ئەسێنی و هەنگاو ئەنێت بۆ پێشکەوتنێکی بێ ووچان ، پتەوتر ئەچەسپیت لە ناو دەروونو جەرگی میللەتو جەماوەری رەوشەنبیر . بەدەوری راستەقینەی خۆی بو چەسپاندنی وبەهێزکردنی یەکێتی نشتمانی گەلی عیراقی نەبەزو پاراستنی دەستکەوتە نەتەوایەتی و دیموکراسی پێشکەوتنخوازەکانی شۆڕشی ١٧ – ٣٠ی تەموزی ئەمر زیاتر هەڵئەسێت •

ئیمرۆ لە قۆناغو بارو دۆخی ئێستادا ، ئامانجو ئاواتی نەتەوایەتی دیموکراسی و سەربەخۆی و ئازادی تەواوی سیاسی و ئابوری هاتەدی . گەلی کورد کەیی بە ئامانجو ئاواتی نەتەوایەتیو ودیموکراسی لەچوارچیوەی ئەتونومی . ئەرکی ئەستۆی روژنامەکانو رووشەنبیرانو خاوەن خامەو بیرو باوەری پێشکەوتنخواز لەهەمان کات قورس و گرانتره . دەورێکی هەرە گرنگو بەنرخی بێ راسپاردراوە لەخەباتی سەختی بێ ووچانی گەلی عیراقی نەبەز بە سەرکردایەتی پارتی بەعسی عەرەبی سوشالیست بۆ چەسپاندنی برایەتیو وەپتەوکردنی یەکیتی نشتمانی و قوول کردنی وپاراستنی رێرەوی شۆرشی ١٧ – ٣٠ی تەموزی پێشکەوتنەخوازو سوشالیست . ودەستکەوتە دیموکراسیەکانی ئیتر وبا یادی بیرەوەری ٨١ ساڵەی دەرچوونی یەکەمین روژنامەی کوردی بیتە هاندەرو پالپشت بۆ خەباتی بێ ووچان لەپیناوی پێكهێنانی عیراقیکی پێشکەوتو گەشاوەتر ، دوارۆژێکی کامران خۆشتر بۆ گەلی عیراقی خەباتگەر •

سادات (پاشماوە)

سادات چاوەڕوانی ئەوەیە کە ئەو کەسانە دور خاتەوە کە لەمەسەلەی رێکەوتنەکەی لەگەڵ قەوارەی زایونیزمدا لەگەڵی رێك ناکەون •

وەلەلایەکی ترەوە ئاژانسەکە ئەوەشی راگەیاندووە کە وەفدی رژێمی سادات بۆ کۆبوونەوەی ئاڵوگۆڕ کردنی وەسیقەی رێکەوتنی ئەو خیانەتکاریەی سادات لەگەڵ زایونی دوژمندا مۆری کرد بریتیە لە ١٩ کەس کە هەمووی لەپلەی بالوێزو وەزیری سەرپشك و یەکەم راوێژ پێکراوو یەکەم سکرتێرن لەوەزارەتی دەرەوەی ساداتدا ، هەروەها وتوویەتی : کۆبوونەوەی ئاڵوگۆڕی وەسیقەکان لە ٢٥ی ئەم مانگەدا دەکرێت •• لە ئێزگە ئاگادار کەرەکەی ئەمەریکا لە بیابانی سینادا •

لەهەولێر

پیشانگایەکی وێنەگرتنی فۆتۆگرافی مافوری دەستچن

لە کۆتایی مانگی ئادارو لە چواچێوەی ئاهەنگەکانی نەورۆزو ئاداردا ، مەکتەبی رێکخراوی ناوچەی ئۆتۆنۆمی یەکێتی گشتی ئافرەتانی عراق لقی هەولێر • پێشانگایەکی بۆ وێنەی فۆتۆگرافی و مافووری دەستچن کردەوە کە بەرهەمی دەستی ئەندامانی یەکێتی یەکە بوون • پیشانگاکە لە ژێر چاوە دێری بەڕێز بهاءالدین احمد پارێزگای هەولێرو سەرپەرشتی لیژنەی رۆشنبیری و راگەیاندن لە لقی هەولێری یەکێتی ئافرەتاندا رێکخرابوو •

لە پیشانگاکەدا ، چەند پارچەی بچووکی مافووری دەستچن وژمارەیەك وێنەی فۆتۆگرافی کە خوشکە بلقیس عبداللە گرتبوونی ، نیشان درابوون ••• مافوورەکان ، زۆربەیان نیشاندەری هونەری فۆلکلۆری کوردی بوون کە شتاوپشت هاتوە ، وێنەکانیش ؛ ژیانی کۆمەڵایەتی ورۆشنبیری وجوانی سروشتی کوردستانیان دەرخستبوو •

Institut Kurde de Paris

له روانگەی زمانەوانسەوە
٥ بەشی دوەم

دواوانیلک بۆ ڕێنووسی کوردی

دوەم لەو قسەرەبەقانە (هانابردنە بەرکۆنگرە) یە .

بۆ ڕێ‌کەوتن لەسەر هێلەسەرەکیەکانی ڕێنووسی کوردی و بەربەستی ئاژاوەکە هەندێ لە زماندۆستانمان ـبەنیازێکی پاکەوەـ بانگاوازی بەستنی کۆنگرە دەکا . دیارە ئەو بەرێزانەش ئازار بە ئیسفانیان گەیشتووەو تەنها ئەو لایەنە شك دەبەن کە مەسەلەکەی تێدا تاقی‌بکرێتەوە . لە بۆچوونی خۆمەوە دەڵێم : ئەم لایەنەش بەسەڵتی زۆر لکی لێ‌دەبێتەوە . وەك :

١ ـ بەستنەوەی باری زانستی بە ژمارەدەنگی نێو هۆڵ ... بۆ ماوەی چەند سات و یەك‌دوو رۆژو لە هەرێمێکی زەمینەی زمانەکەدا ئەوەندەی دی مەسەلەکە دژوارده‌کا ... فتوای عەفەوی و سەرپێی خۆی تێ‌دەچرێنێ ... ئەگەر بشمانەوێ لەنگەر بە تەرازووی ڕەزامەندی بگرینەوە ، دەبێ ئەزدەربانە بۆی دابخزین ... یان ببینە سەرزان و بکەوینە مقۆمقۆ !!

٢ ـ ئەگەر کۆنگرەش تەنها بۆ ئەوەبێ ، لیژنەیەك لە زانایان و کارمەندان تەرخان‌بکاو بکەونە خۆ ، لە وەڵامدا دەڵێم :

أ ـ ئەو هەنگاوە بۆ کارێکی تازەیە کە لە سەرەتای بووندابێ

٢ ـ کاتێك پێویستیمان بە دەمراستی‌ی کۆنگەرە دەبوو کە ئەم مەڵبەندانەمان نەبوونایە . وەك :

« کۆری زانیاری‌ی کورد ... بەڕێوەبەرێتی‌ی گشتی‌ی خوێندنی کوردی ... یەکێتی‌ی نووسەرانی کورد ... هەروەها دەزگا ڕۆشنبیرییەکانی دی ... » .

ج ـ ئەگەر کۆنگرە بۆ رایەك‌خستنی ئەو لایەنانە بێ کە باسم کردن ... ئەولایەنانەی کەتا ئێستا لەیەکدی بەرکەنارن ... بگرە لەیەکدی بەرگەشتەن ... ئەمەیان بەکارێکی پێویست دەزانم . ئەم یەك‌خستنەش لەخۆیەوە سەخت‌گیرەو بۆم هەیە کە بەرەو هیمەتی ئەنجومەنەکانی ئۆتۆنۆمی بکەمەوە .

سێیەم ـ قسەیەو لە دەمی هەندێ زمانەوان دەبارێ ... خەتابەگەربانە ، دەبێژرێ و دەبێژرێتەوە :

« تا دەتوانرێ وشەی لێك‌دراو بەسەریەکەوە بنووسرێن . بۆ ئەوەی کە نووسینەکانمان پچرپچر نەبن ؟ » وەڵام : ئەگەر مەسەلەکە هەروەها گۆترەکاری‌بێ و ڕاپۆرتانە بی کەینە تەئفین‌بەند ئەوا منیش خۆزگەو پەرۆشی خۆمی دەخەمەپاڵ ، کە نووسینی کوردی شندرشندر نەبێ و ناوەڕەوانەکەی خدری زیندەی بەسەردابکرێ ؟! .

وەك لە لێ‌کۆڵینەوەو بەرەنجامی خۆمەوە بۆم دەرکەوتوە نووسینی وشەی لێك‌دراو ـ بە هەمە چیزە ، ناهەموارترین گیروگرفتە لە ڕێنووس و ڕێزمان و گرۆك‌زانی وشە (فقه اللغه) ی کوردیدا .

ئەو قسەیە کە دەڵێ : (وشەی لێك‌دراو بەیەکەوە بنووسرێ) ئامۆژگاریەکەو فڕی بە زمانی کوردیەوە نیە .. کە فۆنەتیکیانە بنیادی ڕێنووسەکەی دامەزراوە .

تارادەیەك ئەو نەسیحەتە بەرەو رووی ڕێنووسی فارسی دەبێتەوە ... ئەو ڕێنووسەی کە ئەکامەنەو بەزۆرەملی بێی‌فێردەبن ...

باری دابین‌کردنیان داوەتە دەست سەلیقەو رام‌بوون بە بیستەنی و حاڵ و مەقام . هەرچۆنێ بێ فۆنەتیکیانە نیەو دەبێ لەولاوە فێری دەنگ و سەدای زمانەکەببی ئنجا ناودەیتە ڕێنووسەکەی . هەروەکو لە عەرەبیدا بەزەبری ئەزەربەی کاراو بەکار تعامل و معمول . جاربەجاریش بە سەروبۆر ، دابین دەکرێ .

بنیادی ڕێنووسی کوردی ، خواستێکی ژیربێژیانەو زادەی مێژووی زمانی ئەم سەردەمەیە . کە بە یارمەتی‌ی ڕێنووسەکەو ئەندازەی بزوێن و نیشانەکان دەنگ و ئاوازی زمانەکە دەربڕێ . ئنجا بکەوێتە فێربوونی مەبەست و واتای وشەو رستە .

دەستەواژەی « تادەتوانرێ وشەی لێك‌دراو بەیەکەوە بنووسرێ » قسەیەکەو لە فەرهەنگی زانستی زماندا جێی نابێتەوە . ڕاستەورەوان ئەوە دەدابەدەستەوە . کە لکان و ئەلکانی پارچەی وشە بدرێنە دەست ئارەزووکاری‌ی نووسیار . نەك بخرێتە ژێر ڕکێفی دەستووری تایبەتیەوە .

تائێستا لە هیچ گۆفارو کتێبێکی کوردیدا ، تاکە پەڕەیەك ناکەوێتە بارچاو ، کە چەند وشەیەکی لێك‌دراویان ـ تاسەرـ تێدا بە یەکسانی نووسرابێ .. ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ چەند هۆیەك :

١ ـ تائێستا لە بەرهەمە ڕێزمانیەکاندا نەگەیشتوینە ئەنجامێك کە جۆرەکانی وشەی ناسادەو دۆخی پێك‌هاتنیان دەست‌نیشان‌بکرێن .

٢ ـ تائێستا ئەم کەرەسە زمانیانەمان لێك‌دی هەڵنەهاویشتون . وەك :

« پێشگر ، پاشگر ، پری‌پۆزیشن ، نیشانە . ئامراز ـ بەندەفۆنیم ... هتد »

ئەوانە تایبەتی زمانی‌لکێنن ؛ لە لێ‌کۆڵینەوەی زمانەکەماندا چرژاونەتە نێو یەك .

بۆ پاساودانی ئەو قسەیەم رای چەند زمانەوانێکی بەرهەمدار دەخەمەڕوو :

أ ـ خاوەن فیلۆلۆژی‌ی کوردیەو دەڵێ : « ئەودشی » لە رستەی (ئەودشی کرد) دا پێشگرە» بەبێ ئەوەی بیربکاتەوە ؛ کە ئەو دەستەواژەیە پێك‌هاتوە لە

ـئەوە : راناوی ئیشاری
ـش : ئامرازی بەستنەوە = حرف عطف .
ـی : راناوی کەسی سێیەمی تاك .

ئەو فتوا هەڵەیە پاڵمان‌پێوەدەنێ کە کوفر بکەین و دەستەڕستەی (ئەوەشمنوتۆ) بەسەریەکەوە بنووسین و ناوی (پێشگر) ی لێ‌بنێین ؟!!

ب ـ بەرهەمدارەو دەڵێ : « وشەی ـ ئاوی ـ پێك‌هاتوە لە هێشوە بزوێن » ئەگەر ئەو ڕواڵەت‌کاریە ، دروست‌بێ پاسای فیزیا هەڵدەوەشێتەوە ، دەبێ دروستیش‌بێ کە یەك تاڵەدەزوو بە پاشی دووفڕوکەوە ببەسترێ ، ئنجا بەپێچەوانە یەکیان بەرەو ئاسمان و ئەوی‌دی بەرەو دەریا تەکان‌بدەن و تاڵە دەزووەکەشی نەپسێ ؟!

ج ـ خاوەن بەرهەمی ڕێنووسەو دەڵێ : وشەی ـمامۆستا ، گامێش ، شەوگەرد ، گوێ‌سوانە ... چونکە لە ئنگا‌ ...دا سادەن . دەبێ لە کوردیشدا بە ... بدرێنە قەڵەم !! .

ڕەئووفی ئەحمەد ئالانی

تێبینییەکی پێویست دەربارەی وێنەدی شیعری لە « شەوارە » دا

ـ تا ئێستا خۆم لە قەرەی هەڵسەنگاندن و لێکۆلینەوەی شیعر نەداوە ، بەڵام پاشی بڵاوبوونەوەی ئەو رەخنەو نوسینانەی لە سەر ئەو کۆمەڵە هۆنراوانەی بە ناوی (شەوارە)وە چاپم کردبوو ، لە رۆژنامەو گۆڤارەکاندا بڵاوکرانەوە ، هەندێ تێبینی و سەرنجی تایبەتیم لەلا دروست‌بوو ، تەماشام‌کرد لەجێی خۆیەتی هەر هیچ نا سەرنج، یاخود روونکردنەوەیێ لەو تێبینیانەم بخەمە روو هیوادارم ئەم بیرو رایانەشم بە سەرنجێك بدرێتە قەڵەم و نەخرێتە ژێر ناونیشانی وەڵام‌دانەوە .

لەپێشدا زۆر سوپاسی ئەو برایانە دەکەم کە ئەو ئەرکە پیرۆزەیان ئەنجام‌داوەو خۆیان ماندوو کردووە بۆ نیشاندانی کەم کوڕی و هەڵەو ئەو رووناکیانەی لە (شەوارە)وە بە پێی بۆچوونی خۆیان بە دەریان‌خستبوو ، زۆر لەم رایانەم بە لاوە پەسندبووەو نەك تەنیا هەر وەرم‌گرتووەو بەس بەڵکوو بگرە بازنەی زانیاری و رۆشنبیری شیعریمی پێ‌فراوانتر کردووەو زیاتر ئایندەم پێ دەوڵەمەند دەکات . ئاقی کردنەوەو نووسینەکانی ئایندەم پێ دەوڵەمەند دەکات . ئەمە ئاوا ...

بەڵام لە لایەکی ترەوە بەشێوەیەکی گشتی خاڵێکی گرنگ روون دەکەمەوە کە پەیوەندی راستەوخۆی بە شیعرەکانی من و نووسینەکانی ئەو برایانەوە هەیە . لە هەندێك بۆچوون و هەڵسەنگاندنیاندا ـ بەتایبەتی ئەو رەخنانەی کاك (ابوبکر حسین علی) کە لە ژمارە ٤٦٢ی رۆژنامەی هاوکاری‌دا بڵاوی‌کردەوە ، رەخنەکەی کاك (کاروخی) ناوێك کە خۆی خستبووە ناو سەنگەری ناوێکی شاردراوەو لەژێر ئەم ناوە مستعارەوە دەستی بۆ بژێکی چاکی شیعرەکانی کردبووم . بەڵام بەداخەوە نیشانەکانی لێکدانەوەی نەپێکابوو .

لێرەدا دەمەوێت ئەو راستیە روون‌کەمەوە کە هۆنراوەکانم دوو شێوەو سروشتی تایبەتی هەیەو . لەهەر دوو حاڵەتیشدا ناتوانم لە یەکتریان جیابکەمەوە وەکوو دڵ و لاشە .

أ ـ وێنەی جۆراوجۆری کورت و رسکاو وەك‌چۆن بەم ناوەوەش ناوم بردووە (ڕموتی شاعیرو وێنەی جواراو جۆر) ل٢٧ ـشەوارەـ

ب ـ شیعری درێژ . کە نموەشیان لە هەر هۆنراوەیەکدا چەند کۆپەڵەیەکی بەیەکەوە لکاو وەك ریزە منداڵێ کە بەریز بوەستن و دەستی یەکتر بگرن ئاوایە . هەر منداڵیکیش لەو منداڵانە کە مەبەستم کۆپەڵەیە هەر چەندە ووشەکە لە کۆرپەوە نزیکە دەتوانم بە (وێنە) وە ناویان بەرم .

جا لە ژێر رۆشنایی ئەو دوو خاڵانەی سەرەوەدو ئەوەی لێرەشەوە مەبەستمە بیڵێم ئەوەیە . هەندێك لەو برا رەخنەگرانە هاتوون دێرێك یاخود چەند دێرێکی کورت لە وێنەیەکی شیعری تەواودا بە دەریان خستووەو لە روانگەی پاسەوە رایان‌گرتووەو قسەیان لەسەر کردووە ، کەچی وێنەیەکی کێشراو کە لەیەکەم ووشەو دێرەوە تاکوو دوا ووشەو دێر بە یەکەوە بەستراون لەرووی یەکێتی بابەت و دەربڕینێکی ئەپچراوداو هێڵێکی داخراویشم بە دەوریەوە کێشاوە کە لەو ئەلقەیەوە هەر دێرێ دەربهێندرێ . بنیات‌ئانی وێنەکە دەروخێندرێ بۆیە هەر رەخنەگرو نوسەرێك بێت و چەند رستەو دەربڕێ لەم وێنانە شێتاڵ شێتاڵیان بکاو هەر شێتاڵێکیش بەجیابخاتە ژێر زەرەبینی رەخنەو باری سەرنجەوە بێ‌گومان هیچ دێرێکیان لەم دێرانە نەك هەر مانا نابەخشێ و بەس بەڵکوو « وا لە خوێنەر دەکات لە کاتی خوێندنەوەباندا هەست بە بێزاری و دەمار خاوی بکاو هەرزوو لە خوێندنەوەیان وەرس ببێ » ل٣ـهاوکاری‌ـ وەکوو لە رەخنەکەی کاك (ابوبکر حسین علی) ئەو دێرە نووسینێ سەرەوە هاتووە وا ئەڵێت .

● بۆ زیاتر روونکردنەوەی تێبینیەکەم نموونەیێ لەو پارچە نووسینەی کاك (کاروخی)دێنمەوە لە گەڵ ئەو دوو دێرەی باسی لێوەکردووە با بزانین راستی قسەکانم دەسەلمێنێ کە بە جوگەلەیێك و دووان . چەمێك پێك ناهێندرێ . کاك کاروخی دەڵێت « یان تەنانەت هەندێ وێنەێ سەیرو شێواو بەدی‌دەکەین »

دوای ئەم رستە قسەیەی . ئەو نموونەیەی خوارەوەی هێناوەو دەڵێت « منیش ئازیز ـ هەموو گیانم بووە یەك چاو بۆ جێی دەنووك رای‌کردە راو »

کاکی‌برا ئەمەێ کە تۆ بە نموونە بە دەرت‌خستووە بە (وێنەێ سەیرو شێواو) ناوی دەبەیت لە رەچەڵەکیەوە ئەم دوو دێرە هەر خۆی (وێنە) نیە ، ئیترچۆن بە وێنەی دەژ مێری و تۆماری دەکەیت ؟ خۆ ئەگەر تۆ بە وێنەی بزانی ئەوە زۆر راست دەکەیت وێنەیەکی سەیرو شێواوە وەکوو خۆت ئەرموتە منیش لێرەدا لەگەڵ قسەکەی تۆدام . بەڵام ئەمە هەر دوو دێرەومۆ کناتیسی پێنووسەکەی تۆ هەڵیگرتووەو لەسەر کاغەزی دایناوە . پاش ئەوەی لە لەشی وێنەیەکی متکاملەوە جیات‌کردووتەوە .. وێنەکە

لەگەڵ لیزمەێ تۆف وباران
دیم : چۆلەکە یێلی برسی
بۆ چیلکەو دان
باڵەکانیش دەکاتە چاو
منیش ئازیز
هەموو گیانم بووە یەك‌چاو
بۆجێی دەنووك
رای‌کردە راو
باران .. باران
ل٢٧ـشەوارە

ئەو نموونەو تێبینیانەی نیشانم‌دان کە لە راستی‌دا تەنیا هەر یەك سەرنج بوو ئەویشم روون‌کردەوەو نامەوێ زۆر درێژەی پێبدەم . هەر چەندە نموونەی زۆر هەبوون لەم رووەوە سەرنجی خۆمیان لە سەر نیشان دەم بەڵام تەنیا یەك نموونەم لەوانە وەرگرت و خستمە روو لە گەڵ ڕێزم بۆ هەموو ئەو برایانەی لەبارەی (شەوارە) وە دواون .

ـ محسن ئاوارە ـ

پۆستەی شیعر

زریان هەڵاڵەی ئێرگزی ..
ناو قەد پاڵی ..
دڵمی دزی .
وردە بۆن و زەردەیەری ..
بە تەوژمی
هەڵمی سەهۆڵ ..
هەڵوەری ..
گەردن بەرری بێ‌درکەزی . .
فەریکە کوڵ .. عومرەکەم ..
ئەرمە بۆنی زەردەکەزی ..
لە شەوانی سەهۆڵ بەندان
چۆن دەتەری .!
بە دەنگێکی برینداری ..
کە بانگم کردی و نەهاتی ..

زیانم چوو .. بەردو
وەرزێکی نەهاتی ..
بەڵێ ئازیر قولینگێکی رازیلەبووی
لە هێلانەی ساردو سڕی
کەلاوبوی ئاخی دڵم
رانەهاتی .. رانەهاتی ..

هاشم سەراج

ئیرۆ من ژ گەنجا گازی یە
دا بۆ بێژم
گرتنا دەرۆکێت خەما بێدفی یە
نو برافا پێشفەچوونێ
ئەرکە لەسەر هەرکەسەکی
قەد نەدانن
وە نەبێژن
بێ پێ رادبیت
کو ئەو بۆ وی شانازییە .

× × ×

بلا بگرن هەمی دەرێگ ئێش و زانا
بلا بدەن ..

ئەو چاك بدەن
ژ ژیانێ را پەیمانا
با دەردکەن ژ تاریاتێ
خەباتێ بکەن
قەمی ئەوژی بکەهنە زانا

× × ×

هەمی خەلك گەهشتنە ستێرێت ئەسمانی
بەلێ هێژ ئەم ددەردەسەرین
ئەفرۆکە مە کۆلکە خانی
بڕافێ بکەن
ئەز بخودێ کەم
یا بێ ووجە پێشمانی
من ژ مێژە سویند
کو ئەز بۆ مرۆڤایەتیێ
بن ئاخ کەم ئەفی گیانی
ئیجا برا
گەلەك شەرمە
تو بۆ تەمەلێ خودانی .

ـ ڕێکێش ئامێدی ـ

پۆستەی خوێنەران

● **بۆ برادەر (جودت هاشم عساف) ـ هەولێر :**
ئەو نووسینەی لەسەر (فرانز شوبەرت) نووسیبووت درەنگ پێمان گەیشت کە مەبەستت ئەوەبوو بە بۆنەی بیرەوەری کۆچی دوایی (١٥٠) ساڵی ئەم مۆسیقا ژەنەیەوە بڵاوی‌بکەیتەوە . سەرەڕای ئەوەش هەر بڵاومان‌دەکردەوە بەڵام بەداخەوە ناوی ئەو سەرچاوانەت نەنووسیوە کە سوودت لێ وەرگرتووە .

● **بۆ برادەر (محمد حاجي امين حمه صالح) ـ کەرکووك**
(ئەورۆز)ەکەتمان بڵاونەکردەوە چونکە هێشتا ماویەتی ببێت بە هۆنراوە ، هەروەکو لە نامەکەشتدا دیارە پێویستە پتر بەرهەمی ئەدەبی کوردی بخوێنی و زۆریش پەلە لە بڵاوکردنەوەی نووسینەکانت مەکە .

● **بۆ برادەر (عبدالكريم علي اسماعيل) ـ هەولێر**
ئەو پارچە نووسینەی بە ناوی (بیری یادێکی رابردوو) ناردبووت لە هۆنراوەی نەدەکرد ، رەنگە هەر خۆت ئەگەر پاش ماوەیەك پێیدابچیتەوە گۆڕانی تێدا دەکەیت ، بۆیە ئێمەش چاوەڕێ ئەوەین ئەگەر کردت بە هۆنراوە بۆمانی بنێریتەوە .
پارچەکەی بە ناوی (بانگێك) ناردبووت ناوەرۆکێکی جوانی هەبوو بەڵام بە داخەوە کێشەکەی ڕێگای بڵاوکردنەوەی لێ گرت ، بۆیە هیوادارین پشووت فراوان‌بێت .

● **بۆ برادەر (عبدالله كريم عثمان) ـ هەولێر ..**
(ترازیدیای یادێك بۆ کچێکی بێ وەفا) بە هۆنراوەت دابوو قەڵەم کەچی نە کێش و نە سەروای تەواوی هەبوو، جگە لەوەی کە ناوەرۆکەکەشی لە ئاستی ناونیشانەکەیدا نەبوو . هیوادارین پتر بەرهەمی هۆنراوە بخوێنیتەوە .

● **بۆ برادەر (کاوە جوتیار)**
ئەو رەخنەیەی کە لە کۆمەڵە شیعری (تانگەو بنار)ی حەمە سەعید حەسەنت گرتبوو هەرچەندە زۆر درێژبوو . بەڵام تەنیا یەك شتی لەجێی تێدابوو کە هەندێك بەرەگرانی ئەم هۆنەرە لە هێنی هۆنەری تر دەکەن و . ئەمەش کەم‌وکوڕییەکی ئەوتۆ نیە کە زۆر لەسەر خاوەنەکەی بکەوێت .

● **بۆ برادەران : (شێخ شاکر) لە سلێمانی**
(سەردار گەردی)
(خالد يحيى هەژار) لە هەولێر
(ستار عوسمان حەمەد) لە هەولێر
(سەردار جمال احمد) لە سلێمانی
(کاظم حسن برزنجي) لە کەرکووك
(کەسادی ـ هەولێر)
ببانبوورن بەرهەمەکانتان کەڵکی بڵاوکردنەوەیان نەبوو . چاومان لە ڕێی بەرهەمی باشترتانە .

● **بۆ برادەر : (حسن خليل شواني)**
لە بەرهەمی (دڵدارەکەم)ت دیارە کە ئاسۆیەکی گەشت لەپێشەو هەرچەندە هێشتا ئەم بەرهەمەی بە هۆنراوەت داوەتە قەڵەم کەم‌وکوڕی تێدا هەیە ، بەڵام نیشانەی بەرهەمی تری باشت پێوە دیارە . پتر بخوێنەو پەلە لە بڵاوکردنەوە مەکە .

● **بۆ برادەر : (شهاب محمد علي البدا)**
ئەو دێڕانەی کە نووسیبووت ئەگەر فولکلۆربن ، خاوەنەکەیان (سعد يونس الاتروشي) یە ؟!

● **بۆ (مصطفى عبدالسلام) ـ تامیم ـ دبس**
(ئەی مانگ)مان پێگەیشت ، بەڵام نەشیا بۆ بڵاوکردنەوە .

خاوەنی ئەم بەرهەمانە :
● **چەند سەرنجێك دەربارەی ئەو گیانداره گوناهەی ناوی ئەدەبی کوردیە .**
● **شەن لێدانێك لە شەختە !**
● **رەخنە داهێنەر !**
● **دڵ لە گوڵ ناسکترە !**
● **سێ زوور ! چیرۆك**
● **دوو گیان لە سەرە مەرگا (چیرۆك) .**
● **پێویستە (چیرۆك)**
● **گۆرانی هەر ئەڵێم (پەخشان) .**
● **دوو بزە (هۆنراوە) ، هۆنراوە تووڕەکان .**
● **کۆلارە ، ئاوارە (هۆنراوە) .**
ببوورن بەرهەمەکانتان لە بەرهۆیەك یان چەند هۆیەك کەڵکی بڵاوکردنەوەیان نەبوو . چاوەڕێی بەرهەمی پوختەترو چاك ترتانین . ئیتر خۆشیتان تا جارێکی تر لەم گۆشەیەدا وەڵامی چەندبرادەرێکی تر دەدەینەوە .

چیرۆك

ئەسپەکەی جاهید جادوو

سەلام مەنمی

جاهید جادو ئەسپێکی رەشی چوارپەل‌سپی‌ی چاو کوژەکەیی هەبوو ، چوارپەلە سپییەکانی ئەتوت و پاش‌ماوەی بەفرن لمزموییەکی رەشا .پاڵی‌ـ قژێکی شانەکراو بوو ... گۆێکانی قوت وات‌ئەزانی سوورە گەروێشکەو تازە لە لانەکەی راچەڵەکینراوە .. پشتی لووس‌بوو کلۆکەکانی لەگەڵیاراست‌بوو بوونەوە. ئەخشی ناوچەوانی ئەتووت هونەر مەندێکی کارامە کێشاویتی .. باسی حیلەی خۆشی ناکرێ ئەوحیلەێ کەمەبەستی خۆی پێ‌دەرئەبڕی ...

بەڵام ڕۆژگار سەرچاوەی ئەو بەختیاریەی لێل‌کردو ساڵێکی بێبارانی پەر دەردوجەفای بۆنارد .. لەباتی باران خۆڵ ئەباری و کون و قوژبنی لاشەی هەموو زیندەوەرێکی گلەبان کردبوو.. ئەسپەیش بەرەبەرە خزمەتی کەم‌ئەبۆوەو هەتابوو لاوازتر ئەبوو .. پاش چەند مانگێ کەوتە مێشەگزێ و مێشەکانی لە خۆی بۆ دوور نەئەخرایەوە .. یاڵی وەك پەتك بەیەکا ئاڵابوو .. چاوەکانی ئاویان پیا ئەهاتە خوارێ.. کلۆکەکانی بەتەدەر تۆپێك لەپشتی جیابوونەوە.. پەراسووەکانیت یەك‌یەك بژماردایە ، گۆێکانی

بروانە : ل : ٧

لەنەورۆزدا شیعرو لەشیعردا نەورۆز

● شتێکی ئاشکرایە کە بەڕێوەبەرێتی رۆشنبیری جەماوەر لە سلێمانی دەورێکی دیارو دەرکەوتوی کاریگەرانەی هەیە لە بڵاوکردنەوەی رۆشنبیری بابەتە تازەکانی نێو ئەدەبی کوردیدا لە نێوان وەرزی رۆشنبیری خۆیان و هەموو موناسەبەتەکانی تری وڵاتدا، ئەمەش بە پێک هێنان و سازکردن و گێڕانی کۆڕو میهرەجان و ئاهەنگی جۆراوجۆر کە هەموویان لە هەموو هونەرمەندان و ئەدیب و نوسەرانی کورد لە هەموو لایەکی کوردستاندا کردۆتەوە بەڵگەش لەم رووەوە زۆرە .

جالەم تێ روانینەوە بو کە بە بۆنەی جەژنەکانی ئازارو نەورۆزی پیرۆزەوە میهرەجانێکیان سازکرد بۆ شیعر خوێندنەوە، لەو میهرەجانەدا کە لە هۆڵی ئامادەیی سلێمانی کوڕان سازکراو ژمارەیەکی زۆر لە ئەدەب دۆستان ئامادەی بوون و نزیکەی دوو سەعاتی خایاند نوێنەری ئەمانەتی گشتی رۆشنبیری و لاوان ئامادەبوو لە سەرەتادا مامۆستا دلشاد محمد ئەمین بەدوانێک میهرەجانەکەی کردەوە .

دوای ئەوە شاعیرەکان شیعرەکانیان پێشکەش کرد

جمال غمبار (وەك جریوەیت)، دوکتور نافع ئاکرەیی (سێ پارچە شیعری خوێندەوە) عبداللە عباس (سێ پارچە شعری هەڵبژاردە)، فرید زامدار (شیعرێکی نوێی خوێندەوە) . عثمان شەیدا (ئازیز) . جلال شکو . لە دوایدا شاعیری ناسراوی میللی (د. شو) پارچە شیعرێکی بەلەزەتی خۆی خوێندەوە .

سەرنجێك حەزدەکەین دەستی بۆ بکێشین :

داخەکەم کە جەماوەری ئەمڕۆی گوێگر لە کۆڕە ئەدەبیەکانمان لە ...ەدا

بەنجا ئەگەبشتونەتە رادەی گوێگری راستەقینە بۆ مەبەستی پێش خستنی ئەدەبی نەتەوەکەمان و زۆریان نازانن بۆچی دێن و بابەتی ئەو کۆڕەی بۆی جوون کەڵکی چیە ؟ بۆیە کاك دلشاد دوای هەراهەرای گوێگران وتی ــ کاشکا ١٠ گوێگری راستەقینە ئامادەبوایە نەك ئەم جەماوەرە زۆرەی ئێستاکە مەبەستیان گوێ گرتن نیە ، خۆزگە ئەوانە دێن بۆ ئەم کۆڕانە هەموویان لە راستیدا مەبەستیان گوێ گرتن و کەڵك وەرگرتن بووایە .

● جا خوێنەری بەرێز جی بێ لە ئێوە نهێنی ... کاك دلشاد داوای بێدەنگی و گوێگرتنی لە هەموان کردو ئەوانیش هەر وەکو خۆیان بوون بۆیە کاك دلشاد هاتە خوارەوەو کاك حسن کۆتایی بە کۆڕەکە هێنا منیش لای خۆمەوە ئەڵێم خۆزگە جەماوەری گوێگر لە کۆڕە ئەدەبیەکان هەموو تێکرا ئەگەیشتنە رادەی سەرکەوتوی داوا کراو لە رۆشنبیری کەڵك و سودی کۆڕەکانداو ئاشکرایە ئۆناغی رۆشنبیری ئێستامان پێویستی گرنگی بە خۆراهێنان و کەڵك وەرگرتن هەیە لە هەموو لایەنەکانی ئەدەب و رۆشنبیریماندا و ئیتر بەتەمای هیمەتی لاوەکانمانین.

جیمان بۆ ئەکەن و هیواداریس هەموو دەزگا رۆشنبیریەکان لەم رووەوە لە پێک هێنانی ئەم جۆرە میهرەجانانەدا کەم تەرخەمی ئەکەن ، لە گەڵ رێزو سڵاوماندا بۆ شاعیرە هونەرمەندەکانمان کە لە هەموو ئان و سەعاتێکدا وشەکانیان ناخی دەرونی و ژانی و ئازاری نەتەوەکەمانەوە هەڵ ئەقوڵێن و دەنگیان دەنگی رەسەنی و دلێری گەلی کوردمانن .

حمە سعید حمە کریم

ب. هاوكاری لە سلێمانی

نامەی پارێزگای دهۆك

● نـــەوروز لـدهــۆکێ ●

پشتی ئەمانا سروسرما . نویژەنا سروشتی و خەملاندنا دوول چیاو نهالاو بەرکرنـا گراسەکێ رەنگەرەنگ جوان . نەوروزا کەلا گەلێ بەرستیێ و زوردایێ هرگوندی بـاری گران لسەر پشتا میللەتـێ راماڵشتو ژ کێشو ئەخوشیا رزگارکری . هەردوو بهـارا یەکگرتو تێکەلیون . ئەڤێ روژا پیروز چەند هـزار سالە بیرهاتنا ڤێ سەرکەفتنێ دکەت .

دەرگەهەك بۆ فولكلۆری كوردی

لبـەر فـێ جـەندی شەڤا ٢١ ئاداری پارێزگەهـا دهوکێ ل هەر چوار رەخا ئاگرهەلکرن . ئاگرێ مزگینیا سەروبن کرنا تەختـی زوردارێ . بازێر هەمـی ببو روناهی . بجوێڤا شعر بو لسەر تابرێت ترومبلا شەڤا گشتی بریبو ژ مـروڤـا . سنیدێ لبەری دهوکێ خەلکەکێ رور حرفەبو لبن چاڤدێریـا بەرێز ماموستا یحی الجـاف پارێزگەرێ دهوکێ بدەسـت شاهی و سترانا کر تێیا یـانا نوهەدراو چەند سترانەبێژێت گەنج و ئەڤەر پڕکر ب ئاوارێت خوش و نارك . گـەنج و لاوا وبلان بەستن لبەر دەنگـی دهول زورنا بدویماهیـا شاهیێ بەرێز یحی الجـاف و ماموسـتا مزهـر مطنـی بەرپرسیارێ پارتا بەعسـا عەرەبی سوشیالست خـەلات لسەر شاگردێـت زێـرەك و سەرکەفتی یێت ئەهێلانـا ئەخوێندەوارێ بەلاڤکـرن . دبسان لسەر ماموستاییـت مەلبەندێت سەرکەفتی د کارێ خو . هیڤیا مە ئەوە هـەر سال میللەتێ کورد بخوشی و کامیرانی ڤێ جێژنێ بکەت .

باغێ بەرفرەهـ و هەمبرێ فلکلورێ کوردی هێشتا یـێ بێ خودانە رەوشەنبیرێـت کورد خەم ژێ نەخاریـە جو بەرجان دوومە ندور ئەئالاندیە . گەلەك دارێت خەملی و جـوان بیت ژێ حشك بین . هندەکێت دی ژی بەلگێت وان بیـت زەربوین . ئەڤرە یافەرە ئـەم بزانین کو چەند کتێب سـەر فلکلوری یێت هاتینە چاپکـرن بەلی چیکەکە ژ کولەلێ ئـو ب ئاواکەکـێ زانسـتی نەهاتینە نڤیسین . بێ باشـر خو وەستاندی خودێ ژێ رازی محمد توفیق وردی بو تاکـو رادەیەکی ماموستا علاءالدین سجادی چەند پێنگاف پێـت هاڤێتین . لـەر گرنگیـا فلکلوری و پالدان و هوشیارکرنا تێگەهشتیا بو کومکـرن و دویڤچونا فلکلوری . ئێکەتیـا نورەڤانێت کورد تایێ دهوکێ روژا ٩-٣-٧٩ خرفەبونـەك بو برادەر خالد حسین بەست

بن ناڤێ « دەرگەهەك بـو فلکلورێ کوردی » .

براسـتی ڤی برادەری لدویڤ زانین و سەروکانییـت بدەست کەفتین خو وەستاندیو . بهاو نرخ دابـو وان تیڤـال کارو میراتێ هندەك کەسێت بناڤ رەوشـەنبیر بخـو پارپاو ترانا پێدکەن . دلـێ وان کەسا ساردکەن یێت کـو ئەکولین و دیوچونادکـەن . برادەر خالدی بو وان کەسێت ئامادبوین ئەشکەراکر کـو هەکە فلکلور بهێتە کوم کـرن و

چاپکرن بسناهی دێ شـێین دوبروك و تیتـال و سـەرو بەرێ ئابوری و جڤاکـێ ژێ دەرکەین گوت (هەکە مـە فلکلور پاراست دێ شێیـن دوبروك و تیتال میللەتێ خـو پارێزین تو سـەروبـەری جڤاکی و ئابوری بێ کەڤـن دێ زانین . ئەڤەژێ جنـە گەلەك کەس ژ مە هەکو مرنـا پیرەمێرەکی ب سەر گوپالـی برێڤەچیت گولێت بیت بخەم سارێ و چنەڤە ئەم دگریـن جونکی زێێ حو یێ بری .

صدیق علی ئامێدی

تیپێکی شانۆگەری و چەند هونەرمەندێکی کرێکار

لەم ماوەیەی دوایـیدا تیپێکی نوێ لە لایەن نەقابەی کرێکارانی هەولێر دروسـت بو کە ناوی لێ نرا ـ تیپـی پێشرەوی کرێکاران ـ و چەند هونەرمەندێکی کوڕو کـچ بەردەوام تیایدا خەریکی خۆ هیلاك کردن و ئامادەبونـی وەرزێکی شانۆگەرین و لـەم ماوەیەشدا چەندەها جموجۆڵی هونەری پێش کەش بە کۆمەڵانی خەڵك کردو ئومە لە کاتـی پرۆڤە کردنی شانۆگەرییەکی تازەدا چوینە بارەگـا خنجیلانەکەی تیپی (پێشرەو) و ئەم چاوپێ کەوتنە خێرایەمان لەگەڵ سێ ئەندامی تیپەکـە سازکرد . لە پێشـەکـی دانیشتنەکەدا هونەرمەنـد کاك ئەحمەد جمیل وتی :

ـ بیری دروست کردنـی ئەم تیپە نوێیە لە ئەنجامـی بایەخ دانی لێپرسراوان بـە پەرەپێدانی ئاستی هونـەری و رۆشنبیری کرێکاران هاتـە کایەوەو لەم ماوەیەدا تیپەکـە بەشـداری کردوە لە هەمـو بۆنە نیشتمانی و میللیەکان و سەرکەوتنێکی نـوێی بـە دەست هێناوەو کۆمەڵانێکـی کرێکاری باشی لـە خـۆی گردکردۆتەوە .

+ ئایا تا چ ئاستێـك تیپەکە ئەتوانێ خزمەتـی کرێکاران بکات و بیر لە چـی ئەکەنەوە بۆ پاشە رۆژ ؟

ـ تیپی پێشرەو کە تەنیـا چەند هونەرمەندێکـی جوین کەرم لە کارگەکانـدا کاری تێدا ئەکەن بابەتـی شانۆگەرییەکانی میلیە تـا زیاتر بتوانێ جێی خۆی لـە دڵی کرێکاراندا بکاتـەوەو خواست و ژیانـی ئـەوان دەرببڕێ و چارە سەری هەندێ گیروگرفتی کۆمەڵایەتی بخاتـە ڕوو ، وەپلانێکی نوێمـان داناوە کە مەبەستمان تیایـدا ئەوەیە ئاستی بیـرو رۆشنبیری کرێکاران بـەرز ینەوە .

خوشکە ـ فائزەش کەکچە ئەکتەرێکی تیپەکەیـە هاتە قسەو وتی :

ـ جاران کە خەڵك لـەو بڕوایەدا بو کە ئافرەت تەنیـا بۆ ناو ماڵ و سنووری چـوار دیوار ئەژی . ئەوا ئەمـڕۆ ئافرەت نەك هەر دێتـە مەیدانی کارکردن و بەشداربون لە هەموو لایەنێکی بەرەپێدان. بەڵکو دێتە کۆڕی هونەرو لـە سەر شانۆ بونـی خـۆی دەسەلمێنێ و بۆ شایی شانـۆ بڕ ئەکاتەوە .

+ تۆ وەکو کچە کرێکارێك جۆن بـەراووردی کـارو شانۆنەکەی ؟ . خوشکـە ـ نەرمین ـ لە جیاتی ئـەو وەڵامی دایەوە ووتی :

ـ کارو هونەرو خواستـی مرۆڤ لە یەکتر دانابچڕێـن و ئافرەتی کرێکاو بۆی هەیـە ئەمڕۆ لە سەردەمی گۆڕانکاری کۆمەڵایەتی دا هەنگاو لە هەمو لایەنەکانی ژیاندا بنێ لـە پێناو بەدی هێنانی خەونـە گەورەکانی و دروست بونـی کۆمەڵێکی نوێ .

بروانە : ل : ٧

نامەی پارێزگای سلێمانی

● رۆژی شانـۆی جیهانی لەسلێمانی .

● بـەڕێوەبەرێتـی رۆشنبیری جـەماوەر لـە سلێمانی و لقی نەقابـەی هونەرمەندان بەبۆنـەی رۆژی شانۆی جیهانیەوە ئاهەنگێکیان لە هۆڵی ئامادەیی سلێمانی کـوڕان ئامادەکـردوو جـەمـاوەرێکـی زۆری هونەردۆستان ئامادەی بوون . ئەوەی شایانی باسیشە هـەر لە ئاهەنگەکەدا بەشـی هونەرەکانی شانۆ لە ئاکادیمی هونەرە جوانەکانی زانکـۆی بەغدا لـە نێـوان وەرزی رۆشنبیری زانکۆی سلێمانیدا شانۆگەری (کۆریۆلان) یان پێش کەش کرد کە لەنوسینـی برتولد برشت و دەرهێنانـی دکتور عونی کەرومیە .

مەرەبە کە گشت کاروانەکانی مرۆڤایەتـی لە دێرینـە دێرینەکانەوە یەك دەخـاو بەرەی دەخـا بۆ کـاروان سەرایەکی جوان و پڕ لە کانگای ئارەزووەکان . ئـەمڕۆ رۆژی شانـۆی جیهانیـەو هونەرمەندانمان یەك رستەو یەك مانا لەگیـان و گـوێ و دەرونماندا زوولالـنـە دەزرنـگێتـەوەو ئێمەش کـرێکارانـی شانۆی شاری سلێمانـی لەم رۆژەدا سەری رێز لـە بەردەمی بوزرگی جەماوەردا دانەئەوێنین و هەرێزین .

بەرگی ئەمری ئەکا بە بەردا . ئەو شوێنە پیرۆزەی کـە کاریگەرترین رێبازە بـۆ گەیاندنی ساوەری بـاك و مرۆڤایەتی و نیشـتمانـی بەجەماوەر شایانی ئـەوەیـە کە رۆژێکی تایبەتـی بـۆ تەرخان بکرێ و ئاهەنگـی تەشەنگی بۆساز بکرێ .

● ئینجا دکتور عەونـی کەرومی وتارێکی داو بە نـاوی ئاکادیمی هونەرەجوانەکانـی بەغداوە پیرۆزبایـی رۆژی شانۆی جیهانی لە هەمـوو هونەرمەندان کـردوو ئارەزایی خۆی دەربـڕی بەرانبەر بە مۆرکردنـی

● دوای ئـەوە بەرێزو هونەرمەند فؤاد محمدئەمین

● لـە سـەرەتـای دەست پێکردنی ئاهەنگەکەدا هونەرمەند ئەحمەد سـالار جێگری سەرۆکی نەقابـەی هونەرمەندانی سلێمانی وتارێکی رەنگینـی خوێنـدەوەو باسی گەلێ لایەنـی شانۆی کـوردی کـردوو زانستیانە باری دوێنـێ و ئەمڕۆ سبەینێی شـانـۆی کوردی روون کردەوەو دەربارەی رۆژی شانۆش وتی :ـ

× خۆشەویستان ئەمڕۆ رۆژێکە کە رۆژی ئەو قوتابخانە

وتاری بەڕێوەبـەرێتـی رۆشنبیری جەماوەری سلێمانی خوێندەوەو وتی :ـ

× ئەگەر گوڵاڵەی هەردوو نێرگزی بناری کێوەکان دباری بەهاری نوێبێ بۆ ئێمـەو خەڵاتی رۆژگاری پڕ لـە خواست و ئاواتمان بێ بێ گومان باشترین شوێن کە شایانـی ئەوەبێ ئەو چەپکە دیاریانـە لە ئامێزبگـرێ تەختـەی شانۆیە ، ئەو شانۆیەی کـە وشەی پاکی مرۆڤایەتـی لە تۆمارگای ژیانا ئەپارێـزێ و

پەیمانی نێوان ساداتی خانـو زایوونی دوژمن .

● دوای ئەوە هونەرمەند شەمال عبداللە راپۆرتێکـی دەربارەی گرنگترین چالاکـی شانۆێ ساڵێ پاری لە پارێزگای سلێمانیدا خوێندەوەو راپۆرتەکە بەم جۆرەبوو .

× تیپی پێشـرەوی شانۆی کـوردی لە ساڵـی ١٩٧٨دا :

دوو شانۆگەری پێشکەش کـردووە بـەم جۆرە .

أ ـ زانکۆی سلێمانـی لە ١٩٧٨ لە سەر شانۆی چالاکـی قوتابخانەکان پێشکەش کراو .

٤ ـ تیپی شانۆی لاوانـی سلێمانی شانۆگـەری (وەرزی نوێیان) لەسەر شـانـۆی ئامادەیی سلێمانی کـوڕان پێشکەش کرد کە هونەرمەنـد ئەحمەد سالار نوسیبووی و هونەرمەند بورهان جەمـال دەری هێنابوو .

● تیپی شانۆی کرێکاران. شانۆگەری (لەگەن)نیسـان پێشکەش کرد لەسەر شـانۆی یەکیەتی نەقابەکانی کرێکارانی سلێمانی و لەنوسینی ئەحمەد دەنگ گەورەو دەرهێنانـی ئەوزاد مجید بوو .

● ئەوەی شایانی باسـە بەڕێوەبەرێتی رۆشـنبیری جەماوەر لەسلێمانی و لقـی نەقابەی هونەرمەندان دیاری و خەڵاتیان پێشکەش کرد بـەم تیپانەی خوارەوە .

١ ـ تیپی پێشـرەوی شانۆی کوردی .

٢ ـ تیپی نواندنی سلێمانی .

٣ ـ تیپی کۆمەڵو هونەری ویژەی کوردی مەڵبەنـدی گشتی سلێمانی .

● هەروەها هـەر بـەم بۆنەیەوە نەقابەی هونەرمەندان لقی سلێمانی بڕیاریدا کـە رێزبگرێ لەم هونەرمەندانەی لای خوارەوە چونکـە لـە چالاکیەکانی شانۆیی ساڵـی ١٩٧٨دا دەوری باڵایـان هەبووە .

لـە هونەرمەنـدە دەرهێنەرەکاندا :ـ

١ ـ هونەرمەند ئەحمـەد سالار .

٢ ـ هونەرمەند ئازاد حمە بچکۆڵ .

٣ ـ هونەرمەند فاضـل تەساب .

٤ ـ هونەرمەنـد فاضـل جاف .

٥ ـ هونەرمەند بورهـان جەمال .

لە ئەکتەرەکاندا :ـ

١ ـ هونەرمەند کەلاوێـژ محمد خلیل .

٢ ـ گـەزیـزە عمر علی ئەمین .

٣ ـ سلیمە فەهد .

٤ ـ مەهاباد فەرەج .

٥ ـ بەخشان کریم .

٦ ـ بەدیعە دارتاش .

٧ ـ سروە محمد .

٨ ـ شەوبۆ محمود .

٩ ـ ئازاد جلال .

١٠ ـ محمـد رشـید عبدالرحمن .

١١ ـ سمکۆ عزیز .

١٢ ـ عمر علی ئەمین .

١٣ ـ کاوە احمد میرزا .

١٤ ـ جهاد دلپاك .

٥ ـ عبدالکریم عثمان .

١٦ ـ اسماعیل مصطفـی شریف .

١٧ ـ علی نوری .

١ ـ هونەرمەند صـلاح باڵا بەرز .

هەروەها رێزگرتنی هەردوو هونەرمەندی خوالێخۆشـبو کاك نوزاد حسین و کاك صابر دەشتی .

● دوای ئەمانە تیپـی نواندنی ئەکادیمی هونـەرە جوانەکانی بەغدا دەستیان کرد بـە پێشـکەش کـردنی شانۆگەریەکەیان .

نوسینی حەسـەن فـؤادو دەرهێنانی ئەحمەد سالار ئـەم شانۆگەریە بۆ ماوەی ١٣ رۆژ لە سەرشانۆی سانەوی ئۆرشـس لە ١٣-١-١٩٧٨وە هـەتـا ٢٥-١-٩٧٨ پێشکەش کرا .

ب ـ شانۆگەری (زنـوی و تۆی) لە نوسینی زولهێـرم لیکیەر بوو . وەرگێرانی کەمال سابیرو دەرهێنانی ئـازادی حمە بچکۆل . ئەمەش بـۆ ماوەی ١٧ رۆژ لە سـەر شانۆی چالاکی قوتابخانەکان لە رۆژی ٢٦-٩٧٨وە هەتـا رۆژی ١١-٩-٩٧٨ پێشکەش کرا .

٢ ـ تیپی نواندنی سلێمانی لە ساڵی ١٩٧٨دا ئـەم دوو شانۆگەرییەی خـوارەوەی پێشکەش کردووە .

أ ـ شانۆگەری (کوبـە) نوسینی لویجی پراندێللـو و ئامادەکردنی کاوە احمد میرزاو دەرهێنانی فاضل تەسـاب . ئەم شانۆگەرییەش بۆ ماوەی (٧) حەوت رۆژ لە سـەر شانۆی ئامادەیی سلێمانـی کوڕان لە ١٤-٢-٩٧٨وە هەتا ٢٠-٢-٩٧٨ پێشکەش کرا .

ب ـ شانۆگەری (پەردی ئارتا) نوسـینی جۆرج شیۆتۆکا وەرگێرانی محمـد موکری و هۆنراوەکانی شیرکۆ بێکەس و ئاوازی ولیم یوحناو دەرهێنانی فاضل جاف بوو . بۆ ماوەی (١٤) رۆژ لە سـەر شانۆی چالاکی قوتابخانەکان لە رۆژی ٤-١٢-٩٧٨وە هەتا ١٧-١٢-٩٧٨ پێشکەش کرا .

٣ ـ تیپی شانۆی زانکـۆ

١ ـ ئەمیشـی هـەردوو شانۆگـەری پێشکەش ـ کردووە :ـ

أ ـ شانۆگـەری (خەج و سیامەند) بەهاوبەشی تیپـی پێشرەوی شانۆی کـوردی (وەك لە پێشەوە باسمان کرد) .

ب ـ شانۆگەری (ئوتیللو) نوسینی : ولیام شکسـپیـر وەرگێرانی و دەرهێنانی ئەحمەد سالار . بۆماوەی (١٥) رۆژ لە ١-١٠-٩٧٨وە هـەتا ١٥-١٠

پیشانگایەکی هونەری هاوبەش لە قەڵادزێ

ـ هونەری خۆشنووسی یەکێکە لەو هونەرانـەی پێـویسـتی بـە سەلیقەی وردەکـاری زۆر هەیەو جوانسازی وشـەو رازاندنەوەی رۆڵی تایبەتـی لە ڕاکێشان و سەرنجدانـی خەڵکی دەبینێ ..

بەبۆنەی جەژنی نـەورۆزی پیرۆزەوە عمر یوسفی و حمید عبداللەو عبداللـە محمـد پێشانگایەکی هونەری هاوبەش « خـۆشـنووس »و « وێنەکێشان »یان لە هۆڵـی قوتابخانەی جووتکانیانـی سەرەتایی لەژێر ـ چاوەدێری

قائیمقامدا کردەوە لە (١٤ ـ ١٧)ی ئازاری خایانـد . هەر بە کرانەوەی خەڵکێکـی زۆر ورژمیان بردە ژووری و وەك کەسانێکی زۆر تینوو بـە نووسین و وێنـەکاندا رۆ دەچوون . . زۆر هـەبوو خەڵاتی پێشخستنی دەکـردە دیاری و هاندەر .

● عومـەر یوسـفی خۆشنووس .

× ناوم عومـەر خـدر یوسـف ـە ١٩٥٦ لـە قەڵادزێ لە دایکبوە .. پۆلی چوارەمـی دواناوەنـدی تەواوکـردوەو . ئێسـتا ئـ... کرێکـارە لـە « اشغال »

ـ چـۆن ئـارەزوی خۆشنووسی لە دەرونتا خەملا؟

× هەر لـە منالیـەوە ئارەزوو یـەکـی زۆری وێنەکێشانم هـەبوو بـەڵام ئـەوئارەزووەم بـە لای خۆشنووسـیدا گـۆڕاو هـۆی سـەرەکیشـی جیبوو .. ؟ نازانم .

● حەمید عبدوڵا

ئاوی حەمید عەبدولا شێخ رەسوڵە) ە لە ١٩٦٣ لـە قەڵادزێ لە دایك بوەو ئێستا پۆلی یەکەمی ناوەندیە .

هـ ـ چەندە تاقی کردنەوەکانی خۆی بۆ پێشانگاکردنـەوە بەزوو دەزانێ ، بەڵام برادەرو مامۆستایانی سەرەتایی و مامۆستاکانی ـ تریشـی ئارەزوویان هەبوە هەڵیشـی هەڵکەوتبو ئەبویسـت لە دەستی بدات ..

● عبداللە محمد اسماعیل ●

× ناوێ عبداللە محمـد اسماعیلە لە ساڵی ١٩٦٠ لـە هێرو لەدایك بوەو لە پۆلـی یەکەمی ناوەندی قەڵادزێیە

ـ دەمێکە ڕەسم دەکـەی ؟

× چوارسـاڵ لەمەوبەر وێنەی وام کێشـاوە کـە مامۆستایان لایـان پەسندبووە . . . لەوکاتەش بـەو لاوە ، کەیفم بۆی بزواوە .

احمد قادر سعید ئامادەی کردوە

هاوکاری، دەورەی « پاڵەوانەکانی یەکێتی » سوپای میللی دەبینێ

● ئەکرەم محمود ئامادەی کردوە ●

لە ١٥ی ئەم مانگــــەدامەشقی بەکردەوەی دەورەی ((پاڵەوانەکانی یەکێتـــــی)) لەلایەن جەنگاوەرەکانـــــــی سوپای میللیەوە لەکــــەرتی هندیە ـ سەرکردایەتی سوپای پارێزگای کەربـــەلا بـــەسەرکەوتوی جێبەجێ کراوهاوڕێ طە یاسین رمضـــان سەرکردەی گشتی سوپـــای میللی سەرپەرشتی مەشقەکەی کردو هاوڕێ برهان‌الدیـــن عبدالرحمن ئەندامـــــی سەرکردایەتی قطری حزبـــی بەعسی عەرەبی سۆشیالستو بەرێز عزیز صالح پارێزگـاری کەربەلاو بەرێز کامل یاسین پارێزگاری بابل و لوا رکـــن سەروکی ئەرکانی ســوپای میللی و هاوڕێ خلیل ابراهیم ئەمین سری سەرکردایەتـــی کەربەلا سەرکردەی سوپـــای میللی ناوچەکەو هاوڕێیـــان ئەندامانی مەکتەبی رێکخراوی حزب لە فوراتی ناوەراســـت سەرکردەکانی سوپای میللی لە ناوچەی ناوەڕاســـتو کاربەدەستە گەورەکانـــــی پارێزگاکەو سەرۆکانـــــی رێکخراوە پیشەیی و میللیەکان لە پارێزگاکەو جەماوەرێکی زۆر ئامادەبوون .

بەر لە دەست کردن بەمەشق هاوڕێ سەرکردەی ســـوپای میللی لەناوچەی کەربــــەلا وتارێکی خوێندەو ، تیایـــدا ئەوەی دووپات کردەوە :

سوربونی بۆ بــــەرگری لەشەرەفی نەتەوەو رێـــــزی لەسەرمان پێویست دەکـــا هەمیشە ئامادەو چاوکراوە ـ بین بۆ روو بەرووبونـــەوەی ئەو بەربەستیە گەورەیـــەی بەرامبەرمـــان بۆ تـــەوە . بەتایبەتی دوای مۆرکردنـــی رێکەوتنی خیانـــەتـــــکاری و مل کەچی لەلایەن (ابو رغال)ی خائنەوە ، لەسەرشمانـــــە ئەرکی نوێمان سەلماندنــــــی دەستەڵاتی جەماوەرمان بێ لـــە مافی خۆی و ژیانیا ، هەروەها دەستی . بۆ ئەنجامەکانـــــــی ئەم کۆنفرانسی بەرز کێشا کە لەبەغـــدا بەســـتراو دەستکەوتەی بەیمانی کـــاری هاوبەشی نێـــوان عـــراق و سوریاو هەروەها مەدحـــــی کۆنفرانـــــی وەزیرانـــــی دەرەوەو بازرگانی عەرەبـــــی کـــرد کـــە ئەنجامـــەکەی کەمارۆدانی انور ساداتــــی خائن بو وە دور خستنـــەوەی لە جەماوەری عـــەرەب . دوای ئەوە لوا رکن سەرۆکــــــی ئەرکانی گشتی ســــوپای میللی بەدرێژی باســـــــی چالاکیەکانی کەرتەکەی کـــردو بەدوایـــدا پارێـــــدە دەری سەرکردەی سوپای میلل ــــی لە کەربەلا هەڵوێستی گشتی و رون کردەوە . ئینجا هاوڕێ ئامیری کەرتی هندیە فەرمانـــی راپەڕاندنی مەشقی داو بەلەمە لاستیکیەکان دەستیان بەجوڵە کردو بەرەو نیشانە چـــــونو بەگـــەیشتن کۆمەڵــــەی پاراستن و داو جوڵان و نیشانە جۆڵ کرا بۆ جێبەجێ کردنـــی ئەرکیان و کۆمەڵەی پەلامـــار بەتەقەوە پەلاماری دایـــــە ئالیاتەکانـــــی دوژمــــــن و مەخزنەکانی زەخیرەو ئاگریان تێ بەردا . لەهەمان کاتـــــا کۆمەڵێکی تر کە مینێکیـــان لە سەر رێگایەکی جۆڵ دانا بـــــۆ بەربەستی پاریدەکان و یارمەتی دوژمن . جەنگاوەرەکانــــــی ئەرکی خۆیان بەئازایانـــــە جێبەجێ کردو زیانێکی زۆریان بەدوژمن گەیاند .

● ژیانـــی رۆژانـــەی جەنگاوەرکـــــان لــــــە ئوردوگاکاندا ●

لـــە مەوقعێکی بیابانی و لەباوەشی سەوزایی روحـــی رزازە جــــەنگاوەرەکــــان ئۆردوگایان دامەزرانـــدوە . ئوردوگای پاڵەوانەکانـــــی یەکێتی و ٢٠ کم لە کەربـــەلاوە دوورە ، ژیانی رۆژانـــــەی جەنگاوەرەکان لەوێ هاوکاری و کارکردن و هـــیلاك بونـــــە . لەسەعات ٤،٥ی بەیانیـــەوە دەست پێدەکات و مەشـــق و یاری وەرزشی و خوێنـــدن و خۆراهێنان بۆ بەکارهێنانـــــی جەك .

لە کەشێکدا ((هاوکاری)) کردی بە ناو ئوردوگای سوپای میللی پارێزگای کەربـــەلاداو چاوکەوتنی بەجەنگـاوەرەکان کە (١٥) رۆژ لەمەشـــــقدا بەشداربـــــون بۆ راهاتـــن بەهونەری جەنگین بەپـــێی پێویستی قۆناخی ئیســـتا جەماوەرمان بەتایبەتـــی دوای رێکەوتنی خیانەتکارانەی « ابو رغال »ی خائن .

● بەرگری لەم خاکـە ئەرکی نیشتمانیە ●

لە ساحەی مەشق هاوڕێی جەنگاوەر حمید جاسم سەرۆکی یەکێتی کۆمەڵەی جوتیـــاران بەهـــاوکاری وت : لە ١ـ٤ـ ١٩٧٩وە هاتومەتــــــــــە هاتومەتە ئەم ئۆردوگایـــــە هەست بەشادمانی دەکــــــەم بەرامبەر بەوەی لە هاوڕێیانم دی لەم ئۆردوگایەدا بــــۆ شارەزابونی زیاتر لەمەشق کرد ناو بەدی هێنانی ئەرکـــــی نیشتمانی و نەتەوەیی و بەرگری لەم خاکە ئەرکێکی نیشتمانـــی پیـــرۆزەو لـــەم کاتـــە وەك هاوولاتیەك ئەو ئەرکـــــــە پیرۆزە بەجێ ئـــــەهێنـــم سەرکردایەتی حزب و شۆڕش ...... بۆ پاراستنـــی خاکمان و سەندنەوەی ماف ـــی زەوت کرنومـــان لەلایـــەن ئیمپریالی و زایۆنیەوە .

● قوڵترین برینـــن دوای فەلەستین تاوانی رێکەوتنـــی خیانەتکاری ساداتی خائنە ●

جەنگاوەر جریــح مجیـــد حسین ئەندامی کۆمەڵـــەی جوتیاران وتی : هاتنمان بـــۆ مەشق بەپێی باوەڕی حزبە . ئەو حزبەی لـــەســـــەردتاوە باوەڕی بەوە بوە کە دەبـــێ بێ بەپێشڕەوی ئەم نەتەوەیەو چەك هەڵگری بۆ بـــەرگـــری لە کاروبارە چارەنوسیەکانـــی ئێمەش وەك جەنگـــــاوەر هونەری جەنگین نوێ فێـــــر دەبین و چەك هەڵدەگریـــــن بۆ بەرگری لە شــــەرەفـــی جەماوەر ، فەلەستین کـــەبە تاوانی ئیستعمار داگیر کـــرا گەورەتریـــن برینـــە دوای رێکەوتنی تاوانبارانەی ساداتی خائن .

● ژیان لە ئۆردوگا فێری هاوکاری و باوەڕ بەخۆبونـــی کردین ●

جەنگاوەر جلیل کاظم جواد کرێکار لە کارگەی خشـــت لەکەربەلا وتی :

زۆر دەمێکـــە ئاوات‌ەخوازی چەك هەڵگرتنم بۆ بەرگری لـــە رێزی جەماوەر بکەم ، سوپاسی بۆ خوا جەلم بۆ هەڵکەوت و لە مەشقی، فێربونا بەشداربـــوم و فێری زۆرکاری عەسکـــەری بوم بەتایبەتی کاروبــــاری تری عەســـــکـــەری و رو بەرووبونەوەی دوژمن دیســـان هاوکاری و باوەڕبون بەخـــۆ فێربون لەباڵ قوڵکردنـــەوەی گیانی تێکۆشان .

● مەشق بەئامانجـــــی فێربونی هونەری جەنگین ●

لە ساحەی مەشق چاومان کەوت بەجەنگاوەر مزهر محی حمادەو پێی وتین :

لە ئۆردوگای مەشقدا فێری جەنگاوەری دەبـــین و باوەڕو ئارام گرتن و خۆراگرتـــــن پتەوو قوڵ دەبێتەوە . تـــــا جەنگاوەر ئامادەی بـــەرگری بێ لە نیشتـــــمان و لە ژێـــــر فەرمانی حزب و شۆڕشدا بێ، تێکڕا ئەنجامی مەشق لـــە رووی رۆشنبیریشــــــەوە . بــــۆ هۆشیاکردنەوە سەرکەوتو بـــو لە ماوەی دوانەکانـــــــی لێپرسراوانی رێکخــــراوە میللی و پیشەیەکانەوە .

● چەك بەرووی دوژمنـــدا هەڵدەگرم ●

جەنگاوەر شـــاکر حافظ ابراهیم عەربەی ئاگرکوژانەوە لە دفاعی مدنی وتی :

بونم لەم ئۆردوگایـــە وەك بەعسیەکی ملتزم بۆ چـــەك هوڵگرتنە بەرووی ئەو دوژمن و داگیرکەری خاکەکەمانی لـــە فەلەســـتین زەوت کـــردوەو شۆڕشمان لە دوژمن و چـــاو برسیەکان دەپارێزم . ئـــــەم ئۆردوگایە سەرکردایەتـــــی حزب و شۆڕش کردویەتیەوە بۆ پاراستنی سودی نیشتـــمان و شەرفمان لەبەر ئەوە بە لــــە خۆبوردنەوە ئامادەی تەواوم بۆ قوربانیدان لە پێناویـــــا .

● مەشق بەچەك سەنـــەدی پاراستنی شۆڕشە ●

جەنگاوەر سعید حســـون علی لە بەڕیوەبەرێتی دفاعــــی مدنی وتی : لە سەردەمــــــی شۆڕشی ١٧ـ٣٠ تەمـــوزدا سەرکردایەتی حزب و شۆڕش دەورەی فـــراوانـــــی بــــۆ جەنگاوەرەکانی کردوە بـــۆ مەشق پێکردنیان لـــەســــەر چەك هەڵگرتن تا ســــەنەدی پاراستنی شۆڕش بێ لە رووی دوژمندا ئەوەی لەم دەورەیـــە فێری بوم لە خۆبوردن و ئارام و خۆراگرتنە . هیوام وایـــــە هاوڕێیانی تر رو بێنە ریـــز و ئەرکی سەرشانیان بەجێ بێنن کە پاراستنی نیشتمانە لـــــە دوژمن .

کادیری بەتوانا فێرخوازی لێهاتوو پێ دەگەیەنێ

بۆ ئەوەی فێرخوازێکـــی لێهاتوو پێ بگەیەنـــین پێویستیمان بە کادیری بەتوانازۆرە ، چونکە مەسەلەیەکـــــی وادەبێ هەردەم لە پێشـــــی پێویست و پێگەیاندنـــــی فێرخوازانەوە رەچاو بکرێت. ئێمە دەزانین فـــێر خوازان لــە لایەن ئەوانەوە دێنە بەرهەم و، لـــــە چـــوارچێـــوەی خوێندەواری یەکی نـــــوێوە ، بۆشــــتەکان دەڕوانـــــێ .

هەر لەبەر ئەم مەبەســـــتە پیرۆزە ـ سەرمان لــــــە بەرێـــوەبــــەری دەورەی پێکەیاندنی کادیری نەهێشتنی نەخوێندەواری « مامۆســـتا عبدالحافظ انور مانـــی » داو . دەربارەی دەورە کە قسەمـــان کردو مامۆستا عبدالحافظ بـــە درێژی باسی دەورەکەی کـــرد وتی : ئەم دەورەیە حـــــۆی دەورەی سی و هەشت هەمـــە کە لـــە پارێزگادا کرابێتـــەوە بەڵام شەشەمین دەورەیە لـــە ناوچەی هەڵەبجـــــەدا کـــە کردبێتمانەوە بۆ پێکەیاندنـــی کادیری نـــــەهێشتنـــــــی نەخوێندەواری لەم دەورەیەدا (٩٦) کەس بەشداری تێـــدا دەکەن . لە مامۆستایانــــــی ئامادەیی و فەرمانبەرانــــــی میری . مامۆستا وتی : لـــەم دەورەیەدا شەش وانـــــــــە دەوترێتەوە (علم النفســــ ـ ادارة ـ حساب ـو سائل تعلیم ـ ثقافە عامە) بــــۆ ئەو دەورەیە دوو کادیـــری قیادیمان هەیــــە وانـــــەکان دەڵێنەوە . من خۆم جگـــــــە نیش و کاری بەڕێوەبەرایەتـــی (علـــم النفســــ و ادارة) دەڵێمەوەو ئەم دەورەیەشمان کەڵی بەرێك و پێکی بەرێـــوە دەچێ ؛ چونکە بەشداران زۆر بە پەرۆشەوە یارمەتیمــــان دەدەدن بۆ ئەوەی زووتر فێـــر بێن و بچنە مەڵبەندەکانــــــی نەهێشتنی نەخوێندەواری ـــەوە وبۆ ئەم مەبەستەش ئـــەرکـــی نیشتمانی دەوری خــــۆی دەبینێ لە بەشداربونی ئــــەم دەورەیەدا . چونکە نەهێشتنی نەخوێندەواری واجبێکــــی نیشتمانی یە ئەمەش بۆتـــە هۆی دروست بونـــی توانـــاو بەرۆشی یەکی دڵسۆزانـــە لە بەردەم بەشداربواندا بــــۆ ئەوەی لەم هەڵمەتە پیــرۆزە درنغی نەکەن .

× مامۆســـتا لەمــــە دوا دەورەتان دەبێ ؟

ـ نیازمان وایە بەم زوانـــە دەورەیەکی تر لە ناحیـــــەی شارەزور بکەینەوە بۆ ئـــەوەی کەوا دسری ئەواومان هەبێـــت بۆ ئەم هەڵمەتە نیشتمانیە .

ئنجا مامۆســـــتا (حکمـــت عبدالرحمن) وتی : من وانەی « قراءەو ثقافە عامە» دەڵێمـــە وەوهەوڵدانی هەردو لامــــان ئێمەو براو خوشکە کادیرەکان چاکترین بەرهەم دەبێ بـــۆ ئەوەی لـــەم دەورەیــــەدا بەسەرکەوتوی کۆمـــەڵــــێ کادیری بە توانا بـــــەرەو مەڵبەندەکانی نەهێشتنـــــی نەخوێندەواری بنێرین و مـــن خۆم زۆر ئاریم لە بـــــراو خوشکە کادیرەکان کە لـــەم دوو وانەیەدا ١٠٪ لـــــــە سەدا سەد سەرکەوتنیــــــان بەدەس هێناو بە هیــــواوەم کۆمەڵێ فێرخواز لە باوەشـــی گەرمی خوێنـــەوا ریـــــدا بلاو ببنــــەوە .

● بۆ دوا جار مامۆســـتا (نوری محمد عثمان) مامۆستای « حساب و وسائل » وتـــی زۆر خۆم بەشاد دەزانم بەشداری لـــەم هەڵمەتە پیرۆزەدا بکـــەم بەوەی کە لەم دەورەیەدا توانیم لەم دوو وانەیەدا خۆم ماندوو بکەم و ئەوەش زوبە هەمــــوو ماندوو بونێکیش ئەنجامێکـــی باشی دەبی . بۆیە مامۆســـتا کادیرەکان بەدڵ خۆشـــییەوە هاوبەشی‌یان دەکردم بـــــۆ خولقانی بیر کردنەوەیەکـــــی بەجێ بۆ ئەوەی باشـــتریـــن رێبـــــاز بۆ فێرخـــوازان بێنینە کایەوە کـــە رێـــــگای فێربونێکی ئاسانیان بۆ مسۆگەر بکەین . وابزانـــــم ئـــــوی خوازیش هۆیەکی سەردکیـــــە بۆ ئەم مەبەستە پیـــــرۆزە .

مامۆستا نوری بۆ پێویســــتی یەکانیشیان وتی : لەکــــەڵ ئەوەدا تا ئێستا لە هەمــــوو دەورەکاندا سەرکەوتنمـــــان بەدەس هێناوە بەڵام لـــــە کەم و کوڕیش بێ بەش نیــن . چونکە جێگایەکی فراوانمان نی یە بەشدارانی دەورە کــــە تێیدا بخوێنن و هەر ژورێکیش نزیکەی (٤٥) بەشــــــداری تێدایەو هەر ئەم بەشداربوانە جگە دەوامی خۆیان و ئــــــەم دەوریەی تێیدان هەنـــــدێ ئەرکی تریان پێ سپێرراوە وەك (احصاء) ئەمەش دەبێتـــە هۆی دواکەوتنیان لە دەورەکە بەڵام هەر سەرکەوتنیان بـــۆ دەخوازین. چونکە فێرخوازێکی زۆر چاوەڕوانی ئـــــەوان دەکەن .

ـ جەباری حاجی کەریم ـ
پەیامنێـــری هاوکاری لــــە هەڵەبجە

پیشەی فەرشی دەستکرد لە رێگاو شوێنی سەرەتاییەوە بۆ پەرەپێدانی هاوچەرخ

فەرشـــ بە هەمـــــووجۆرەکانیەوە ، لە وپیشـــە دەستیە بە ناوبانگانەیە کە لـــەزۆر دەمێکە وەلەولاتەکەماندا ناسراوە . تا ئەم پیشەیە لـــەناومالەکانی گوندو شارەکاندا بلاو بوەونەوە بۆ ئەوە بەجێ ماوە ..

وەك هەموو پیشەیەکـــــی میللی دەست کرد . لەوە بەرلە چوارچێوەی تەنگدا مـــابوەوەو زۆر کەسیش کە پیشەیان بو واریان لێ هیناو روویان کردە پیشەی تـــر . جا بۆ ئــــەوەی ئەم پیشەیە پێش بکـــەوێ و چالاکانە بڕوات ، سەرلەنوێ بگەرێتـــــەوە ماڵـــــەکان . سەرکردایەتی حزب و شۆرش روی تێ کردو بایەخێکـــــی تایبەتی پێـــدا . لـــــە ساڵـــی ١٩٧١دا دەزگای گشتـــــــی فەرشی دەستکرد دامەزرا ، کە بریتی‌یە لە چوار مەڵبەنـــــدی ئەوشی دەست کرد . بەغـــداو حی و موصل و هەولێر .

● مەڵبەندی نوێ .

جا هەروەك کاك جمــــال اسماعیل خضر بەڕیوەبـــــەری گشتی دەزگای گشتی فەرشی دەستکرد لە هەولێر وتی : بۆ ئەوەی ئەم پیشەیە پێشبکەوێ مەڵبەندی تر لە کۆیـــەو دورو سماوەو دهـــۆك و ئامیـــــدی و مندلی و رەواندوز و علی غربـــــی طە پارێزگای میسان و رفاعـــی لە پارێـــزگای ذی‌قـــــار و خاوەقین و عەفەك دەکرێنەوە .

لە ئەنجامی ئەم پەرەپێدانەداو ئەهمیەتــــــی پیشـــــــــەی دروست کردنی فەرش . ئێستا هەزار کچی شارەزا لــــــــە مەڵبەندەکانی فەرش دروست کردندا کاردەکەن . بێجگــــــە لەوەی بە هەزارانی تــــــــر مەشقیان پـــــێ دەکـــرێ و هەندێکی زۆریان لە ماڵـــــــی خۆیان کاردەکەن . هەروەهـــا ٣٥٠ موچەخۆرو کرێکـــــــاری تر لە دەزگای گشتی فەرشی دەستکردا کـــاردەکـــەن و کارگێران و کرێکارانی ئـــــەم دەزگایە هەموو خزمـــــەت گوزاریەکی تەندروســـــتی و ئابوری و نیشتەجێ یان پێشکەش دەکرێ .

لە مەڵبەنـــدی هەولێـــــر بەرهەمـــــی ســـــالی ١٩٧٨ گەیشتۆتە ١٥ هەزار مەتــــــر چوار گۆشە لە هـــــەمـــــوو جۆرە فەرشـــــێك و لــــــە پێشانگاکانی هەولێرو بەغداو ئەمنەوا دانراون .

● مەڵبەنـــــدی گوندە هاوچەرخەکان .

لایەنە دیاری کراوەکان ئێستا خەریکی لێکۆڵینەوەی ئــــەوەن ٢٥ مەڵبەنـــــدی نـــــوێی پیشەسازی فەرشی دەستکـــرد لە گوندە هاوچەرخەکان لـــــــە ناوچەی ئۆتۆنۆمی بکەنەوە . ئەم پیشە دەستکردە لــــــــە لایەن هاوولاتیاپیشــــــــەوە بایەخێکی بەرفراوانـــی پـــێ دەدرێ . چونکە جۆرێکـــە لە سامانی کەلەپوری عیراقـــی و دیاردەیەکی جوانی ناوماڵـــەو لەلایــــــەن حکومەتــــــــی شۆڕشیشـــەوە مەڵبەندەکانـــی بەرهەم هێنانی ئەم پیشەیـــــە یارمەتی چاکی دەدرێ بـــــۆ ئەوەی زیاتر بەرەی پێ بدرێ .

ذکریات محمد حسن

Institut Kurde de Paris

دووەم میهرەجانی شیعری کوردی لە سلێمانی

فەریا عبداللە

وەک دڵدارێکی سەرگەردی دڵ ووریا ... پاش حەوت ساڵ کپی و بێدەنگی ... هەورە تریشقەی شیعری بەهارو نەورۆز کانی دەروونی شاعیرانی کوردی جارێکی تر تەقاندەوەو وەک حەونێکی بەمەبی بەرەبەیان بەرەو مۆخ و ئیسفانی شیعرو ئەدەب دۆستانی کورد زمانیان پۆل پۆل بەرەڵلا دەکردو ئەوانیش توندتوند دەیان کردە ئامێزو لە بەرەی دڵیانا ئەلف و بێ یەکی کوردی نوێیان بە چەپکە وەنەوشە بەرزبی دەکرد .

ئامەزرۆکان و باخەوانانی ئەدەبی کوردی بۆ جاری دووەم لە تونابخانەکەی ساڵی و ساڵم و مەحوی و بێکەس و گۆران .. لە شاری سلێمانی حزمەتگوزاری ئەدەب و مرۆڤ .. لە ڕۆژانی ٢٩و ٣٠-٣-١٩٧٩دا لە هۆڵی ئەقابەکانی کرێکارانی پارێزگای سلێمانی پێک شادبوونەوەو دەمیان خستە دەمی شیعری یەکتری یەوە ..

پاش حەوت ساڵ بەسەر تێپەڕبوونی یەکەم میهرەجانی شیعری کوردیدا توانرا! لەلایەن یەکێتی نووسەرانی کوردەوە دووەم میهرەجانی شیعری کوردی لە پارێزگای سلێمانیدا سازبکرێت .

دەروێشەکانی ئەدەبی کوردی کە ژمارەیان دەگەیشتە ٣٩ شاعیر بەم جەشنە بەرنامەکەیان بەڕێوە دەبرا .

ڕۆژی یەکەم ! بە چاودێری و ئامادەبوونی بەڕێزان ارشد احمد محمد پارێزگاری سلێمانی و هاوڕێ عبدالرزاق فارس ئەمینداری ئەنجومەنی سەرکردایەتی پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لە سلێمانی . لە کاتژمێری چواری پاش نیوەڕۆدا سەرەتا لە لایەن کاک جیهان عومەر کە یەکێک بوو لە دەستەی هەڵسوڕێنەری میهرەجانەکەو دوانەکەی تریشیان کاکە ڕەئووف بێگەرد و کاک کەمال میراودەلی بوون ، بە چەند وشەیەکی ناسک پەردە لە ڕووی میهرەجانەکە لادرا .

پاشان لە لایەن بەڕێز دکتۆر عزالدین مصطفی ڕەسوڵەوە وتارێکی پێشوازی خوێنرایەوەو تیایدا بە بەدڵ سوپاسی بەڕێز پارێزگاری سلێمانی دەکرد سەبارەت بە چاودێری و ئامادەبوونی لە میهرەجانەکەدا لەگەڵ ئەو لایەنانەی کە هەوڵی خۆیان لە پێناوی سەرگرتنی ئەم میهرەجانەدا تەرخان کرد .

پاشان بەڕێز دکتۆر عزالدین پەنجەی بۆ شیعری کوردی کێشاو شاعیران ! ئەفتی تەیران و خانی و هاوڕێکانی بەسەر کردەوەو ڕۆحی شیعری لای ئەوانە بۆ دیاری کردین ، هەر لەم ڕوانگەیەشەوە هەڵوێستی شاعیری کوردی بەسەر کردەوە ، لەگەڵ دەوری شیعری کوردیدا بەرامبەر بە مەسەلەو نەتەوەکانی تری جیهان بە تایبەتی باسکردنی کەرەسەو دەوری شیعری کوردی بەرامبەر بە گەلی فەلەستین و ئاشکراکردنی خەیاڵیان بەرامبەر بە زایۆنیزم و ئیمپریالیست .. بەم بۆنەشەوە داوای لە شاعیرانمان دەکرد کە دەنگی گەرووی خۆیان بلند بکەن و بیدەن بە گوێی هەموو مرۆڤێکی سەر ئەم زەمینەدا .

لەدوایدا ئەم شاعیرانە دەستیان کرد بە پێشکەش کردنی بەرهەمەکانیان :

١ - خوشکە خورشیدە بابان شیعری یادێکی مەولەوی لەم لە نەورۆزدا .

٢ - سەبری بۆتانی : پارچە شیعرێک بە ناونیشانی نەورۆز و بەهار .

٣ - شاعیری دڵی کچان و کوڕان محمد علی مەدهۆش هۆنراوەی دڵ مەگۆڕە .. . شاعیر بەم بۆنەیەوە وتی : گەڕام بۆ ئەوەی خۆشترین کاتی خۆشەویستی بدۆزمەوەو بەرگی شیعری بکەم بەبەردا .. سەیرم کرد هەموو کاتەکانی خۆشن .. دوای بڕیارم دا کە ناخۆشترین کات هەڵبژێرم .. بۆ ئەمەیش لەدڵ گۆڕیین بەولاوە هیچی ترم بە ناخۆش نەهاتە پێش چاو . .

پاش شیعری تەڕ و پاراوی مەدهۆش لەگەڵ مامۆستا کریم شارەزاداو بە دەم خوێندنەوەی هۆنراوەی (ئەگەر بلێین) بەرەو هەولێر بووینەوە .. دوابەدوای ئەمەیش کاکە صلاح شەوان (تێکەڵبوونی) کورد بە ناونیشانی شیعرەکەیی و بۆی خوێندینەوە .. مامۆستا محمد امین پێنجوێنی بەڕێوەبەری ڕۆشنبیری جەماوەر بە ناونیشانی (چیا فەرش چەرمەزە) پارچە شیعرێکی بۆ خوێندینەوە .. پاشان دڵی ژامار لەلایەن مامۆستا طە مانی یەوە کە هۆنراوەکەی خۆی بۆ پێشکەش کرا .. ئێرەشەوە بەرەو ڕانیە لە گەشتێکی بەهارانەدا لەگەڵ مامۆستا میرزا محمد امین منگوڕی دا کەوتینە ڕێ .. بەڵام بە گەشتەکەی کاک جەلال برزنجی کە (٧) شیعری کورت بوو گەڕاینەوەو ئینجا بەدەم سترانەوە لەگەڵ کاک مۆید طیبدا بۆ وڵاتی ئیمەو خانی چووین .. ئینجا بە هۆنراوەی جێ مەهێڵەی حەبیب قەرەداخی یەوە وریابووینەوە .

دووەم ڕۆژ ٣٠-٣-١٩٧٩ سەرلەبەیانی :

ئەو شەوە هەموومان وەک بێدارێک کە بێهۆشەو لە خەڵکیش وایە خەودەکات سەرمان نایەوە . . سبەینێ کە ڕێکەوتی هەینی دەکرد وەک بڵێی نوێژی شیعری کوردی لە هۆڵی ئەقابەکانی کرێکارانی سلێمانی دەکرێت و لە سەرمان فەرزە ... هتد . بۆیە بە ئاستەم ڕێگا دیوەوە ... ئەوە بوو بە دەنگی خڕخاڵی پێشکەوتنی ئاگردانی نەورۆز کە هۆنراوەیەک بوو لە لایەن مامۆستا ع. ع. شەونمەوە میوانەکانی خامۆش کرد .. بەڵام هەر ئەوساتە بوو ئیتر بە لاوکی منالانی ئەم سەردەمەو چەند هۆنراوەیەک کە بووە هۆی شڵەقاندنی گۆمی بێدەنگی هۆڵەکە لەلایەن کاک لطیف هەڵمەتەوە پێشکەش کرا ... دوابەدوای هەڵمەت (لەژێر ڕێژنەی وشەو نمەی شیعردا) بەرەو هەولێر چووین و کاک محسن ئاوارە هاودەمی ئەم چەند ساتەمان بوو .... ئیتر وردە وردە لە سلێمانی دوور دەکەوتینەوەو بەرەو مەڵبەندی خانی و جزیری بووینەوەو کاک محسن قۆچانی بە هۆنراوەی (من تو دەفنێ) هەست و بیرمانی بەرەو فێربوونی شێوەی زمانی کرمانجی زوورو لە پێناوی زمانێکی ئەدەبی یەکگرتوودا ڕادەکێشا .. !! کە محسن قۆچانی وابکات ئیتر چۆن سەوداسەرێک و شەیدایەکی وشەی کوردی ڕەسەن کە کاک عبداللە عباس و لە چەند یادێکی ناسکدا لە شاری بەغداوە دێت و بانگەوازی وادەی دەست لەملان دەکات .. ! لەم کاتەشدا شاعیرە گەورەکە « هێمن » بەسەر بکاتەوەو ناوودەرو ئیشتیمانی بۆ شی بکاتەوە .. !!

دوابەدوای ئەمان کاک جوهر کرمانج بە شەش هۆنراوەی سەربەخۆ کە ناونیشانی شیعرەکەی بوو خەریک بوو ناوبڕژێنی میهرەجانەکەی بەدەکرد .. بەڵام لەبیر کاک ئەژی گۆران پەلی گرتین بردینیە لوتکەی قەندیل . لەبڕ دەنگی هات و وتی : (دەنگی منە) ئەویش کاک سکفان عبدالحکیم بوو هات بە دەنگمانەوەو دایە دەستی کاک حمە سعید حسن و ئەویش بە هۆنراوەی ئازازی شەوەزەنگی چەوساوەکان بەشداری کرد . لەدوایدا کاک هاشم کۆچانی بە دوو هۆنراوەو

بڕوانە : ل : ٧

زێوەر و شیعری دڵداری

● نومێد کاکە ڕەش ●

هەموومان (زێوەر) ئەناسین و بەوەشمان داناوە کە مامۆستایەکی بەرز و شاعیرێکی ناسراوی میللەتەکەمانەو دەورێکی هەبووە لە فێرکردن و پەروەردەکردن و پێگەیاندنی چەندەها ڕۆشنبیرو زاناو پسپۆڕی شارەزادا کە ئەمڕۆ ئێمە شانازییان پێوە دەکەین و هەر یەکە قوتابێکی ئەو سەردەمە بووە کە تێیدا ژیاوەو خزمەتێکی گەورەی کەلەکەیان کردووین و بووەتە ئاوێنەیەکی بێگەرد کە شێوەی (زێوەر)ی مەزنیان تێدا بەدی بکرێت .

سەرەڕای ئەمە زێوەر بە شیعرە کۆمەڵایەتی و نیشتمانی و سروودو پەندەکانی کەلێنێکی بە نرخی لە کتێبخانەی کوردیدا بۆ گرتووین و شوێنێکی دیاریکراوی لە لاپەڕەی مێژووی ئەدەبی نەتەوەکەماندا بۆ بەجێ هێشتووین .

لەم چەندانەدا سەیرێکی کە شکۆڵەکەم کرد (١٦) شانزە شیعری دڵداری مامۆستای بە نرخم کەوتەوە بەرچاو کە ساڵی ١٩٧٠ نووسیومەتەوە . ئەوەم هاتەوە بیر داکە لە کەشکۆڵێکی دەست نووسی برادەرێک وەرم گرت کە زیاتر لە (٧٠) حەفتا شیعری دڵداری زێوەری تێدایە .

بەڕاستی ئەو شیعرە دڵداریانە منی خستە ڕامانینەوە .. چونکە ئەوەندەم بۆ دەرکەوتووە کە شاعیر ئەوەندە بایەخی بە هەڵبەستی دڵداری نەداوەو حەزی لێ نەکردووە .

بەڵکەش بۆ ئەمە ئەوەیە، کاتێک خوالێخۆشبوو مامۆستا ڕەفیق حلمی مەیلی شیعر دانانی هەبووە لاسایی شاعیرەکانی هاوچەرخی کردۆتەوەو غەزەلێکی دڵداری نووسیوە . پیشانی مامۆستای ناوداری داوە کە بۆی هەڵسەنگێنێت و بۆی ڕاست بکاتەوە .. کە ئەمە (بەیت)ی یەکەمی ئەو غەزەلەیە :

بۆ سوراحی گەردنی ڕۆحم بە (عەین)ی بوو بە ئاو
ئیستەکەش ناچم بە دڵیا داومە ئازاری (...)!(١)

مامۆستا زێوەر بە چەند هۆنراوەیەک لەسەر کێشی و قافیەی غەزەلەکە وەڵامی ئەداتەوە کە ئەمەش دوو بەیتە لەو هۆنراوەیە :

ئەی ڕەفیقی موحتەرەم ئەی شاعیری شیرین مەقال!
هاتە بەر مەددی سەزەر فکرت وەکو ئاوی زولال
من ئومێدی گەورەم بێ ئەبۆ ئەم میللەتە
حەیفە سەرفی فکری خۆت کەی تۆ لە زولف و

ئەمە کارێکی وا ئەکاتە سەر مامۆستا ڕەفیق حلمی کە هەرگیز بیر لە شیعری دڵداری ئەکاتەوە .. ئەگەر هەستی دەروونیش ڕایکێشابێت هەوڵی داوە خۆی لە چاو مەست و ئەبرۆکەمان و زولف و خەت و خاڵ بپارێزێت .

کە شاعیرمان خاوەنی ئەم بیرو باوەڕە بووبێت چۆن جێگای سەرسوڕمان نییە ... !! کە بیری خۆی لەو شیعرە دڵداریانەدا سەرف کردبێت .. بە مەرجێک شیعرەکانیش یەک و دووان نەبن و دیوانێکی گەورەیە .. کە تا ئەمڕۆ بە دەگمەن لەو شیعرانە بەر چاو کەوتووە .

وا من لەم دەرفەتەدا . دوو پارچە هەڵبەستی ئەم شاعیرە مەزنە ئەخەمە بەر چاو بە نیازی ئەوەی دەستی بگاتێ و بە چاپ بگەیەنرێت و زیاتر شارەزای ئەم شاعیرەمان بین و ئەوە بزانین کە تەنیا خاوەنی شیعری کۆمەڵایەتی و نیشتمانی نەبووە .. بەڵکو توانا و بەهرەیەکی تەواوی لە دانانی شیعری دڵداریدا هەبووە . .

(یەکەم)

تالبی ڕووتم بە ئەگریجەت پەرێشانم مەکە
من کە ئیسلامم حەوالەی کافرستانم مەکە
گونجی عەزلەتم ئیختیار کردووە مەم هێنە دەر
عاشقم دێوانە نیم . سابەردە بارانم مەکە
نەقشی بەست حوبت لە دڵما ئاسمان نا باتە دەر
ساکەی مەیلی منت بێ دڵ پەرێشانم مەکە
دیمەبەر دەرگانەکەت تەنها بە بێ یارو ڕەفیق
جار بەجار بم خوێنەوەداخڵ بە نسیانم مەکە
چاوی مەستت . شێخ و مەلا هەردوو حەیرانی ئەبن
وا بە غەمزە عەقڵ و دینت برد لە ئیمانم مەکە
بێستون کەی وەک دڵی من تیشە کاری لێکرا
بو تەحەمول وێنەی سامی ئەریمانم وەرە
تەبعی مەرنخت هەیە بە تەلعەتی وەک زوهرەیە
موشتەری تۆم تاڵیم مەعتوکی بارانم مەکە
(زێوەر) وەرە جانفیدای دڵ فیدای هەر سەرفیدا
مەمخەرە داوی موسیبەت توشی هیجرانم مەکە

– دووەم –

چاوی وەک بادامی تۆ عومری بەبادام ئەی بەسەر
ئاگرت بەردایە خەرمانی وجوودم وەک شەڕەر
زوڵمەتی ئابی حەیاتە گیسوانی عەنبەرین
یا وەکو هالە لە ناو خوی گرتووە شوعلەی قەمەر
دەم بەدەم هەر لە حظە هەر ساتێ دەناڵێنم بە جۆش
ئەی خوا ساکەی خۆشەویستم سەر لە ماڵ بێ نێتەدەر
سەبرو هۆشم چوو بە تاڵان عەقڵ و فامیشم نەما
لە شکری دەردو فیراقت حەملەیان هێنامە سەر
بەس بباریێنە سرووشک ئەی دیدە ڕەنجت بوو بە عە بەس
بەس بناڵێنە ئەتۆ ئەی دڵ لە یار ناکا ئەثەر
ئیلتفاتێکی نەماوە گاهـ گاهی دوولبەرم
بۆ نەکەم خاکی هەموو دونیا بەسەر . خاکم بەسەر
ئینتیخابی کردووە (زێوەر) لە دونیا یەکی
دەستی لێ هەڵناگرێ گەر بێتە ڕێی سەد شوورو شەر .

(١) شعرو ئەدەبیاتی کوردی بەرگی دووەم . نووسینی مامۆستا ڕەفیق حلمی ساڵی ١٩٥٦ چاپ کراوە ..

دەستی ماندوویی لە دەقەکانی ئەدەبی کوردیدا

ڕەخنە

محەممەد عەلی قەرەداغی

مامۆستای سەجادی لە بواری خزمەتی ئەدەبی کوردیدا لەوە ناسراوترە من لێرەدا چەند دێرێکی لەسەر بنووسم ، وەک تێکڕای خزمەتەکانیشی لەوە زیاترن لێرەدا ڕزبان پیابگرم و زنجیرەیان بۆ دروست بکەم و بە خوێندەوارانیان بلێم. بۆیە بە کورتی دەڵێم : مامۆستای سەجادی لە ساڵی حەفتاو هەشتدا سێ کتێبی پێشکەشی خوێندەوارانی کورد کرد :

١ - خۆشخوانی .

٢ - دەقەکانی ئەدەبی کوردی .

٣ - بەرگی شەشی ڕشتەی مرواری .

پاش خوێندنەوەی دەقەکانی ئەدەبی کوردی بەوردی و چاوی موشتەری هەندێ سەرنجم دەربارەی شێوەی ڕێکخستن و کەڵک وەرگرتن لە سەرچاوەکان و دیاری کردنیان و چەند شتێ کە بوو لێرەدا بە هیوای ئەوەی سوودی خۆیان هەبێ، پێشکەشیان دەکەم :

١- ئێستە ئێمە لە چەرخێکدا دەژین حساب نەک بۆ (ثانیە) بەڵکو بۆ دەیەک و بیستیەکە ثانیەش دەکرێت و لە هەموو بابەت و جۆرێکی کەرەسەو ئامرازدا هەوڵی کورتکردنەوەی ڕێگە دەدرێت بۆ ئەوەی هەر خاوەن مەبەستێک بە زووترین کات و چاکترین ڕەنگ بگاتە مەبەستی خۆی . وەک هەوڵی ئەوەیشی دەدرێت ئیشێک شیاوی ئەوە بێت بە جارێک بکرێت دووبارە هەوڵی لەگەڵ نەدرێت و هەرچی لەوانەیە لە توانادا بێت و بشێ بۆی بکرێت - لەگەڵی بکرێت تا جارێکی دیکە کەس خۆی پێوە ماندوو نەکات و ئیشی دووجار نەبێت . ئەم مەبەستە هەموو بارو شێوەیەکی ژیانی ئادەمیزاد دەگرێتەوە . هەر لە پیشەسازی و کشتوکاڵ و ... تا جۆرەکانی زانستی و ئەدەب . لە لایەکی کەیشەوە پلەی ڕەوق و تێگەیشتن و زانیاری خوێنەران و ڕۆشنبیران جیایە ، وەک جۆری مەبەستیشیان جۆر جۆرە ، خوێندەواری وا هەیە کە شتێک دەخوێنێتەوە بە بە یەکجار خوێندنەوە - هەرچی لێ بکات - دەستبەرداری دەبێت و دەگوزێتەوە بۆ لای شتێکی کە . بەڵام زۆری کە هەیە - بە تایبەتی ئەگەر مەبەستێکی دیاریشی هەبێ - بە جارێک خوێندنەوە دەستهەڵگر نابێت و ئەیەوێ زۆر بە وردی لە مەبەستەکە بگات و بابەتی پەیوەندیدار بەو شتەوە بزانێ . لێرەوە حساب بۆ کات دێتە پێش و خوێنەر ئەیەوێ لە زووترین کاتدا ئەوەی لە توانادا بێت پێی بکات . بە بیری زانایان و ڕۆشنبیران و بەو دیراسانەی لەم ڕێگەدا کراون یەکێک لە هۆکانی کورتکردنەوە ڕێگەی زانستی دەستنیشانکردنی سەرچاوەی بابەتەکانی زانیارییە ، چونکە دانەر یان نووسەر کاتێ باسی شتێک دەکات و نموونەی بۆ دێنێتەوە خۆی لەو مەیدانەدا ماندوو دەکات و لە مەبەستەکە باش دەگات . بەڵام مەرج نییە خوێنەر یەکسەر لەو شتە بگات و دەیەوێ بچێتە سەرچاوە ئەسڵییەکەو حەمسەرەکانی باسەکە لە یەک بداتەوەو بە باشی لە نموونەو مەبەست پێکەوە - بگات .

جا ئەگەر دانەری کتێبێک هات بە وردی جێگەی ئەو مەبەست و نموونەی دیاری کرد کە وەری گرتووە ئەوە دەستی خوێنەری گرتووەو بێ ماندوویی گەیاندوویەتیە گەڕان کردوەو ئیشەکەی کردووە بە کاری دووجارە .

بۆیە دەڵێم : مامۆستا عەلادین سەجادی کاتێ خۆی بە مەبەستەکان و دەقەکانی ئەدەبی کوردیەوە ماندوو کردووە چاک وابوو - بەو پاسای کە پەیڕەوی دەکرێ - پەراوێزی هەر جێگەیەو مەبەستێکەوە ناوی سەرچاوەو ژمارەی لاپەڕەکەی دیاری بکردایە . بۆ ئەوەی خوێنەر بێ سەرئێشە مەبەستی جێگە بکەوتایە . مامۆستا سەجادی کە بە نموونە دەقێکی مەولەوی دێنێتەوە - لەو کاتەدا بۆ ئەو - زۆر ئاسانە بنووسێ :

دیوانی مەولەوی . لاپەڕە ئەوەندە . بەڵام کە ئەو کارەی نەکردو کتێب چاپ بوو کەوتە بازاڕەوە خوێنەرێک بیەوێ ئەو شیعرانە لە دیوانی مەولەویدا بدۆزێتەوە ڕەنگە ماوەیەکی زۆر بۆی بگەڕێ و بە دەستی بەتاڵیش بگەڕێتەوە . دوور نییە مامۆستای دانەر خۆیشی بە ڕەحەتی ڕێگەی نەباتەوە سەر . زیاد لەمانەیش خەمساردی لە دیاری کردنی سەرچاوەدا کاتی وا هەیە خوێنەر بە هەڵەدا دەبات . وەک کاتی وایش هەیە دانەریش بە هەڵەدا دەچێت . لێرەدا نموونە بۆ هەردوو لایان دێنمەوە :

١ - مامۆستا سەجادی کاتێ لە پەراوێزی ل(٨٠)ی دەقەکانی ئەدەبی کوردیدا دەڵێ : «وا تێ ئەگەم مەبەستی بە «کوردی نا فصیح» ئەوەیە ...» و دواییش سەرچاوە دیاری ناکات خوێنەر وا دەزانێ ئەوە ڕای مامۆستای سەجادی خۆیەتی ، بەڵام ئەو پەراوێزە پوختەی ڕایەکی نووسەری ئەم وتارەیە لە پەراوێزی هەمان جێگەی (مەهدی نامە)دا نووسراوە(١) .

٢ - بۆ ئەم نموونە داوای لێبوردن دەکەم کە لە دەقەکانی ئەدەبی کوردی دەردەچم و نموونە لە (خۆشخوانی) وەردەگرم .

چاوەکەم ئیمڕۆ لە گوڵشەن گوڵ بە عیشوە خۆی نواند ئەک ئەمەکگیر بم ، بە مەرگی تۆ قەسەم هیچ نەمدوواند(٢)» . بەڵام ئەم شیعرە شیعری (وەفایی) نییەو شیعری (حەریق)ە(٣)و ئەگەر سەرچاوەکەی دیاری بکرایە لەوانەبوو ئەو هەڵە ڕووی نەدایە .

مامۆستای سەجادی ئەگەر جار جارێکیش ئیشارەی بۆ سەرچاوە کردبێ وای نەکردووە کە پێویستە بکرێت . وەک لە ل : (٤١)ی دەقەکاندا دەبینین .

٣ - مامۆستای سەجادی کە کتێبەکەی بۆ لێکۆڵینەوەی دەقی ئەدەبی کوردی داناوە ئیتر پێویست بەوە ناکات بێتە سەر لەنوێ - با کورتیش بێ - ژیانی ئەو خاوەن دەقانە بنووسێتەوە ، ئەیتوانی بۆ ژیانی خاوەن دەقەکان سەرچاوە بە خوێنەر بڵێت . وەک کاتێکیش باسی ژیانی ئەو خاوەن دەقانەی کردووە شتی تازەی نەهێناوە ، تەنانەت شتی زانراویشی لە بیرچووە ، وەک کە باسی دانراوەکانی مەولەوی دەکات نامیلکەی عەقیدەی مەولەوی بیر دەچێت .

٤ - کاتێ نموونە شیعری هەورامی هێنایەوەو باسەکە باسی دەقی ئەدەبەو تا بکرێ دەقی کۆنتر بهێنرێت باشترەو دەقی هەورامی کۆنیشمان هەیە .. چاک وابوو بە مەولەویەوە نەوەستایەو خوێنەری بە نموونەی دەقی بێسارانی و خاناو میرزاشەفیع و مەلکەی مراوەیسی و چەندینی کە شارەزا بکردایە . هەر ئەبێ (وەلی دیوانە) پێش مەولەوییەو دەقیشی لە بەردەستدایە .

بۆیە هەندێ جار خوێنەر بیری بۆ ئەوە دەچێت بڵێت : مامۆستا ساڵانی تەمەنی کاریان تێ کردووە بۆیە خۆی ماندوو نەکردووەو بەشێکی مێژووی ئەدەبی کوردی بە هەندێک دەسکاریەوە گواستووەتەوە بۆ ئێرە .

٥ - هەموو خاوەن بیرو ڕایەک حەقی خۆیەتی شانازی بە ڕای خۆیەوە بکات و دیفاعی لێ بکات و بەڵگەی سەلماندنی بێنێتەوەو هیچ کات لێی لووتەلا نەبێت . ئەمە بە مەرجێک ڕاکەی - وەک خۆی - پێی ڕاستە - خەڵکیش لایان ڕاست بێ و لێی دوودڵ نەبن . بەڵام ئەگەر هات و گومان لەو ڕایە پەیدا بوو . لەم لاو ئەولاوە ڕای دیکە بڵاو بووەو دەبێ ئەو خاوەن ڕایە چاوێک بە هەڵوێستی خۆیدا بگێڕێتەوەو بە وردی سەرنجێکی ئەو ڕایانەی کە بەداو لە گەڵ ڕاکەی خۆیدا بەراوردیان بکات . جا ئەگەر بۆی دەرکەوت ڕاکانی کە ڕاستترن و بەڵگەو پاڵپشتی تازەیان هەیە ئەوا ئەمیش شوێنیان بکەوێ . ئەگەر ڕاکەی خۆیشی بە ڕاست دەزانێ دەبێ ڕاستییەکەی خۆی بنوێنێ . بە تایبەتی کاتێ ئەو ڕایە پەیوەندی بە مێژووی ناوچەیەک یان گەورەیەک یان مەبەستێکی وەهاوە بێت جەماوەرێکی زۆر مەبەستیان بێت .

ئەوە مەبەستمە باسی بکەم باسی (نالی)یە لە دوو ڕووەوە . یەکەم باسی لەدایکبوون و کۆچی دوایی . دووەم ئایا نازناوەکەی (نالی)یە - بە لامی سووک - یان (ناڵی)یە - بە لامی قەڵەو - ؟ هەرچی وەکوو مێژووەکەی مامۆستا سەجادی لە مێژووی ئەدەبی کوردیدا(٤) هەر وەها لە دەقەکانی ئەدەبی کوردیدا ساڵی ١٧٩٧ی بۆ لەدایکبوون و ساڵی ١٨٥٥ی بۆ کۆچی دوایی داناوە . بەڵام لە نێوان ئەم دوو کتێبەدا بنەماڵەی مامۆستای مودەڕڕیس دیوانی (نالی)یان بە لێکۆڵینەوەو لێدوانێکی تازەوە چاپ کرد(٥) . بنەماڵەی مودەڕڕیس پاش لێکۆڵینەوەیەکی وردی بە بەڵگە - زیاد لەوەی بە هیچ گلۆجێ ساڵی لەدایکبوونی نالییان نەزانیوە . ئەوەیان ئەوەیان ڕوون کردۆتەوە کە نالی دوای (١٨٥٥)ـ کە مامۆستای سەجادی بە ساڵی کۆچی دوایی دادەنێ - لە ژیاندا بووە .

هەروەها دەربارەی نازناوەکەیش بنەماڵەی مودەڕڕیس لە ژێر سەرباسێکی تایبەتیدا بە ناونیشانی (نالی یا ناڵی یا نالی ؟) ئەم مەبەستەیان شی کردۆتەوەو ئەنجام هاتوونەتە سەر ئەوە (نالی) ڕاستە . کەواتە دەبوو مامۆستای سەجادی ئەم دوو مەبەستەی پشت گوێ نەخستایەو شتێکی دەربارە بنووسیایەو یان ڕاکانی ئەوانی پەسەند بکردایەو لە دەقەکانی ئەدەبی کوردیدا پەیڕەوی بکردایەن یان بیدایەنە دواوە .

پەراوێزەکان :

(١) بڕوانە : ابن الحاج ، مەهدی نامە . لێکۆڵینەوەی محەممەد عەلی قەرەداغی . چاپخانەی کۆڕی زانیاری کورد بەغدا ١٩٧٥ ل : ٧٠ .

(٢) بڕوانە : عەلادین سەجادی . خۆشخوانی . چاپخانەی مەعاریف . بەغدا ؛ ١٣٩٨ هـ ١٩٧٨ م ل : ٦٧ .

(٣) بڕوانە : دیوانی حەریق چاپی دووەم . کەرکوک . چاپخانەی الجمهوریە . ١٩٦٩م ١٣٨٩ هـ . ل : ١٩ .

(٤) بڕوانە : عەلادین سەجادی . مێژووی ئەدەبی کوردی ، چاپی دووەم . بەغدا چاپخانەی مەعاریف . ١٣٩١ هـ ١٩٧١ م ل : ٢٤٠ .

(٥) : بڕوانە : مەلا خدری ئەحمەدی شاوەیسی مکایەلی. دیوانی نالی . لێکۆڵینەوەی مەلا عەبدولکەریمی مودەڕڕیس فاتح عبدالکریم و محەمەدی مەلا کریم . چاپخانەی کۆڕی زانیاری کورد . بەغدا . ١٩٧٦ . ل : ٢٣ و لاپەڕەکانی دوایی .

Institut Kurde de Paris

ئەسپەکەی (پاشماوە)

تەپ بووبوون .. کلکـــی خزانبووە نێوان هـــەردوو پاشووی‌و کزۆڵەی کردبوو .. چوارپەلە سپییەکانی کـــە چەڵەیان کردبوو، کیرێشیان هەڵدابوو .. کە ئەی‌حیـــلان بەحاڵ دەنگی دەرئەهـــات . جاهیدیش ئەی‌ووت .

-ئەزانم داوای چـــی ئەکەیت .. وا ئەزانـــی لێت‌تێناگەم ..؟! بەڵێ لێت تێ‌ئەگەم .. تۆیش لەمـــن ئەگەیشتی‌و لەهەمـــوو تەنگ چەڵەمەیەکا لەگـــەڵم بووی .. هەتا ئـــەوڕۆژەی ئەمرم گلانەکەی دەشتـــی شارەزووورم لەبیر ناچـــێ ، تۆی ڕەسەن وەك زەمان زان جووڵەت نەکردو بستـــێ لێم‌جیا نەبوویتەوەو لۆژت بە سەرما دابناردبوو ..ئەت‌ووت کۆستت کەوتووە .. بـــەڵام دەردی برسێتی‌و نەهامەتـــی هەر تۆی نەگرتووە .. ئەوە سەیرە ئێستایش هەنـــدێ کەس بڕوا ناکەن تۆ بە چەند مانگێ وات‌لێبێ ...! ئـــەو ڕۆژە سێ زەلامم بانگ‌کرد بۆ ئەوەی ڕاستت بکەینـــەوەو هەندێ سری قاچت دەرچـــێ ،یەکەمیان ووتی .

- ئاگاتان لە خۆتان‌بـــێ، ئەتان‌کات ژێرەوە درۆئـــەکات مانی گرتووە .

دووەمیان ووتی :

لە برسا قوڕەی سکێ دێت..

سێ‌یەمان ووتی :

- کامەرانی هەمیشە میوانی هەموو زیندەوەرێك نیبیە .

(٢)

نیوەشەوێك خـــەوی لێ‌هەراسان بوو ..بەداخـــی ئـــەو ساڵـــە سەختـــەوە لە ژێر لێفەکەیا ئەتلایەوە .. « چۆن بژیم وا زەخیرەیـــش بەرەو کزبوون ئەچـــێ .. داخی ئەسپەیش لە سەرووی داخانەوەیە ، هەرچەند چاوم پێی ئەکەوێ خۆمم لە بیـــر ئەچێتەوە ..هەورەکەیشـــ ئەمە چەند ڕۆژە گاڵتەمـــان پێ‌ئەکات دڵۆپێ لێنایەتـــە خوارێ ئەڵێی سۆینـــدی خواردوە » گرمەی هـــەور شریتی بیـــری بچـــڕی لێفەکەی بە کۆلەوە گـــرت‌و چووە دەرەوە « بارانـــە .. ئەمجارە هەورەکـــە بـــە ڕاسێتی ..» چـــووە بەر بارانەکە .. « ئۆخـــەی ئەمە تۆی ؟! ئێنجا ئەژیم ، ئەسپەکەیش ئـــەژی .. هەژارانیش ئەژین .. بـــا جارێ لەو زەخیرەی مـــاوە هەندێکی بۆ بەرم » دەورییەکی پڕ کردو بۆی برد هەر لـــە دوور ڕای وەشان ..ئەویشـ سەری بەرز کردەوە ..

-ئەسپەرەش مژدەبێ باران باری خۆڵی دنیای شـــتەوە ..ئیتر ناترسم ..هەرچیـــم هەیە ئەت‌دەمێ هەتا ئەویشـ ئەخۆی دنیا سەوز ئەبـــێ . ئەوجا وەك جاران ڕمبازیـــت پێ‌ئەکەم .

تێبینی :- لەم چیرۆکـــەدا سوودێکی کەم لـــە فۆلکلـــۆری کوردی وەرگیراوە ..

دووەم (پاشماوە)

کاك عثمان شەیدا بە هۆنراوەی (مرۆڤ دەسوتێ بۆ ئـــەوەی زەوی سەوزبێ) لەگـــەڵ کاك ناصر حفیـــد بـــە هۆنراوەی (ئەمبـــڕن بـــەڵام ناتوانن هەڵمبکێشـــن)و ماموستا داری ساری بـــە بەرهەمی (کـــوردســـتان) هاوبەشی‌یان کردین .. ئیتـــر دکتۆر شۆ هات‌و کۆتایی بە بەشی دووەمی مهرەجانەکـــە هێنا .

بەشی سێهەم : ئێوارە :

. سەرەتا کاك خلیل دهۆکی بە هۆنراوەی (دوو دەنگـــی خۆراگرتن جیسرەکانـــی خەباتی مرۆڤ ڕێگـــەی بـــۆ شاعیرانی تر خۆش‌کـــردو ئینجا دەنگی شێرکۆ بێکەســ بەهۆنـــراوەو داستانـــی (برایمۆك‌و گۆرانی بەفـــرو منداڵیم) گەشتێکی مەزنـــی پێ‌کردین‌و هۆنراوەکەشـــی پێشکەش بە کاك ئـــەنـــوەر قادر محمدکرد .

پاشان ئەم شاعیرانـــە بەرهەمی خۆیان خوێندەوە .

● کاك نژاد عزیز سورمێ هۆنراوەی ئەم زریانە شێتە ،

● ماموستا کاردۆخـــی هۆنراوەی شیرینی کورد .

● سعداللە پەرۆش چەند شیعرێکی کورت‌و دوو تابلۆ .

● عبدالرحمن مـــزوری : گۆرانی‌یەکی نوێ‌ی کاوســـ ئاغا .

● هەڤاڵ کوێستانی : دوا نامە .

● عبدالکریم دەشـــتی : کۆچی تهێنی‌بە قووڵەکان .

● خەبات عارف : تـــۆ چرایەیەکی ئازاری لە شەوانی تەنیاییمدا .

● دواجار لە لایـــەن ماموستا محمد ملاکریم چەنـد پارچە شیعرێك یەکێکیـــان بەرهەمی وەرگێراوی شاعیری پێشکەوتوخواز (میشری) بو .

فریا عبداللە

پ. هاوکاری لە سلێمانی

تیپێکی (پاشماوە)

خوشکە ـ فائزە ـ بەردەوام بو لە دەربڕینی خۆشەویستی خۆی بەرامبەر بە شانۆو وتی:

- شانۆ تەنیا لە ســـەر پیاو تاپۆ نەکراوەو پێویستـــی بە ئافرەتی خوێن گـــەرم‌و چاوقایم هەیە کە بەربەرەکانێ خوو ڕەوشتە کۆنەکانـــی کۆمەڵایەتی بکات‌و بـــەردەوام نەسڵەمێتەوەو بتوانـــێ ڕوو بە ڕووی ژیانێکی نوێ تـــر ببێتەوەو خۆی لە کـــۆت‌و پێوەندی کۆمەڵایەتـــی دور خاتەوە خوشکە ـ نەرمین‌ـیش وتی :

- دەربازبون لەم گیروگرفتە گەورەیە کارێکی ئاسان نیەو پێویستی بە ئامادەبون هەیەو ئەبێ ئافرەتی سەر شانۆش گوێ‌ی خۆی شل نەکات لـــە تانەو قسەلۆکی خەڵك کـــە شتێکی ئاساییە لـــە نـــاو کۆمەڵێکی پاشکەوتودا ســـەر هەڵبدات .

وەزیاتر وتی : ئەبێ ئێمـە خۆمان خەڵکـــی فێـــری خۆشەویستی شانۆ بکەیـــن‌و بتوانین لەم کێشەیـــە دەرباز بین‌و بە چاوی پاشەڕۆژێکی دوور تەماشای کۆمەڵ کەین .

● شێزاد ●

بۆزانین

لەپڕۆژەکانی نەخشـەی پەرەپێدانی نەتەوایەتـــی بەرنامەی ڕەنێوهێنان ـ ئەمینداربـــەتـــی گشتـــی کاروخانەسازی قۆنتەراتی نهێنی ژمارە /٣/١٩٧٩ بـــۆ دروستکردنی عیادەیەکی مەڵبەنـــدی پزیشکـــی ددان لەهەولێر .

رادەگەبەنین کەوا ئەم‌قۆنتـــەراتـــە نهێنیـــەی سەرەوەمان بەم مەرجانەی خوارەوە هەیە :-

١ - ئەتوانرێت کۆمەڵە ئیستمارەی مەرجەکانی قۆنتەراتەکە لەمەڵبەندی ئەم‌بەڕێوەبەرێتی‌یە یاخود لە بەڕێوەبەرێتی کاری پارێزگای هەولێر بە (٢٠) بیست دینار دەست‌بکەوێت کەوا نادرێتەوە بـــەمەرجێـــك قۆنتەراتچی مەرجە گشتی‌و مواسەفاتە هونەری‌یـــەکان بکرێت کاتێك قۆنتەراتەکەی ئەکەوێتە ئەســـتۆ .

٢ - دواماوە بۆ وەرگرتنی تەندەرەکان لە یاپێش کاتژمێری دوانزەی نیوەڕۆی ڕۆژی یەکشـــەممـــە ڕێکەوتی ٢٩-٤-٩٧٩ ئەبێت‌و ئەدرێت بە سکرتێری لێژنەی کردنەوەی تەندەرەکان لەمەڵبەنـــدی ئـــەم ئەمینداری‌یەتی‌یەدا .

٣ - ئەمانەی خوارەوە ئەبێت لەگەڵ تەندەرەکاندا هەبن :

أ - بارمتەی سەرەتایی بە (٢٢٥٠) دووهەزارو دووسەد وە پەنجا دینار لە شێوەی کەفالەتی بانـــق یا چەکێکی مۆرکراو کەوا بـــۆ ماوەی شـــەش مانـــگ لەرۆژی داخستنی قۆنتەراتەکەوە بەکاردێت .

ب - پێناسی ژووری بازرگانـــی لەگـــــەڵ بەلگەنامەیەکدا کە لەبەڕێوەبەرێتی باجـــی داهاتـــەوە دەرچووبێت‌و بۆئەم‌ساڵ تازەکرابێتەوە .

ج - بەرنامەی ئەوکارانەی لەمە ئەچن .

د - پێناسی پلەی قۆنتەراتچیـــەکان (پلـــەی هەشتەم) .

٤ - هەرتەندەرێك ئەگەر لەرۆژی دیاری‌کراوی خۆیدا پێشکەش‌نەکرێت باهەموو مەرجـــەکانـــی تێدانەبێت پشت‌گوێ دەخرێت .

٥ - ئەم‌بەڕێوەبەرێتی‌یە لەسەری نی‌یە نزمتریـــن تەندەر لەرووی نرخەوە یان هەرتەندەرێکی تر قبـــووڵ بکات .

٦ - هەرڕۆژێکی دواکەوتنی کار (٣٠)ســـی دینار سزا ، ئەدرێت .

٧ - ماوەی بەجێهێنانی تەندەرەکە شەش‌مانگـــە لە ڕۆژی پێشکەش‌کردنی تەندەرەکان .

٨ - پێویستە قۆنتەراتچیەکان تەندەرکان لەگەڵ نەخشەکانی خۆیان بهێننەوە ، نەخشەکان تەنیـــا ئەدرێتە ئەو قۆنتەراتچیەی کەوا قۆنتەراتـــەکـــەی بۆ دەرچووە .

٩ - پێویستە قۆنتەراتچی پولێکی (٢٥٠) فلسی بە تەندەرەکەوە بلکێنێت .

١٠ - ئەوتەندەرانەی لەناو زەرفێکی داخـراودا نەبن بەهیچ ئەژمێردرێن‌و پشت‌گوێ دەخرێن .

١١ - لە بەجێهێنانی قۆنتەراتەکە پشت بە مەرجە گشتی قۆنتەراتی کاروباری ئەندازیاری مـــەدەنـــی بەهەردوو بەشی یەکەم‌و دوومیەوە ئەبەسترێت .

١٢ - هەر سڵ‌کردنـــەوەیـــەك لـەلایـــەن قۆنتەراتچیەکان لەنێو تەندەرەکانـــدا بنووســـرێت پشت‌گوێ دەخرێت‌و ڕەفز ئەکرێت .

١٣ - پێویستە قۆنتەراتچی کاتێك قۆنتەراتەکەی ئەکەوێتە ئەستۆ ئەندازیارێکی سەرپەرشتی کـــەر بۆ ئیشەکە دابنێت‌و لەکاتی پێویستی‌دا سەر لە ئیشـــەکە بدات .

شیروان علي امین
ئەمینداری گشتی کاروخانە سازی

بۆزانین

لە پڕۆژەکانی نەخشـەی پەرەپێدانی نەتەوایەتی- بەرنامەی ڕەنێوهێنان ـ ئەمانەتی گشتی کاروخانەسازی- قۆنتەراتی نهێنی ژمارە /٤/١٩٧٩ بۆ دروستکردنـــی دەرمانگەی تەئمین‌کردنی تەندروستی لە هەولێر .

رادەگەیەنین کەوا ئەم قۆنتەراتـــە نهێنیـــەی سەرەوەمان بەم‌مەرجانەی خوارەوە هەیە .

١ - ئەتوانرێت کۆمەڵە ئیستمارەی مەرجەکانـــی قۆنتەراتەکە لەمەڵبەندی ئەم‌بەڕێوەبەرێتـــیـــە یـــا لەبەڕێوەبەرێتی کاری پارێزگای هەولێر بە ١٥ پانـــزە دینار دەست‌بکەوێت کەوا نادرێتـــەوە بە مەرجێـــك قۆنتەراتچی مەرجە گشتی‌و مواسەفاتە هونەری‌یـــەکان بکرێت کاتێك قۆنتەراتەکەی ئەکەوێتە ئەستۆ .

٢ - دوا ماوە بۆ وەرگرتنی تەندەرەکان لـــە بـــا پێش کاتژمێری دوانزەی نیوەڕۆی ڕۆژی دووشەممـــە ڕێکەوتی ٣٠-٤-٩-١٩٧٩ ئەبێت‌و ئەدرێـــت بـــە سکرتێری لێژنەی کردنەوەی تەندەرەکان لە مەڵبەنـــدی ئەم ئەمینداریەتی‌یەدا .

٣ - ئەبێت ئەمانەی خوارەوە لەگەڵ تەندەرەکاندا هەبن :-

أ - بارمتەی سەرەتایی بە ١٩٥٠ هەزارو نۆسەد و پەنجا دینار لەگەڵدابێت لەشێوەی کەفالەتـــی بانق یا چەکێکی مۆرکراودا بۆ ماوەی شەش مانگ لە ڕۆژی داخستنی قۆنتەراتەکەوە بەکاردێت .

ب - پێناسی ژووری بازرگانـــی لـــەگـــەڵ بەڵگەنامەیەکدا کە لە بەڕێوەبەرێتی باجی داهاتـــەوە دەرچووبێت‌و بۆ ئەم‌ساڵ تازەکرابێتەوە .

ج - بەرنامەی ئەوکارانەی لەمە ئەچن .

د - پێناسی پلەی قۆنتەراتچیەکان (پلەی هەشتەم)

٤ - هەرتەندەرێک لەکاتی دیاری‌کراوی خۆیـــدا پێشکەش نەکرێت یان هەموو مەرجەکانی تێدا نەبێت پشت‌گوێ دەخرێت .

٥ - ئەم‌بەڕێوەبەرێتی‌یە بەوەوە پابەند نی‌یـــە نزمترین تەندەر لەرووی نرخەوە یان هەر تەندەرێکی‌تر قبووڵ بکات .

٦ - هەر ڕۆژێکی دواکەوتنی کار (٢٥) بیست‌و پێنج دینار سزائەدرێت .

٧ - ماوەی بەجێهێنانی تەندەرەکە شەش مانگـــە لەڕۆژی پێشکەش‌کردنی تەندەرەکە .

٨ - پێویستە قۆنتەراتچیەکان نـــەخشـــەکان لەگەڵ تەندەرەکانیاندا بهێننەوە ، نەخشەکان تەنیـــا ئەدرێتە ئەوقۆنتەراتچیەی کەوا قۆنتەراتەکەی بـــۆ دەرچووە .

٩ - پێویستە قۆنتەراتچی پولێکی (٢٥٠) فلسی بەتەندەرەکەوە بلکێنێت .

١٠ - ئەوتەندەرانەی لەناو زەرفێکی داخـراودا نەبن پشت‌گوێ دەخرێن‌و ڕەفزدەکرێن .

١١ - لەبەجێهێنانی تەندەرەکان پشت بە مەرجە گشتی قۆنتەراتی کاروباری ئەندازیاری مەدەنـــی هەردوو بەشی یەکەم‌و دووەمیەوە ئەبەسترێت .

١٢ - هەرسڵ‌کردنـــەوەیـــەك لەلایـــەنـــی قۆنتەراتچیەکانەوە لەنێو تەندەرەکاندا بنووسرێـــت پشت‌گوێ دەخرێت .

١٣ - پێویستە قۆنتەراتچی کاتێك قۆنتەراتەکەی بۆدەرنەچێت ئەندازیارێکی سەرپەشتی‌کەر بۆ ئیشەکە دابنێت‌و هەموو ڕۆژێکیش سەر لە ئیشەکە بدات .

شیروان علي امین
ئەمینداری گشتی کاروخانە سازی

بەیاننامە

قورعە کێشانی یەکەمی ساڵی ١٩٧٩ بۆ یانەسیبی قەرزی عیراقی ساڵی ١٩٧٠ لە کاتژمێری پێنجـــی ئێوارە ڕۆژی شەممە ڕێکەوتـــی ٣١-٣-١٩٧٩دا لـــەبارەگای بانقی مەرکەزی عیراقی لە بەغداو بـــە ئامادەبـــوونی لێژنەیەك کـــەوا سەرپەرشـــتی‌کەری عەمەلیەتی قورعە کێشانی خەڵاتەکان بووە جێ بەجێ کرا وە لە ئەنجامدا ١٦٦ سەنەد بردیانەوەو جەمسەری‌خەڵاتەکان نزیکەی (٢٥,٠٠٠) بیست‌و پێنـــج هەزار دینارە وە بە پێی ئەم تەفیـــــلاتانـــەی‌خوارەوەیە : -

ئەو کەسانەی قازانجیان کردووە سەنەدەکانیان‌پیشانی بانقی مەرکەزی عیراقی لە بەغدا یا لە یەکێك لە لقەکانی لە پارێزگاکان یا پاش ١٥-٤-١٩٧٩ بدەن‌بۆ وەرگرتنی خەڵاتەکان بە پـــێی برگـــەی (ج)ی مادەی شەشەم لە بەیاننامەی بەڕێز وەزیری دارایـــی‌ژمارە (٥٣)ی ساڵی ١٩٦٩ هەر وەهـــاو بەپـــێی مادەی چاککـــراوی ژمـارە/ ٨ ســـاڵی ١٩٧٠ **داسەنەدەکانی قەرزی عیراقی ساڵی ١٩٧٠ بە قازانـــج‌و خەڵات لە ئەنجامی قورعە کێشانی یەکەمی ســـاڵـــی١٩٧٩ کەوا لە بەرواری ٣١-٣-١٩٧٩ جێ بەجێ کرا**

خەڵاتێك بە ٥٠٠٠ دینار ٢٤٤٧٦٧

پێنج خەڵات هەر یەکەیان ١٠٠٠ دینار قازانـــج دەکات .

٥١٤٢٦ ، ٩٠٧٣٥ ، ١٥٧٣٧٦ ، ٢١٠٠٤٨ ، ٤٠٣٥٦٢ .

ده خەڵات هەر یەکەیان
٥٠٠ دینار قازانج دەکات

١٤١٥٧ ، ٣٠٨٦٥ ، ٩٢٥٣٤ ، ٣١٩٥٠٨ ، ٣٣٠٥٧٢

٣٤٤٩٩٨ ، ٤٠٥٢٢٦ ، ٤٥١٢٩٩ ، ٤٥٨٧٦٣ ، ٤٩٤٦٧٤

٥٠ خەڵات هەر یەکەیان ١٠٠ دینار
قازانج دەکات

٣١٣٤٩ ، ٣٤٢٤٦ ، ٤٢١٢٥ ، ٥٥١٥١ ، ٥٥٦٦٣

٥٧٦٣٣ ، ٦٢٧٤٦ ، ٦٦١١٩ ، ٦٩٣٤٩ ، ٧٥٤٧٩

٨١٣٨٥ ، ٩١٨٢٦ ، ١١٠٩٣٦ ، ١٢٦٥٢٧ ، ١٥١٣٥١

١٥٢٧٥٩ ، ١٥٦٧٧٢ ، ١٦٢٤٨٧ ، ١٧٠٧٧١ ، ١٧٢٢٠٧

١٩٦٩١٦ ، ١٩٦٩٩٦ ، ٢٠٤٣٣٠ ، ٢٠٥٨٠٩ ، ٢١١٣١٦

٢١٣٣٤٢ ، ٢١٤٢٣٧ ، ٢١٧٥٣٧ ، ٢٣١٦٩٩ ، ٢٣٤٩٥٩٥

٢٣٦٩٩٦ ، ٢٣٧٩٠٤ ، ٢٣٩٠٤٧ ، ٢٤٤٢٠٤ ، ٢٦٨٠٩١

٢٧١٦٦٢ ، ٢٩٤٥١٦ ، ٣١٣١٩٥ ، ٣٢٢٥٩٤ ، ٣٢٩٢٦٢

٣٣٤٥٩٠ ، ٣٣٤٦٢٧ ، ٣٦٠٦٦١ ، ٣٦٥٣٢٥ ، ٣٦٩١٦٢

٤٢٩٩٢٩ ، ٤٥٤٢١٧ ، ٤٧٤١٣٣ ، ٤٩٢٩٥١ ، ٤٩٤٩٠٣

سەد خەڵات هەر یەکەیان
٥٠ دینار قازانج دەکات

٦١٢١ ، ٧٧٥٩ ، ١٠٤٧٨ ، ١١٤٥١ ، ١٤١٧٩

٢٤٤٩١ ، ٢٩٨٥٣ ، ٣١٢٨٢ ، ٣٢٢٥٩ ، ٤٢٧٢٩

٤٣١٦٨ ، ٤٣٥١٣ ، ٤٥٥٠٤ ، ٥١٣٩٣ ، ٦١٤١٤

٦٤٠٤٤ ، ٧٥٦٠٠ ، ٩٠٨٧٠ ، ٩٧٧٨١ ، ١١٠٥٦٩

١١٤٠٨٣ ، ١١٧٧٠٠ ، ١٢٣٠٧٥ ، ١٢٣٩٠٣ ، ١٢٩٦٩٩

١٣٠٧٩٦ ، ١٣٧١٦٦ ، ١٣٩١٤٢ ، ١٤٤٤٨٣ ، ١٤٥١٦٩

١٥٥٠١٥ ، ١٥٥١٦٦ ، ١٦٩٢٧٠ ، ١٨٥٥٦٢ ، ١٨٨٢٥٢

١٩١٠٠١ ، ١٩٦٣٩٠ ، ٢٠٠٠٢٦ ، ٢٠٠٠٣٣ ، ٢٠٤٦٣٦

٢٠٧٨٠١ ، ٢١١٥٤٤ ، ٢١٣٩٢٨ ، ٢٢٧٣٣٩ ، ٢٣٦٥٩٩

٢٣٦٩٠٥ ، ٢٥٤٩٩ ، ٢٥٤٠٢٥ ، ٢٥٨١٦٥ ، ٢٥٩٣٥١

٢٦١٥١٠ ، ٢٦١٥٧٢ ، ٢٦٥٥١٦ ، ٢٦٧٤٦٨ ، ٢٧١١٩١

٢٧٥٣٣٩ ، ٢٧٧٢٧٥ ، ٢٧٧٦٠٧ ، ٢٨٥٩٢٨ ، ٢٩٨٤٠٥

٣٠٣١٧٨ ، ٣٠٤٢٠٠ ، ٣٠٧٥٧٨ ، ٣١٨٢٩٤ ، ٣٢٥٦٩٣

٣٢٨٩٠٧ ، ٣٤٦٩٠٢ ، ٣٥٢٩٨٠ ، ٣٦١٤٣٨ ، ٣٨٢١٠٦

٣٨٨٩١٤ ، ٣٨٩١٨٥ ، ٣ ٠١٠٤ ، ٣٩١٧٣٢ ، ٣٩٧٢٦٤

٣٩٧٦٦٢ ، ٤٠١٢٠٨ ، ٤٠٢١ ٧ ، ٤٠٤٥٥٩ ، ٤٠٨٠٣٣

٤١٣٥٠٦ ، ٤١٤١٥٣ ، ٤١٤٩٨٨ ، ٤٢٠٢٧١ ، ٤٢٣٧٧١

٤٢٧١٨٦ ، ٤٣١١١٣ ، ٤٤٠١٩١ ، ٤٤٠٣٤٨ ، ٤٤٦٩٢١

٤٤٩١٤٦ ، ٤٦٣٢٥١ ، ٤٦٩٣٢٦ ، ٤٧١٧٢٠ ، ٤٧٣٤٨٠

٤٨٤١٩٧ ، ٤٨٤٥٥٢ ، ٤٨٤٨٥٦ ، ٤٩٣٢٣٧ ، ٤٩٩٨٠٩

Institut Kurde de Paris

هەڵویست

٨١ سال ...
وشەی کوردی ڕووناك ..

● ڕۆژی ٢٢ نیسان . له ژیانی ڕۆژنامەی کوردیدا . لەکاروانی وشەی کوردیدا ڕۆژێکی ڕووناکە . ٢٢ نیسان لەکاروانی گەڕان بەدوای هیلاکیدا . بە وشەی کوردیو لە خزمەتی نیشتانی کورداو .. لە خزمەتی باوەڕی پێشکەوتنخوازانەی سەر بە ئاوات و خواستی تێکڕای گەل ... مایەی شانازیو سەربەرزییە .
● ٢٢ نیسان . لە خەباتی ئاوکۆیی برایەتی هاوچارەنووسی کوردو عەرەبدا . هەنگاوێکی تری ڕووناکە بۆ زیاتر بەوکردنی ئەو برایەتیە هەرگیز نەبڕاوەی ... ئەڕواو هەمیشە بەرەو پێشەوە ئەڕوا ...
● لە ٢٢ نیسان ڕۆژی ڕۆژنامەی کوردیدا . سڵاو لەو سوار چاکانەی مەشخەڵی وشەی کوردی بیرۆزیان لە ماوەی ڕۆژنامەوە داگیرسان و بە ڕۆژنامەی " کوردستان " دەستیان پێ کردو سڵاو بۆ ئەوانەی ... زیاتر وشەی کوردی بەرەو ڕووناکی دەبەن .
— نووسەر —

ڕێ ڕەو

بەعسییەکان . دەبێ لە چالاکیی و نیشکردنیانداو لە گیانی دیموکراتیانەیاندا بۆ ئەوانیتر نموونەبن ، لە هەڵس و کەوتماندا پێویستەمیللەتەکەمان ڕێزمان بگرێ نەك لێمان بترسێ .

هاوڕێ صدام حسین

لە سایەی شۆڕشی ١٧-٣٠ تەموزدا ڕۆژنامەگەریی کوردیو پێشکەوتنی بەردەوام

٢٢ی نیسان ڕۆژی ڕۆژنامەگەریی کوردییە

دیوانی بێکەس

بەدەستمانەوەیە دیوانی شاعیری نەمری کورد فایق بێکەس . بە شێوەیەکی لە جاری پێشوو جوانترو تیرو تەسەلتر لەحساب بدینەوە لەگەڵ سەرەتایەکی درێژدا .
جا بۆ ئەوەی کارەکەمان لەوی جاری پێشوو باشترو تەواوتر بێ . تکا لە هەر ئەدەب دۆستێك ئەکەین کە پارچە شیعرێکی بڵاونەکراوە یابەهەڵەوە بڵاو کراوەی بێکەسی لابێ . بەم ناوونیشانە بۆمانی بنێرێ . تا زووتریش دەس وبرد بکا بێ گومان باشترە .

بغداد - المجمع العلمي العراقي
محمد الملا عبدالكريم

سێ باری سەرنج دەربارەی پێشانگەکەی هونەرمەند محمد عارف

احمد محمود

لە ناوەڕاستی مانگی ڕابوردودا . بە سەرپەرشتی بەرێز وەزیری ڕۆشنبیریو هونەر پێشانگای چوارەمی هونەرمەند محمد عارف لە هۆڵی موزەخانەی نیشتمانی هونەری نوێ کرایەوە کە بنچینەکە لە کاربەدەستە گەورەکانی بەڕێوەبەرێتی هونەری گشتی لە وەزارەت . ژمارەیەکی زۆر لە هونەرمەندە تەشکیلیەکانو ڕۆشنبیرەکانو جەماوەرێکی زۆر هاوولاتیەکان پێشانگاکەیان بینی .

● لە دیوارەکانی هۆڵەکەوە نزیکەی سی تابلۆی ڕەنگی هەڵواسرابوون کە بابەتەکانی زۆر لایەنی ژیانی کوردەواری لە ڕووی مێژوویی و ژیانی هاوچەرخیەوە تیایاندا خۆی دەنواند . هەشت تابلۆیشی ڕەنگدانەوەی فۆلکلۆری کوردی دەنواند . حەوت تابلۆکەی تر لە سەر ڕێڕەوی «انطباعی» هونەرمەندبوو دەربارەی شادمانیی کوردستانو بەژنگی جوانی دیاردەکانی ژیان کە بە هیوای بە توانایی بەردەوامیو بەخشینی پێوە دیارە .

● کە محمد عارف لە ماوەی پێشانگاکانی پێشوودا بە توانای خۆی سەلماند لە ڕووی هۆشیاری بەکارهێنانی ڕەنگەوە بۆ دەربڕینی هەڵوێستو نیشانەی شارستانییەتی . ئەوا ئەم پێشانگا نوێیەی دیسانو دووبارە دووپات کردنەوەی ئەو بەتوانییەی بواند لەسال قوڵ بوونەوەی زیاتر لە ڕووی مامەڵەکردنەوە لە ڕووی کردنو جوانیەکی کاملو تێرامانی ڕەنگەکانو دروستڕیندوکردنەوەی بزوتنەوەی بیرێکی کارێکە ڕلە ...ەر

بۆدەنگی ڕاستی فۆلکلۆری کوردیو ئەوان کەلەپووری شارستانییەتو هاوچەرخیو لەپاڵ مامەڵەکردن بە پەیوەندی زیاتر چوونە ناو مێژووەوە لە **(سەری مەلیکە شیعاد)ە وە بۆ (پەیکەری خواوەندی دودو) تا (دوانزە سوارەی مەدیوان) و (سێوانەی قەڵای دەمدەم)و** (چرا) و لەپاڵ ئاراستەی ئەم پێشانگا نوێیەدا لە بەردەوامی بیرز دەربڕینەوە لە گەڵ پێشانگاکانی پێشوو و ماوەی تابلۆکانی احمەچ و **ماوەی تابلۆکانی (خەج و سیامەند)و (یەکێتی نیشتمانیە)** بەو لە پێشانگای دووەمی **ساڵی ١٩٧٦و (ابراهیم و بێکەسی) و (عەریزەنووس)** لەپێشانگای چوارەمدا .

● دوای ئەمە دەتوانین تامی ژیان لە گۆرانیەکانی محمد عارف بچێژین لە چریو ئینکەودبەسمراوێە ...ی ئەبوو وەکانیدا .

سۆزی ڕەنگاوڕەنگ لە لێوەکانداو بە نازیو ناکی ڕووی کوردیو قوڵی بابەتی شارستانیەت کە لەحساوی حەوالوودا دیارە . (عەریزەنووس)تێرامانی ئەوانە دەنوێنێ بە دوای (بازووی تاندا) دەگەڕێنو (چرا) هەر ڕوناکی دەبێ لەبەر ڕوی سواری ئەراوە لە کەشی بێهیوایی و بەڵام شەنگ دەبێ ماددەیەکی ڕەنگەکانی محمد عارف لە پێشانگاکەیدا شەوقە .

- لە هەولێر لەدایك بووە .
- دبلۆمی خوێندنگای هونەری جوانی لەبەغدا وەرگرتووە .
- ماجستیر لە ئەکادیمیەی هونەری جوان - مۆسکۆ .
- ئەندامە لە ئەقابەی هونەرمەندانی تەشکیلی عێراق ، کۆمەڵەی هونەری نوێی بەغدا . هونەرمەندانی تەشکیلی جیهان .
- لە خوێندنگای هونەرە جوانەکانو ئەکادیمیەی هونەرە جوانەکان مامۆستا بوو . ئێستا لە خوێندنگای هونەری تەتبیقیە .
پێشانگاکانی :

١٩٦١ - ١٩٦٧ سێ پێشانگای خۆی لە یەکیەتی سۆفیەت . ١٩٧١ یەکەم پێشانگانی خۆی لەبەغدا . ١٩٧٦ دووەم پێشانگا لە کۆمەڵەی ڕۆشنبیری کوردی لە بەغدا . ١٩٧٧ سێیەم پێشانگا لە هەولێر . بەشداری چەندان پێشانگای جیهانی کردووە .

لە ناوچەی ئۆتۆنۆمی

زەوی نوێ لە مەیدانی بەرهەمدا

لە سەردانەکەماندا . بۆ پارێزگای دهۆكو لە ڕێگای نێوان دهۆكو ئامێدی ،لاماندایە مەڵبەندی پاراستنی خاكو ئاوا لە زاویتە . ئەم مەڵبەندە لە ساڵی ١٩٧٥وە کراوەتەوە لە قسەکردنمانا لەگەڵ ئەندازیاری کشتوکاڵ عبدالحكيم محمد داود کە لێپرسراوی مەڵبەندەکەیە ،بۆمان دەرکەوت . ئەم مەڵبەندە ئەرکی گرنگو گەورەی لە ئەستۆیە . پێی وتین :

- ئەم مەڵبەندەی ئێمە کاری لێدەکەین ، بە ناوەوەی کاری تاقی کردنەوەی لە ئەستۆیە. خەریکی لێکۆڵینەوەی ئەو بنداوێستانەین پەیوەندیان بە پاراستنی خاكو ئاوەوە هەیە . لەو ناوچانەی کە هۆکاری ڕووتەڵی سروشتی دەیانگرێتەوە . ئاتایی ئەو زەویو زارەی لەوانەیە

ئەم دیاردەیە بگرێتەوە لە بارێزگاکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی نزیکەی ملیۆنێك دۆنم دەبێ . دەبێ ئەوەش بزانین بەهۆی سەختی خاکەوە زەویوزاری گونجاو بۆ چاندن لە ناوچەکەدا . بە پێوانەی کارگێڕان لە مەیدانی بەرهەمی کشتوکاڵدا کەمە . لەبەر ئەوە پێویستە تەفەللای ئەوە بدرێ زەویو زاری تر ئامادەبکرێ بەو جۆرەی گونجاو لەبار بێ بۆ چاندنو بۆ ئەمو ... لێزانیەکانو ئەو بانتاییانەی ناتوانرێ سوودیان لێوەربگیرێ وای لێبکەین جێگای سوودبێو سەرەڕای سوود وەرگرتن لە ناو بە شێوەیەکی ڕاستەقینە ، ئەوەی شایانی باسە . ئەم مەڵبەندە بۆ ئەوەی سوودی پێویستی لێوەربگیرێ بۆتە کێڵگەیەکی تاقی کردنەوەو لێکۆڵینەوەی قوتابیانی زانکۆی موسڵ .

دەبێ دەست بۆ ئەوە بکێشین ئەم مەڵبەندە نیشانەیەکی ڕووناکی ڕەنجدانەیە بۆ سوودوەرگرتن لەو زەویو زارەی دەتوانرێ سوودی لێوەربگیرێ دەدرێ تا بدرێ بە جوتیارو بەرهەمی

تیاپچێنێ ، بەرهەمی دانەوێڵە و میوەو سەوزەوات .

ذکریات محمد حسن

لێرەوە

بە زمانی بەندەنگی دەدوێنم

(لەوکاتەوە نەورۆزم ناسیوە . وەك جەژنێکی ئەتەوەیی ئولفەتم لەگەڵدا گرتووە . خۆشم ویستووە . خۆشەویستییەك وێنەی عەشقی پاساریو بەبولە . بۆ ئازادیو چیاو دەشتو سەوزایی و باخو گوڵ .. هەمیشە بە دڵ چاوەڕوانم کردووە .. وەك چاوەڕوانی تاریكو ڕووی بۆ تیشکی زێڕینی خۆر ..
● لەگەڵ هەر خولێکی گەردوونو هاتنی نەورۆزو یادی عەشقی ئاگردا .. حەزدەکەم شتێ بنووسم ..
● هەندێك لە وشەکانی سۆزێکی مرۆڤایەتییە بەرامبەر ئەو شتانەی لە خودی کەسێك خۆشەویسترن . هەندێکی وشەی ئەوانەن کە جوانی پەرستیان وەك حەزم کردۆتەحو .. ئەوانیش وەك جوان پەرستێك گۆرانی ڕاستەقینەیان بۆ نەورۆز وتووە . لە بۆدەتەی ئەو دڵداریە پیرۆزەدا دڵسۆزانە بە عەشقەوە سووتاون .
● ئەی من چی بڵێم .. ؟ هەرچی بڵێم هەمان ئەو وشانەیە کە وتراون هەمان ئەو گۆرانیانەیە کە بیسژراون و وەك ئاوازی ڕەشەباو وەك دەنگی گەردەلوولو ڕریان بەبێ گۆڕان دووبارەدەبنەوە .
● بۆیە ئەمجارەیان هیچ ناڵێم .. لەوە زیاتر .. ئەی نەورۆز ئەی عەشقی پاکی خەماویم بەردەوامو هەمیشە دڵدارانە چاوەڕوانتم ..

نوری حەیران

• چاپکراوی نوێ •

دیوانا پەرتۆ هەکاری

لە چاپکراوەکانی ڕۆشنبیریو هونەر - دەزگای ڕۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی دیوانی پەرتۆ هەکاری دەرچو کە مامۆستا صادق بهاالدین کۆی کردۆتەوەو لەسەری نووسیوەو لێکیداوەتەوە ئەم دیوانە کە لە (٣٠) لاپەڕەی قەوارە گەورەدایە چەند پارچەشیعرێکی لە ئەسڵی دەستنووسەکەی تیا بڵاوکراوەتەوە لەگەڵ مێژووی ژیانی ئەم شاعیرە کلاسیکیە کوردیە .

▲ خەج و سیامەند

بەم زووانە شانۆکەی خەج و سیامەند لە نووسینی نووسەر فواد مجید میسری دەردەچێ. ئەم شانۆکەریە کە لەسەر شێوەی موکری نووسراوەتەوەو لەگەڵ دەقی بەیتە فۆلکلۆرییەکەی عبدالله ئەیوبیان کە ساڵی ١٩٥٦ بڵاو کراوەتەوە . دووجار لە دەرهێنانی هونەرمەند احمد سالار لەسەر شانۆ پیشانیدراوە .

جیهانی منداڵان

قرژانگ

چیرۆك بۆ منداڵان :-

نووسینی : لیوناردۆ داڤینشی
ئەبووبەکر قەرەداغی کردویە بە کوردی

قرژانگێك سەیری کرد زۆر لە ماسییە بچکۆلەکان لەسەرخۆ بە دەوری بەردێکدا ئەسووڕێنەوە لەبری ئەوەی بچنە ناو ڕووبارەکەوە. ئاوەکە تابلێی ڕوونو بێ گەردبوو . ماسییەکانیش بە هێمنیەوە مەلەیان ئەکردو تیشکی خۆریش بەسەریانا بەخشی ببزوە .

قرژانگەکە چاوەڕێی کرد تا شەو داهات . ئەوسا کەرانی کەس ئاگای لێ نییە . چوو لە بن بەردەکەدا خۆی شاردەوە .

لەوێوە چاوەڕێی ماسییە بچکۆلەکانی ئەکرد . هەر کە بەلایدا تێ ئەپەڕین یەکێ ئەبگرتو ئەیخواردن .

بەردەکە بەمە بەستبوو پێی ووت : " ئەم کارەت بە چاك نازانم . کە لە سایەی منەوە ئەو هەموو ماسییە هەژارو بێ تاوانانە بخۆی .."

قرژانگەکە هیچ گوێی پێ نەدا ، بەردەوام بە خۆشیو کامەرانییەوە ماسییەکانی ئەگرتو ئەیخواردن . ڕۆژێکیان لەپڕ لافاو هەڵساو ڕووبارەکە پڕبوو بە توندی بەردەکەی هەڵکەندو خلی کردەوە بۆ بنی ڕووبارەکەو قرژانگەکەش کە لەژێریابوو . پارچەپارچەبوو .

منداڵەکان : ئای لەم هەورە چڵکنەی بەری ئاسمانی شینی گرتوەو نایەڵێ بە ئاسودەیی یاری بکەین ..
با : منداڵە ئازیزەکان . گوێم لێدەکرن قسەتان بۆ بکەم ؟
منداڵەکان : دە باشە حەزدەکەین . فەرمو بدوێو باسی سوودی خۆتمان بۆ بکە ..
با : من . هەرچەندە جاربەجاری پەستان دەکەم . بەڵام کە هەڵدەکەم . هەوری چڵکن ڕاودەنێمو ئێوەش ئاسودە لەژێر ئاسمانی شیندا یاری دەکەن .

ئاگە محمد امين سليمانی

• تیپی مۆسیقای منالان •

لە پارەوە . دوای دەورەیەکی ڕاهێنان (٢٥) منالی چالاك بە سەرپەرشتی هەنەرمەندان (سەردار احمد) و (انور طاهر) تیپی موسیقای حاجی قادر پێکهات . ئەم هەنگاوەش لە چوارچێوەی بابەخدانە لە لایەن بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەی هەولێرەوە بەتوانای هونەری منالان . لەم وێنەیەدا کە هاوڕێی کۆشکەی منالان (موفق توفيق) ناردویەتی ئەندامانی تیپی موسیقای حاجی قادر دەبینرێ .

عەلالە سەلام — عێرۆ سەلام — جوان برهان — شەونم نجم الدين — امال نجم الدين — اريج شاكر — عمر عبدالجليل

امال خزعل — زریان تحسين — ياسر شاكر — وائل اسعد — حاميد اسماعيل — عزالدين احمد — نيكار حسن — سرمد محمود

Institut Kurde de Paris

هاوڕێ البکر داوادەکا هەموو توانایەك بۆ بەرەنگاربوونی مەترسی یەکانو پاریزگاری مافی نەتەوە لیك بدوێن

هاوکاری
« التضامن »
سەرنوسەر سعاد ادیب

دەزگای رۆشنبیریو بلاوکردنەوەی کوردی
مەیدانی الخلانی – شەقامی « الجمهوریە »
بغدا – ص.پ ١٤٠١٦ تەلەفون ٨٨٧٥٧٩٥ – ٥ خەت
رۆژنامەیەکی هەفتانیە سالی ١٩٧٠ دامەزراوە
٨ لاپەرە ٢٥ فلسە

● دووشەممە ٣٠ی ئایاری ١٩٧٩ ژمارە ٤٧٢ ●
● الاثنين ٣٠ ايار ١٩٧٩ العدد ٤٧٢ ●

باوەڕی تەواومان بەنەتەوەکەمانو توانای تێپەڕبوونی بەسەر لێ قەوماندا هەیە ، ئەگەر چی پیلانەکان خەشنو پڕمەترسینو ئەگەرچی دوژمنان توانای زۆرو نەگریسانە بەکاردەهێنن .
سەرۆکی فەرماندە
احمد حسن البکر

لەنامەیەکدا بۆ ئەنجوومەنی ئاشتی جیهان :

نەتەوەی عەرەبمان بەرەو ڕوی نەخشەیەکی ئیمپریالی زایۆنی بۆتەوە ئامانجی لێدانی بوونێتیو بەکەرت کەرتی هێشتنەوەی .

هاوڕێ احمد حسن البکر ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست سەرەك کۆمار سلاوی لەوهەلوێستی لایەنگیریەی ئەنجومەنی ئاشتی جیهانی کردووە بەرامبەر تێکۆشانی گەلی عراق دژی ئیحتیکارە نەوتە ئیمپریالێکانو ئەو جەنگە پالەوانی یەی دژی کردی دوای بڕیارە نەمرەکەی خۆمالی کردنی نەوت .

سەرۆکی فەرماندە سلاو لە ئەنجومەن ئەکاو ڕێزی خۆی لە چالاکیەکانی دەنێت لە پشتگیری کردنی عراق لە جەنگی نەمری خۆمالی کردنی نەوتدا

هاوڕێ احمد حسن البکر ڕێزی خۆی بەرامبەر چالاکی ئەنجومەنی ئاشتی جیهانی نیشان داوە لە پشتگیری کردنی گەلی عەرەبمانو هێزەشۆڕشگێڕە رزگار یخوازەکانی دژی ئیمپریالیزمو ئەو هێزە کۆنەپەرستیانەی لەگەلیدا هاوبەشن .

بەڕێز سەرۆك داوای کردووە کە هەموو هێزو وزەکانی گەلەکەمان لە ولاتمانداو لە هەموو نیشتمانی عەرەبدا کۆبکرێتەوەو هاوکاری یەکی تەواو لەگەل هەموو هێزەکانی شۆڕشو پێشکەوتنو رزگار یخوازی جیهاندا پێك بهێنرێت لە پێناوی بەرەو ڕوو بوونەوەی ئەو مەترسیانەی دەوری نەتەوەکەمانی داوە لەگەل بەرگرێی کردن لە چارەنووسو مافەکانیو لە ئاشتی جیهان .

ئەمە لەو نامەیەدا خراوەتە ڕوو کە هاوڕێ ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالستی سەرەك کۆمار ناردوویەتی بۆ کۆبوونەوەی مەکتەبو دەستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی ئاشتی جیهان کە ڕۆژی پێنج شەممەی رابوردوو لە پایتەختی چیکوسلۆفاکیا بە بۆنەی تێپەڕبوونی «٣٠» سال بە سەر دامەزراندنی بزووتنەوەی ئاشتی جیهانی کۆبۆتەوە .

ئەمەش تەواوی نامەکەیە :

بە ناوی خۆمەوە .. وەبەناوی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستیەوە وەبە ناوی گەلو حکومەتی کۆماری عراقەوە .. پێخۆشحالم کە پیرۆزبایتان بۆ بنێرم بە بۆنەی ئەو کۆبونەوەیەتانەوە کە بۆ بیرەوەری (٣٠) سالەی دامەزراندنی بزوتنەوەی ئاشتی جیهانی تەرخان کراوە .. ئەم بیرەوەریە وامان لێ ئەکات کە بەڕێزێکی گەورەوە تێکۆشانی بزوتنەوەکەتان لە پێناوی ئەمنو ئاسایشی گەلانو رزگار بوونیدا وەراگرتنی مەترسێکانی شەڕ ... وەبەربەست کردنی پیلانەکانی ئەمپریالیزمو زایونیزم وەیاد بهێنینەوە .. وەهەموو ئەو مەترسیانەی بەرەورووی گەلانی جیهان دەبێتەوە . وەهاوکاری کردن لە گەلیدا لە تێکۆشانی پالەوانانەیدا دژی هێزی ئیمپریالیزمو زایونیزمو رەگەزپەرستی .

وەبەشێوەیەکی تایبەتیو ڕێزێکی تەواوەوە باسی ئەو هەلوێستی پشتگیری کردنە دەکەین کە ئەنجومەنی ئاشتی جیهان لە لایەن گرتنی تێکۆشانی گەلی عیراقماندا نیشانی دا دژی ئیحتیکاربە نەوتی بە ئیمپریالیزمێکانو ئەو جەنگە پالەوانیەتیەی دژیان دوای بڕیارە نەمرەکەی خۆمالی کردنی نەوت کردی . کە ئەویش وەك (مەحسەلەیەك) هات ڕێبازی شۆرشەکەمانو بیروباوەڕی حزبەکەمان حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی لە دژایەتی بەرامبەر ئیمپریالیزمو خەباتی بێ وچانی دژی .

لە هەمان کاتدا ڕێز لەو چالاکیە دەنێین کە ئەنجومەنی ئاشتی جیهان دەینوێنێت بۆ پشتگیری کردنی تێکۆشانی گەلی عەرەبمانو هێزە شۆڕشگێڕو رزگاریخوازەکانی دژی ئیمپریالیزمو زایونیزمو ئەو هێزە کۆنەپەرستانەی لەگەلیا هاوبەشن .

نەتەوەی عەرەب لەم دۆخە ناسکەو پڕمەترسیەدا ڕووبەڕووی چالاکیەکی گەرمی تاوانکاری بۆتەوە کە دەیەوێت ئەو نەخشەیەی ئیمپریالیزمو زایونیزم جێ بە جێ بکات کە مەبەستی ئەوەیە مەسەلەی خەباتی سەرەکی گەلەکەمان مەسەلەی فەلەستین نەهێلێت .. و لە بوونی قەومی نەتەوەی عەرەب بداتو واقیعی دابەشیو پارچە پارچەییو چەوسانەوەو دواکەوتن لە نیشتمانی عەرەبماندا بهێلێتەوە کە پڕێتی لە شەپۆلی رزگاریخوازیو سوور بوونی جەماوەری خەباتگێڕ لە سەر وەدەست هێنانەوەی مافەکانیو سەپاندنی خواستەکانیو وەدی هێنانی ئامانجەکانی لە یەك بوونو رزگاریو بنیاتنانی سۆشیالیستیدا .. هاتنە گۆرێی ڕێکەوتنی کامب دیڤدو دوای ئەوە ڕێکەوتنی خیانەتکاریو خۆبەدەستەوەدان لە نێوان قەوارەی زایونیزمو ڕژێمی ساداتدا بە ڕێنماکردنو چاودێریی ئیمپریالیزمی ئەمەریکایی دەبێتە مایەی زیاد کردنی جمو جۆلی دژ بە نەتەوەکەمان ئامانجو بەرژەوەندیکانیو جێبەجێ کردنی نەخشە تاوانکارەکانی دژی .

ئەم مەترسیانە هەموویان وامان لە سەر پێویست ئەکات کە نەخشەیەکی بەتینو بێگومان دابنێین بۆ تیژ کردنەوەو گرد کردنەوەی هەموو هێزو وزەکانی گەلەکەمان لە ولاتداو لە نیشتمانی عەرەبدا وەهاوکاری کردنێکی بەتین لە گەل هەموو هێزی شۆڕشو پێشکەوتنو رزگاری لە هەموو جیهاندا لە پێناوی بەرەو ڕوو بوونەوەی ئەو مەترسیانەی دەوری نەتەوەکەمانی داوە وەبۆ بەرگری کردن لە چارەنوسو مافەکانیو ئاشتی لە جیهاندا ئێمە لە هەمان کاتدا لایەنگیریو پشتگیری کردنی تەواوی خۆمان بۆ هێزی رزگاریخوازی جیهان دووپات دەکەینەوە لە تێکۆشانیدا دژی ئیمپریالیزمو زایونیزمو لە پێناوی چەسپاندنی ئاشتیو هاوکاری لە نێوان گەلاندا ..

داوای سەرکەوتنی تەواوتان بۆ دەکەین لە هەولو تەکۆشانتاندا لە پێناوی ئاشتی گەلانو خێرو خۆشیدا .. با هەمیشە خواستی خەباتی رزگاریخوازیی هەموو گەلانی جیهان سەرکەوتوو بێتو سلاوی خواتان لێ بێت ..

● وتەی هاوکاری ●

جێژنی کرێکار .. تێکۆشانێکی بەردەوام دژی دواکەوتوویی

جێژنی کرێکاری عیراقو لەگەلیدا هەموو جەماوەری گەلەکەمانو جێژنی کرێکاری جیهان ئاهەنگ بە جەژنی سالانەی خۆی ، جەژنی یەکی ئایارەوە دەگێڕێت .. جەژنی خەبات لە پێناوی سەربەستیو پێشکەوتنی کۆمەلایەتیو دژ بە چەوسانەوەو چەوسانەوەی نەتەوایەتیو چینایەتی .. ئاهەنگ گێڕان بە بۆنەی یەکی ئایارەوە لە وولاتەکەماندا نرخێکی تایبەتی پەیداکردووە چونکە هەموو سالێك دێتەوە جێژنی کرێکارمان لە سەرکەوتنە یەك بە دوای یەکەکانیدا دەژیت .. ئەم سەرکەوتنانەی پەیوەندییان بەو دەستکەوتو بەدەستهێنراوانەوە هەن کە شۆڕشی ١٧–٣٠ گەلاوێژ بە سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست بۆی بەدیهێناونو لەو یاسادەرکردنە پێشکەوتنخوازە زۆرانەدا دەردە کەوێت کە لە پێش هەموویشیانەوە یاسای کاری ژمارە ١٥١ی سالی ١٩٧٠و یاسای خانەنشینکردنو دابینکردنی کۆمەلایەتی ی سالی ١٩٧١ دێت لەگەل ئەو بڕیارە شۆڕشگێڕیەکانی تردا کە ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆڕش دەری کردوونو ئامانجیان ئەوەیە ڕادەی گوزەرانی کرێکاران هەمە چەشنەکان بۆ کرێکانیان پتر بکەنو دابین کراوە هەمە چەشنەکان بۆ خۆیانو خێزانەکانیان ئامادە بکەن ..

جێنی کرێکاری عیراق هەر لە سەرەتای دامەزراندنیەوە چەندین تێکۆشانی هەمە چەشنەو رادەو لە هەموو لایەنێکەوە گێڕاوەو لە نێوان ڕیزەوە خەباتگێڕیەکەیەوە دەیەها مانگرتنی ئەنجام داوەو شەهیدی لە جەنگەکانی بەرەنگاربوو نەوەدا داوە دژ بە رژێمی کۆنەپەرستیو دیکتاتۆری کە بەر لە شۆڕشی حەفدەی گەلاوێژی ١٩٦٨ دەستەلاتی بە سەر گەلەکەماندا سەپاندبوو .

کاتێکیش حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی کاروباری گۆرشگێڕانەی لە کۆمەلدا کردو مەسەلەی گۆڕانکاریو بنیاتنانی سۆشیالیستیانەی خستە سەر

بڕوانە ل٢

هاوڕێ صدام حسین

سەرۆك الاسد میساقەکە سەرەتای یەکبوونە

دیمەسق ـ٢٦ـ ئا٠د٠ع

بەڕێز سەرۆك حافظ الاسد ئەوەی دووپات کردەوە کە دەرچوونی سادات لە مەیدانی کێشەی عەرەبو زایونیزمو بنکە عەرەبێکانو کوڕنوش بردنی لەژێر سێبەری زایونیەتدا . هیچ شتێکی لە تەبیعەتی هەلبژاردنەکانی عەرەب نەگۆڕیوە کە ئەویش رزگارکردنی خاکە زەوتکراوەکانی عەرەبەو وەدەستهێنانەوەی مافی نیشتمانی گەلی عەرەبی فەلەستینە بە شێوەیەکی تەواو .

سەرۆك الاسد ئەوەشی دووپات کردۆتەوە لەو دوانەدا کە بۆ ئێزگەی مۆنت کارلۆو گۆڤاری المستقبل داوە کە میساقی کاری هاوبەشی نەتەوەیی لەنێوان عێراقو سوریادا لە ڕاستیەکەیدا سەرەتای ڕێگایەکە کە لەوێوە بەرەو ئامانجە بەرزەکەی نەتەوەی عەرەبو هەموو هاوولاتیانی عەرەب دەکەوێتە ڕێگاکە ئەویش یەکبوونی عەرەبە .

عراق پەیوەندی دپلوماسی خۆی لەگەل رژێمی نومێریدا دەبڕێت

حکومەتی عراق بڕیاریدا کە پەیوەندی دپلوماسی خۆی لەگەل ڕژێمی سودانیدا ببڕێت ، ئەویش لەبەر ڕووناکی ئەو هەلوێستە نادۆستانەیەیدا کە لەگەل مانای نەتەوەییدا ناگونجێت .

سەرلە ئێوارەی ڕۆژی سێ شەممەی رابوردوو بەڕێز سەرۆکی دایەرەی مەراسیم لە وەزارەتی دەرەوە کارهەلسوڕێنی بالوێزخانەی سودانی لە بەغدا بانگ کردووەو ئەوەی پێ ڕاگەیاندووە کە عراق پەیوەندی دبلۆماسی خۆی لەگەل سوداندابڕیو ماوەی دوو هەفتە مۆلەتی کارگێرانی بەڕێزخانەکە دراوە بۆ نەتەوەییدا ناگونجێت لەگەل ئەوەدا کە رژێمی سۆدانی تەنیا هەفتەیەکی مۆلەتی کارگێرانی بالوێزخانەی عراق لە سودان دابوو بۆئەوەی سودان بەجێ بهێلن .. ئەمەشی تەواوی ئەو بڕیارەیە .. لەبەر ڕووناکی هەلوێستی نادۆستانەو دوژمنایەتی سۆدان کە لەگەل مانای نەتەوەییدا ناگونجێت بەوەی کە هەموو پەیوەندیەکی خۆی لەگەل کۆماری عراقدا

بڕوانە : ل : ٧

ئێمە دەمانەوێ عەدالەت لەسەر زەمینی تەتبیق بکەینو باوەڕیشمان بە یەکرەنگی هەیە لەگەل ئاسماندا !

فەریق روکنی یەکەم صدام حسین سەر لە سەرکردایەتی هێزی ئاسمانی دەداتو ئەوە دووپاتدەکاتەوە :

● بنیاتنانی هێزی ئاسمانی لەسەر بنچینەی ڕەوشتو باوەڕو توانای جەنگاوەری بنیات نراوە بەهەموو جۆرەکانیەوە

ئەمە تەواوی نووتارەیەکە بەڕێز فەریق روکنی یەکەم صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکرایەتی شۆڕش لەسەردانەکەی بەڕێزیاندا بۆ بارەگەی سەرکردایەتی هێزی ئاسمانیوبەرگری ئاسمانی دوانیوەرۆی رۆژی یەكشەممەی ڕێکەوتی ٢٢–٤–١٩٧٩ داویتی :–

هاتووین بۆ ئەوەی لەجەژنەکەتاندا بەشداریتان بکەینو سلاوی سەرکردایەتی بەئێوەی ئەفسەرو مەراتیب بگەیەنین چونکە ئێوە بەردەوام لەجەژنی ڕاستەقینەدا دەژین جا لەرابەڕینی ڕێگای بیروباوەڕتاندا بێت . بیروباوەڕی شۆڕشەکەتانو گەلەکەتان وەیان لە جوارچێوەی ئاهەنگ گێرانتان بەجەژنەکەتانەوە .. جەژنی جەکی فڕکە .

پرۆگرامی حزب بنچینە ڕەوشتیو ڕوحێکانی سەرەڕای پرۆگرامە کۆمەلایەتیو ئابووریو نەتەوەیەکانی لەگیانی مێژووی عەرەبەوە وەردەگرێتو گرنگترین تکە لەمێژووی عەرەبدا گیانی بەیامی مسولمانەتیە .. کاتێ عەرەب ئەو پەیامەیان لەزەویدا هەلگرتو لەگیانی ئاسمانەوە پێیان سپێردرابوو، وە لە سەر بنچینەی ئەم بیروباوەڕانە .. ئیمان .. ڕەوشت .. هێز توانیان ئەم پەیامە بەدوورترین جێگای زەمین بگەیەنن .

بنیاتنانی هێزی ئاسمانی لەسەربناغەی ڕەوشتو ئیمانو توانای جەنگاوەری بەهەموو جۆرەکانیەوە ئەوە یاسای مەکەزیە ڕاستەقینەیە کە تەعبیر لەگیانی بیروباوەڕی حزبەکەتان حزب بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی دەکات .

● بیروباوەڕی بەعسی بیروباوەڕی هەموو گەلە

ئێمە بەتەواوی دلنیاین کە ئێوە هەمووتان ئەو گیانەتان هەلگرتووە بەبێ جیاوازی ، چونکە ئەم گیانە وانەماوە کە تەنیا لەلایەن بەعسیەکی ڕێکخراوەوە هەلبگیرێت .. بێگومان بەعسیەکی ڕێکخراو دەتوانێت بەوردی تەعبیر بکات لەجوارچێوەی حوکمی گشتیی لەم بیروباوەڕانە لەبەر روناکی ئەوتاقی کردنەوەیەی ڕێکخستنو کارکردن دەیدات، بەلام ئەم بیرو باوەڕانە بۆتە بیروباوەڕی هەموو عراقیەکان ، ئەمەش سەرچاوەی ڕاستەقینەی هێزە . ئێستا بیروباوەڕەکانی حزب تەنیا بیروباوەڕی ئەوانەنیە کە لەناو حزبدا ڕێکخراون بەلکو بۆتە بیروباوەڕی هەموو گەل هەلی دەگرنو بەرگری لێ دەکەنو باوەڕیان پێی هەیەو ڕێگای بەختیاریو خۆشگوزەرانی خۆیانی تێدا دەبیننو لەهەلگرتنی دروشمەکانیدا بۆ نیشتمانی عەرەب بالی پێوە دەدات .

کاتێ نیشتمانی عەرەب بەگوێرەی ئەم بیروباوەڕانە رزگار دەکرێت بەوە خزمەتێکی گەورەی مرۆڤایەتی دەکەین لەهەمان ئەوکیانەدا کە باپیرانتان لەمەو پێش پێشکەشی کردووە لەرێگای بەیامی مسولمانەتیو شارستانێتی یەکانی ترەوە .. چونکە لەبنەڕەتدا هەروەك [illegible] وتوومانە کە دیانەتەکان بە دوو بیرو باوەڕی بنەڕەتی یەوە بەندنو مەیدانی بیرو باوەڕەبنەڕەتیکەش دوو مەیدانی ئەم بیروباوەڕانە لەسەری بەندنو ئاسمانو زەوی تەتبیقی دەکاتو مەیدانی سێ هەم نی یە .

دینو سیاسەت

ئێمە دوای نزیکەی هەزارو –٤٠٠– سال داوا ناکەینو لەبیرو باوەڕی ئێمەدا نی یە کە حزبێکی دینی بێنینە کایەوە ، چونکە ئەم مەسەلەیە ، مەسەلەیەکی تەتبیق کردنی بیروباوەڕێکی ئەرزە لەرێگای حزبێکی دینیەوە زیان زیاتر بە کۆمەل دەگەیەنێ زیاتر لەوەی کەلکیان بێ بەخشێت ، چونکە مسولمانەکان جیاوازیان کەوتە ناو کاتێ دین وەك سیاسەت هاتە ناوەوەو لەدین ویسترا کە بەپرۆگرامێکی فراوان تەتبیق بکرێت لە موفرەداتی ژیانو لە سیاسەتدا تەعبیری لێبکات بونە چەند قوتابخانەیەكو کۆمەلو حزبێك .

چەند بەخت لە توانای خەلك کۆکردنەوەدا هەبێت ناتوانین لە تیپێ زیاتر بین زیاتر لەناو مسولماندا وەیا حزبێك وەیا یەکێك لە تایەفەکان .

کاتێ لەرێگایەکی دینیەوە دەچینە کاریکەوە بە سیغەیەکی گوێزانەوەیەکی وشکی ژیانی ئێستا کە چارە نی یە کە هەریەکە دەلێت بە [illegible] هەر بۆچوونێك بێت تۆ تەتبیقی سۆشیالیستیو بنیاتنانی دەولەتو دەستوری دەولەتو مافی ئافرەت ومافی جوتیارت هەلبژاردووە .. هتد لەسەر بنچینەی کام مەزهەب وە لەسەر بناغەی کام تاقم لە چوارچێوەی مەزهەبەکانداو لەسەر بنچینەی کام تاقم لە چوار چێوەی کام قوتابخانەکاندا .

بڕوانە ل٢

Institut kurde de Paris

لەبەر ئەوە گەلەکەمان دەبێت بەچەند دینێك‌و چەند تایەفەیەك‌و چەند قوتابخانەیەك لەچوارچێوەی تایەفەکان‌و چەند تیپێکی جیاجیا لەچوارچێوەی قوتابخانەکاندا.

حزبەکەتان کاتێت ئەوەی هەڵبژارد کە روحی ئاسمان لەزەویدا وەرگرێت لەرێگای هەموو مێژووی عەرەبەوە وە لەسەرووی هەموویەوە مێژووی عەرەبی مسوڵمانی لەسەر حەق‌بوو لەوەدا ئەگەر هەوڵی‌دا کە بگوێزێتەوە ناتوانێ ئەگەر وەنەبێت بەبێ ئەوەی خزمەتێکی راستەقینە پێشکەشی روحی ئاسمان بکات وە بەبێ ئەوەی کە خزمەتی ئەرز بکات بەوعەدالەتەی کە هەتا ئێستاکە بیروباوەڕە ئاسمانێکان دەری دەخات .

هەموو هاوڕێی یەك ڕێگاین

بۆیە ئەی هەموو هاوڕێیان، هەموەکو لە زیاتر لە بۆنەیەکدا وتوومانە وشەی هاوڕێیان تەنها بەو بەعسیانە ناوترێ کە ڕێکخراون ، بەڵکو شێوەی وشەی هاوڕێیان مەبەستووی عەرەبی‌و ئیسلامیشەوە وەرگیراوە .

ئێوە هەمووتان ئێستا بەگوێرەی ئەوبیروڕایانەی کەباسمان کردن بوون بە هاوڕێی یەك ڕێگا ، بەعسی ڕێکخراووو بەعسی ڕێکنەخراو ، واتە دڵسۆزەی کە شۆڕش‌و بیروڕاکانی خۆش دەوێ‌و ئامادەیە داکۆکی لێ بکاو بەشێوەیەکی راستەقینە نەك شکلی ئیمانی هەیە ، بەعسی‌یە .

ئیمان‌و ڕەوشت‌و هێزی توانادار لە خزمەتی ئیمانداو لەخزمەتی بیروباوەڕدا ، ئەمەیە یاسای راست .. هەر هێزێك کە لە بیروباوەڕ دوور بێ هێزێکی زوڵمکەرە وهەر بیروباوەڕێك کە لە تواناوە دووربێ ، لەچاکترین وەزعی‌دا لەکتێبێك بەولاوە هیچی ترینە .

ئەوهێزەی کە لەسەر ئەوبیروباوەڕو بەهایانە ڕاگیربێ کە شۆڕشەکەتان هەیەتی ، ئەوهێزە هۆشیارە بەتوانایە بەکە دەمانەوێ . ئەوەی گومانی تێدانیە ئەوەیە ئەو کەسەی کە گیانی شۆڕش‌و بیروڕاکانی هەڵگرێ توانای وەدی هێنانی هەموو شتێکی هەیە کە خێری بۆ گەل‌و

هاوڕێ صدام حسین: ئێمە دەمانەوێ عەدالەت لەسەر زەمینی تەتبیق بکەین‌و باوەڕیشمان بەیەکرەنگی هەیە لەگەڵ ئاسماندا «پاشماوە»

نەتەوە پێوەبێ‌و توانای سوودگەیاندنی هەیە بە مرۆڤایەتی بەرێگایەکی تازەدا کە گیانی بیروڕاکانی ئاسمان بەئیلهام وەرگرێ ، نەك بە گواستنەوە بیگوێزێتەوە .

دەمانەوێ عەدالەت لەسەر زەمین تەتبیق بکەین

وتمان هەموو پەیامە ئاسمانیەکان لەسەر دوو بنەڕەت ڕاگیر بوون یەکڕەنگی لە پەیوەندی لەگەڵ ئاسمانداو عەدالەت لەسەر زەمین . . ئێمە دەمانەوێ عەدالەت لە سەر زەمین تەتبیق بکەین‌و باوەڕیشمان بە یەکڕەنگی هەیە لەگەڵ ئاسماندا ، بەڵام شێوەی دەربڕین بەجێ‌گەیاندنی فرمانەکان لەناو ئاینەکانداو لەناو تیرەو تاخمەکاندا ، ئەو بە کەیفی گەل‌خۆیەتی .

کاتێك کە عەدالەت لەسەر زەمین تەتبیق دەکەین ، بەوە تەنها خزمەتی عراقەکان یان نەتەوەی عەرەب ناکەین ، بەڵکو لە دووتوێی ئەو نموونەی عەدالەتەوە کە لەسەر خاکی نیشتیمانی عەرەب تەتبیق‌دەکرێ ، بێ‌گومان بەم‌شێوەیەیان بەشێوەیەکی‌تر ، ڕەنگ دەداتەوە بۆ خزمەتی مرۆڤایەتی لەسەر رووی زوڵم پاڵ بەیەکەوە دەداو عەدالەت پاڵ بەیەکەوە دەدا.. عەدالەت لەسەر زەمین لەگەڵ یەکتردا پاڵ بە یەکەوە دەدەن وزوڵمیش لەسەر زەمین لەگەڵ زوڵمی شوێنەکانی تردا پشت دەدەنە پشت .

بەم جۆرە دەبینین ، سیاسەتی نێو دەوڵەتانی ئەمڕۆ ، ئەگەرچی ئەساسەکەی قازانجی نەتەوایەتی‌و نیشتیمانی هەموو دەوڵەتانە ، بێ‌بواردن ، لە دەرەوەی سنووریاندا ، لەگەڵ ئەوەشدا دەبینین ئەو دوو بنەڕەتە ئەساسیەی کە باسمان کردن ، بەم‌شێوەیە یان‌بەشێوەیەکی ترە لە سیاسەتی نێو دەوڵەتاندا ، لێرە ، یان لەوێ، ڕەنگ دەدەنەوە ، شان‌دانەشانی زوڵم لەگەڵ زوڵمدا .

سەربەخۆیی لەگەڵ سەربەخۆیی‌دا ، وشان‌دانە شانێ لەنێوان عەدالەتدا یان بەبەك‌گەیشتنیان زیاتر لەجیابوونەوەی عەدالەت لەعەدالەت ، هەرچەندێ قازانجی نیشتیمانی‌و نەتەوایەتی نێوان ئەم‌لایەن‌و ئەولایەن جیاواز بێ .

گەلەکەتان هیوای بەئێوەیە

ئێمە لەکاتێکدا کەبەدیدارتان لەجەژنەکەتاندا شادبین ، دووپاتی دەکەینەوە کە ئەو فرمانانەی کە لەبەردەمتاندان تەنها لەوسنوورانەدا ناوەستن کە بەجێتان‌هێناون ، چونکە گەلەکەتان هێشتا هیوای زیاتری پێتان هەیەو سەرکردایەتی هێشتا هیوای تری پێتان هەیەو ئەوفرمانانەی کە چاوەڕێتانن هێشتا زۆرترن .

سەرماندا لەیەکێك لەیەکە سوپاییەکان‌و پێمان وتن ناتوانین گفتی ئیسراحەتتان بدەینێ بەمانا تەقلیدیەکەی ، ئەوئیسراحەتەی کە مەشق‌کردنی تێدا کەم‌دەبێتەوە ژمارەی مەیدانەکانی مەشق‌کردنی تێدا کەم‌دەبێتەوە ، هەروەها گفتی ئەوماندووبی یەشتان نادەینێ کە لە بەرەنگاربوونی دوژمنانەوە دێتەبابەوە . . ئەوانەی کە ئێستا هەن ، دیارن یان لەگوبندان ، چونکە ئەوکاتەی کە گفتتان دەدەینێ ئەوکاتەی کە گفتتان بدەینێ جێگەی خۆیان دەگرن ، ئەوە مانای ئەوەیە کە پەیامەکەتان لەبزوتنەوەی بەرەوپێشەوە وەستا ..

ئیمان بە بیروباوەڕ

تۆزی زۆر ، قەرەباڵغی زۆر دروستی دەکاو ئەوتۆزەی کە تراکتۆری زەوی کێڵان دروستی دەکا ، جیایە لەوتۆزەی کە گاسنەکۆن لە کێڵاندا دروستی دەکا .

بزوتنەوەی شۆڕشەکەتان لەکاتی هەنگاونانی‌دا بەرەو بیروڕاکان لەتەتبیق‌دا ، بێ یەك‌و دوو ، بەگوێرەی ئەوەندە شوحنەی مەعنەوی دەدا .. بەڵام هەروەها بزوتنەوەی راست‌و ڕاست بەرەوپێشەوە، یەك‌و دووی تێدا نیە . کە ئەوەندە شوحنە مەعنەوی دەدا کە توانا بەباشترین شێوەی پێشکەوتووی ڕۆڵەکانی گەل ونەتەوە دەتەقێنێتەوە ، ئەمیش بە تەواوی ، ئەگەرچی بەشێوەی تر بن کە لە شێوەی ئەو سەربازانەی کەنایان‌بینن‌و لەقورئانی پیرۆزدا پەنجەیان بۆ کێشراوە ، نزیکن .

ئیمان بە بیروباوەڕ سەربازێکی زیادە دروست‌دەکا یان شوحنەی ئیمان لەناو مرۆڤ خۆی‌دا ، مرۆڤێکی زیادە دروست دەکا. شوحنەی ئیمان وەرەو هێزێکتان دەداتێ کە لەو سانەدا دروست‌بوە ، هەروەها بزوتنەوەی ئاسایی بێ‌ئیمان هەرگیز ناتوانێ بیدا.

سڵاوی سەرکردایەتی بۆ ئەفسەران‌و سەربازان

ئێمە دڵنیاین کە گیانی ئەوبیروباوەڕانەی کە شۆڕش بە سەرکردایەتی حزبەکەتان تەتبیقیان دەکا ، ئەوەندە شوحنەی زیادی ئیمانتان دەداتێ ، کە ئێوەو هەموو گەل یان سوپای عێراق توانادارای ئەوە دەکا کە نەك تەنها لەچوارچێوەی وڵاتدا داکۆکی لەشۆڕشەکەتان بکەن ، بەڵکو داکۆکی لەم بیرورا ناوەندیانە لەهەموو نیشتیمانی عەرەبدا بکەن‌و پشتدان بە مرۆڤایەتی‌یەوە لەهەر شوێنێك زوڵمی لێ‌کرا، چ لەباری جێگەو چ لەباری کاتەوە ، بەوتوانایەی کە شۆڕش دابینی‌دەکا گفتی ئەوەتان نادەینێ کە ماندوێتی‌یەکانتان کەم‌دەبنەوە بەڵام گفتی ئەوەتان دەدەینێ کە بیروڕاکان لەگەشەکردندا هەربەردەوام دەبن ، وگفتتان دەدەینێ کەوا پشت بەخوا پاشگەزبوونەوەو گەڕانەوە لەم ڕێبازەدا نیە چونکە لەسەر هەق‌و ڕەوایی وئیمان ڕاگیرە.

لەجیاتی ئێمە سڵاوی سەرکردایەتی‌و سڵاوی خۆمان بەبرایان ئەفسەران‌و دەرەجەداران لەجەکی ئاسمانی دا بگەیەنن لەهەرجێگەیەك‌بن‌و لەجیاتی ئێمە پیروزبایی‌یان لێ‌بکەن‌و هەمیشە هیواداری سەرکەوتنتانم بۆ خزمەت کردنی گەلەکەتان‌و نەتەوەکەتان‌و سوپاکەتان .

بەبۆنەی ١ی ئایار ، جەژنی کرێکارانی جیهانەوە :

بەڕێز بکر محمود رسول وەزیری ئیش‌وکاروباری کۆمەڵایەتی

ئەم قۆناغە پێدا دەڕۆین واپێویست دەکا کە هەمووتوانا بۆ کارۆبەرهەم‌هێنان تەرخان بکرێن

بەبۆنەی بیرەوەری جەژنی کرێکارانی جیهانەوە نێردراوی ڕۆژنامەی « هاوکاری » چاوی بە بەڕێز مامۆستا بکر محمود رسول وەزیری ئیش‌وکاروباری کۆمەڵایەتی کەوت‌و لەوتوانەدا کەبەم‌بۆنەیەوە دای بە ڕۆژنامەکەمان دەستی بۆ ئەودەستکەوتە مەزنانە کێشا کە شۆڕش بۆچینی کرێکاری بەدەست‌هێناوەو ولێرەدا دەقی وتەکەی بەڕێز وەزیری ئیش‌وکاروباری کۆمەڵایەتی بڵاودەکەینەوە :

شۆڕش دەسکەوتێکی زۆری بۆ چینی کرێکار هێناوەتەدی کە دووپات کەرەوەی سەراسوبی کردن‌و بایەخی شۆڕشن بۆ ئەم‌چینەو دانانی کاریگەرو چالاك لە گۆڕینی بە بنکەیەکی بەرهەم‌هێنان‌و ڕێڕەوی ژیاندا ئەمەش بەجێ‌بەجێ‌کردنی نەخشەکانی پەرەسەندنی نەتەوایەتی لەبنیاتنان‌و پێشخستنی کۆمەڵدا یەکێتی گشتی نیقابەکانی کرێکاران دەوری خۆی لەهەموو ئەو بوارانەدا بەجێ‌هێناوە کە شۆڕش بۆی داناوەو بەوجۆرەی کە ڕابۆرتی سیاسی دایناوە لە بواری ڕاپەڕاندنی کاری بەرهەم‌هێنان‌و پترکردنی هۆشیاری فیکری‌و چینایەتی‌و زانستی‌دا یەکێتی بەهۆی نوێنەرەکانیەوە لەئەنجومەنەکانی بەڕێوەبردندا لەبەڕێوەبردن‌و نەخشەکێشان‌و جێ‌بەجێ‌کردندا ، لەهەموو کەرتەکاندا ، بەشداری دەکا .

ئەمە سەرەڕای ئەو دەورە سیاسی‌یە گەورەیەی کە یەکێتی‌یەکەمان ، لەمەیدانی عەرەبی‌و جیهانی‌دا دەیبینی سەرەڕای هەڵوێستە زانیاری ومەبدەئی‌یە دلێرانەکانی لەگەڵ بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی عەرەب‌و دەستەبەرکردنی یەکێتی چینی کرێکاری عەرەب‌و وەستانی لەریزی پێشەوەی بەرهەڵستکەرانی چارەسەرە خۆ بەدەستەوە دەرانەکان‌و ئەو پەیمانە خیانەتکارانانەی کە ڕژێمی سادات دژی نەتەوەی عەرەب بەستنی .

سەرکردایەتی لەکاتێکدا کە بایەخ دەدا بە دەوری چینی کرێکار لەڕەوتی وڵاتدا ، ئەم قۆناغەی پێیدا دەڕۆین‌وا پێویست دەکا کە هەموو توانا بەشەرییەکان بۆ کارو بەرهەم‌هێنان تەرخان بکرێن‌و ئەمەش پێویستی بە زیاتر بایەخ‌دان ، بەچینی کرێکارو مەشق‌دانی‌و ئامادەکردنی هەیە تا بتوانێ لە گۆڕانکاری‌دا بەتوانایی‌و لێهاتوویی بەشداری بکا .

ئێستا بایەخ دەدرێ بە دابین‌کردنی پێویستیە ئەساسیەکانی کارکەران‌و چاندنی بەها شۆڕشگێرانە نوێیەکان لەگیانیاندا و بڵاوکردنەوەی رۆشنبیری کرێکاری‌و دروستکردنی ئامادەیی دەروونی‌و بەدەنی‌و دابین کردنی ئەو دابینکاریانەی کە دوارۆژی کرێکاران‌و خێزانەکانیان دەستەبەر دەکەن‌و بەدی‌هێنانی بەهای ئینسانی بەرزی کارو دابەش‌کردنی هێزە کارکەرەکان بەشێوەیەك کە خزمەتی نەخشەکانی پەرەسەندن بکاو رەفتاری دیموکراتیانە بڵاوو قووڵ بکاتەوەو هوشیاری پیشەیی بڵاوبکاتەوە بەجۆرێك کەببێ بە مایەی پاراستنی ئینسان‌و ئامرازو دام‌ودەزگاو بەرزکردنەوەی شێوەی ئەو خزمەتگوزاریانەی کە بۆ چینی کرێکار تەرخان کراون . یاسای کاری ژمارە (١٥١)ی ساڵی ٩٧٠ ویاسای خانەنشینی‌و دەسکاری‌کردنەکانی یاسای پێشکەوتنخوازانەن لەدووتوێی ئەوپشتگیری‌و داشداریەوە کە بۆچینی کرێکار رەخساندوویانە ؛ هەروەها یاساکانی کار لەعراقدا ئاوێنەی ڕاستەقینەو بێ‌خەوشی نیشاندەری ناوەرۆکی شۆڕشن، ودەرخەری جەوهەری فیکری‌و کۆمەڵایەتی‌و ئابووری‌و سیاسی ئەوناوەرۆکەن ، چونکە ئەم‌یاسایانە دەربڕی دیموکراتیەتی راستەقینەن‌و ئاوات‌و ئارەزووەکانی چینی کرێکاریان‌گرتۆتە خۆو بەگۆڕانکاریەکی جۆرەکی دادەنرێن لە ڕەوتی وڵاتدا .

وەزارەتی ئیش‌و کاروباری کۆمەڵایەتی ئەرك‌و فرمانێکی زۆری دەکەوێتە ئەستۆو دەوری چەندین مەیدان دەگرێتەوە لەبواری پەیوەندی لەگەڵ چینی کرێکاردا ، وەزارەت سەرپەرشتیکەرو جێ‌بەجێکەری یاساکانی کارە لەمەیدانی سەراسوبی‌کردنی کۆمەڵایەتی‌دا ، کەبریتی‌یە لە چەندین وێنەی چالاکی ئینسانی ، وەزارەت دەورێکی باڵای هەیە لەپێشکەش کردنی خزمەتگوزاری‌دا لە بواری جۆراوجۆردا ، هەروەها لەجێ‌بەجێ کردنی ئەو یاساو بڕیارانەی کە پەیوەندی‌یان بەژیانی چینی کرێکارو ژیان‌و پیرۆزی کارەوە هەیە . ئەوەی گومانی تێدا نیە ئەوەیە ، دەسکەوتەکان بەردەوامن‌و بڕیارەکانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش‌و یاساکان‌و دەسکاریەکانیان هەموو دووپات‌کەرەوەی ئەم‌ڕاستیەن . گرنگترین شت کە لەم‌ماوەیەدا ، لەم‌بوارەدا دەرچوون ئەمانەی خوارەوەن:

١ ـ یاسای نواندنی کرێکاران لە ئەنجومەنەکانی بەڕێوەبردندا .
٢ ـ یاسای سنووری دەرەجەی کرێکاریەکان لەکەرتی بیناکردندا ـ ساڵی ٩٧٨ .
٣ ـ زیادکردنی نزمترین پلەی مووچەی مانگانەی کرێکاران .
٤ ـ بڕیاری زیادکردنی مووچی کرێکاری ناکارامە ـ ساڵی ٩٧٨ ـ ئەم بڕیارە کرێکارە کارامەکانیشی گرتەوە .
٥ ـ دانی موخەسەساتی پیشەیی بە چاپکەران ـ٩٧٨ .
٦ ـ کردنی موستەخدەمەکان بە کرێکار ـ ٩٧٨ .
٧ ـ تەعلیماتی تایبەت بەژیان‌و سەلامەتی پیشەیی ٩٧٨ .

وتەی هاوکاری (پاشماوە)

ڕووی جێبەجێ‌کردنی پراکتیکیانە ئەوا ئەرکە خەباتگێڕیەکانی چینی کرێکار فراوانتر بوون‌و لە تێکۆشانی سلبی‌یەوە دژ بە ڕژێمە کۆنەپەرستی‌و بۆرژواکان گوێزرانەوە بۆ تێکۆشانی ئیجابی لەپێناوی بنیاتنانی سۆشیالیستیانەدا چونکە چینی کرێکارو جەماوەری زەحمەتکێش هەر ئەوان خاوەندی بەرژەوەندی ڕاستەقینەن لەم بنیاتنانەدا .

بەرژەوەندیەکانی چینی کرێکار لە ئامانجەکانی حزب لە (یەکێتی‌و سەربەستی‌و سۆشیالیستی) دایە ، کارکردنیش لەپێناوی وەدی‌هێنانی‌داو لەپێناوی پاراستنی بنیاتنانی سۆشیالیستانە لە وڵاتەکەماندا و کردنیە یەك نموونەو یەك وێنە لەلایەن گەلی عەرەبمان‌و جیهانی سێهەمەوە پەندی لێ‌وەربگیرێت ، ئەمەیش پترکردنی بەرهەم‌و بەرهەمهێنان لە پێناوی ئامادەکردنی پتر خۆش‌گوزەرانی‌مادی‌و گیانی‌دا بۆ کۆمەڵ دەخاتەروو کەئەمەیش مەبەستی سۆشیالیستی‌یە بیهێنێتەدی .

ئەمڕۆیش کە کرێکارەکانمان ئاهەنگ بە جەژنی یەکی ئایارەوە دەگێڕن لەژێر سایەی ڕێڕەوی دیموکراتی‌و سۆشیالیستیانەدا کە وڵاتەکەمان بە خۆیەوەی دەبینێت ئەوا لە هەمان کاتدا ئاهەنگ بە بەسەربردنی قۆناغێکی تری قۆناغەکانی کاری بەردەوامەوە دەگێڕن کە یەکێتی‌یە تێکۆشەرەکەیان یەکێتی‌ی گشتی‌ی نیقابەکانی کرێکاران لەسەری ڕۆیشتووەو لەگەڵ دەستپێکردنی قۆناغێکی نوێ کە سیماکانی ڕێژراون‌و ئامانجەکانی دوارۆژی دیاری‌کراون‌و قۆناغی داهاتوویش بە فراوان‌بوونی چالاکیەکانی یەکێتی‌و قووڵ‌کردنەوەی ئامۆژگاریە رامیاری‌و پێشکەوتووەکان‌و پتەوکردنی یەکێتی‌ی چینی کرێکاری عراق‌و چەسپاندنی هاوکاری‌کردنی لە گەڵ کرێکارانی جیهاندا لە چوارچێوەی تێکۆشانی هاوبەشدا دژی ئیمپریالیزم‌و زایۆنی‌و کۆنەپەرستی‌و هەموو هێزەکانی تر کە کۆسپ دەخەنە بەردەمی ڕێڕەوی گەلە تێکۆشەرەکانەوە لە پێناوی دوارۆژدا ، ڕەنگ دەداتەوە ، هەروەها گردکردنەوەی هەموو ڕەنج‌و تواناکان لە پێناوی سەرخستنی نەخشەو پرۆگرامەکانی پەرەپێدانی ساڵەکانی داهاتوودا بەوەی کە کرێکاران ئامرازی کارگەرو کارتێکەرن لە تەواوکردنی ئەم نەخشانەدا بەو خێرایەی دەویسترێت ..

سڵاو بۆ چینی کرێکار لەم جەژنە نەبەردەکەیدا .. سڵاو لە حزبی چینی کرێکار .. حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست‌و .. پیرۆزبایی لە هەموو بازوویەك لە بنیاتنانی نیشتمان‌و پاراستنی دەستکەوتە شۆڕشگێڕیەکاندا بەشداری کردووەو دەکات ..

● هاوکاری ●

ئاهەنگێك لە هەولێر بەبۆنەی جەژنی ڕۆژنامەگەری کوردیەوە

بە بۆنەی جەژنی ڕۆژنامەگەری کوردیەوە ، ئەمینداریتی گشتی بەڕێوەبەرایەتی ڕۆشنبیری‌و لاوانی ناوچەی کوردستان ، هەفتەی ڕابردوو ئاهەنگێکی لە ژێر چاودێری بەڕێز عبدالغفار الصائغ ئەمینداری گشتی‌دا گێڕا .

بەڕێزان شاکر فتاح جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی یاسادانان‌و موسی عبدالصمد ئەمینداری بەڕێوەبەرایەتی پەروەردە وفێرکردنی بەرزو محمد امین محمد احمد ئەمینداری گشتی ناوخۆو سیروان الجاف ئەمینداری گشتی کاروباری دارایی‌و ئابووری‌و کۆمەڵێك ڕۆژنامەنووس ونووسەری هەولێر ، ئامادەی ئاهەنگەکە بوون .

بەڕێز عزالدین فیضی جێگری سەرۆکی یەکێتی نووسەرانی کورد (مەڵبەندی گشتی) وتارێکی خوێندەوە کە تێیدا باسی مێژووی ڕۆژنامەگەری کوردی‌و دەوری لە بزووتنەوەی تێکۆشانی نیشتیمانی‌دا کردو ستایشی ئەو هەوڵو تەقەللایەی کرد کە لەلایەن دەزگا ناوەندیەکانی ڕاگەیاندن‌و ئەمینداریتی گشتی بەڕێوەبەرایەتی ڕۆشنبیری‌و لاوانەوە بۆ پێشخستنی ڕۆژنامەگەریی کوردی دەدرێ . هەروەها بەڕێزان شاکر فتاح جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی کوردستان‌و محمد موحەمەد‌و ممتاز الحیدری‌و بشارت محمد فاتح یەکو وتاریان خوێندەوەو لە وتارەکانیاندا باسی ڕەوتی ڕۆژنامەگەریی کوردی‌و گرنگی پێشخستنی‌یان کرد هەروەها باسی ئاقیکردنەوەی ڕۆژنامەچیانەی خۆیان کردو ستایشی دەست‌پێشخەری ئەمینداریتی گشتی ڕۆشنبیری‌و لاوانیان کرد بۆ ڕێکخستنی ئەم ئاهەنگە.

ئینجا بەڕێز عبدالغفار الصائغ وتارێکی خوێندەوە کە تێیدا باسی ئەو بایەخەی کرد کە سەرکردایەتی حزب‌و شۆڕش بە مەسەلەی پێشخستنی ڕۆژنامەگەری کوردی‌و دابین کردنی پێداویستیەکانی چالاکترکردنی دەوری دەداو ، .. وتی خاوەن خامە پابەندەکان دەبێ بایەخی زیاتر بدەن لە پێناوی قووڵکردنی ڕەوتی ئەو گۆڕانکاریانەی کە ئامانجیان بنیاتنانی مرۆڤ‌و نیشتیمانە. هەروەها پەنجەی بۆ ئەوە کێشا کە (٢٥٠) هەزار دینار دانراوە بۆ دروستکردنی چاپخانەیەکی نوێ‌و تەواو بە عەرەبی‌و کوردی لە هەولێر.. ووتی ئەمە بۆ پێشخستنی بزوتنەوەی ڕۆشنبیریە لە ناوچەکەدا .

ئەمینداری گشتی بەڕێوەبەرایەتی پەروەردە فێرکردنی بەرز :

هەموو هەوڵ‌و توانایەك لە پێناوی ئەوەدا تەرخان کراوە کە هێرشی لە ناوبردنی نەخوێندەواری گشت ئامانجەکانی بهێنێتە دی .

بەڕێز موسی عبدالصمد ئەمینداری گشتی بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەو فێرکردنی بەرزی ناوچەی ئۆتۆنۆمی ئەندامی لیژنەی باڵای هەرەوەزی نیشتیمانی سەرتاپاگیر بۆ لە ناوبردنی نەخوێندەواری دووپاتی کردووە کەوا هەموو هەوڵ‌و توانایەك دەبێ لە پێناوی ئەوەدا تەرخان بکرێ کە هەرەوەزەکە گشت ئامانجەکانی بهێنێتە دی .

بەڕێز ئەمینداری گشتی لە کۆبوونەوەیەکدا کە بەڕێوەبەری گشتی پەروەردەی پارێزگای هەولێرو ئیشکەرانی لە ناوبردنی نەخوێندەواری پارێزگاکەی تێدا ئامادە بوون دەفی ئەو هەنگاوە ئیجابیانەی کە هەرەوەزەکە بڕیونی مولادەی ئەنجامی نوێ دەدەن‌و ئەو هەوڵە زۆرە دەنوێنن کە لەم ڕێگایەدا دراوە .

هەروەها وتی فرمانی نیشتیمانی‌و نەتەوەیی وشارستانی وا پێویست دەکەن لەم بوارەدا هەوڵ زیاتر بدرێ‌و سوود لە هەموو تواناکان وەربگیرێ‌و لە پێناوی پەلە کردن لە لە ناوبردنی نەخوێندەواری کە بۆتە کۆسپ لە بەردەم گۆڕانکاری‌دا بەکار بهێنرێ بەڕێز عبدالصمد پەنجەی بۆ بڕیاری سەرکردایەتی هەرەوەزەکە کێشا دەربارەی بەردەوام بوونی ئەو کەسانەی کە کاریان لە مەڵبەندەکانی لە ناوبردنی نەخوێندەواری‌دا پێ سپێرراوە لە سەر کارەکانیان لە پشووی هاوینداو داوای کرد سوودی تەواو لەم دەرفەتە وەربگیرێ‌و دەوام لە مەڵبەندەکانی لە ناوبردنی نەخوێندەواری‌دا بەگوێرەی پێویست بکرێ دوو یان سێ تاق ، ئەمەش بۆ ئەوەی زۆرترین ژمارەی نەخوێندەوار کە یاساکە دەیان گرێتەوە بچن بۆ مەڵبەندەکان‌و ئەو ژمارەیە تێپەڕ بکرێ کە بڕیارە لە وەجبەی دووەمدا ناونوس بکرێن .

هەروەها بڕیار درا دەست بکرێ بە ئامادە کردنی پێویستیەکانی کردنەوەی قوتابخانەی میللی بۆ ئەو قوتابیانەی کە قۆناغی تەواوکاری لە مەڵبەندەکانی لە ناوبردنی نەخوێندەواری‌دا تەواو دەکەن .

ئەوەی شایانی باسە ،(١٠٣) هەزارو (٥٥٨) نەخوێندەواری بەر قۆناغی یەکەم‌و دووەم کەوتوون ، کە لە مانە (٨٨) هەزارو (٣٣٦) کەس خراونەتە (٢٢٣) مەڵبەندەوە وئەوانی تر لە چەند هەفتەی ئایندەدا وەردەگیرێن ، ئەوانەش کە قۆناغی سێیەم واتە دوا قۆناغ دەیانگرێتەوەو ژمارەیان (١٨) هەزارو (٧٣٥) کەسەو زۆربەیان ئافرەتن لە سەرەتای مانگی تشرینی یەکەمی ئایندەدا وەردەگیرێن .

لە ڕوانگەی زمانەوانیەوە :
بەشی سێیەم

دواوانیلێک بۆ ڕێنووسی کوردی

چوارەم لە قسە گشتیەکان ڕەئووفی ئەحمەد ئالانی « کارەکە ئاسانە ، هەر لە تەمەنی قوتابێتی و هەراشیدا ، بە ڕابەری مامۆستای زمانی کوردی فێری ئیملایەکی بێ گرێ و لەبار دەبین » .

ئەم قسەیە هەروەها بەرەهایی ناسەلمێنرێ ، پێوستە وردبکرێتەوە ، کەسیش لاری لەوەدا نیە کە هەموو فێرکردنێک لە ڕێگەی مامۆستاوەیە بەکەم هۆی چەسپاندنی ڕێنووس لە یادی نووسیاردا ، هەر لە تەمەنی هەراشیەوە مامۆستایە . دەبێ مامۆستاکەش لەو ماددەیەدا قاڵ و شارەزابێ ... وەک بۆ چونیەتی وتنەوەی هەر وانەیەک ڕابەرێک تەرخان کراوەو چەند لایەنێکی گشتی تێدا ڕەچاوکراوە ئاوایش ڕابەرێک بۆ ڕێنووس دابنرێ .. ئەوەندەی مامۆستایان لە دەستوورەکانی زمانی دیدا شارەزاو پابەندن ، لە کوردیەکەدا بەڵەدنین ، تەنها بە لاسایی و مەشقی کتێبە کوردیەکان قوتابیان فێرەنووسین دەکرێن ... هەر ئەوەندە ، مامۆستاکە بزانێ کوردی بخوێنێتەوەو ڕێگەی برگەیی و حینجە بزانێ ئەو **ئەمانەتەی پێدەسپێردرێ .. کتێبەکانیش لیژنە بەلیژنە ، جیاوازن لە شکڵنووسدا .. بە درێژایی ساڵ ، چ مامۆستایان و چ قوتابیان ، بە لەقەیی و دوودڵی دەکەونە وێزەی کوردی نووسین .**

مەبەستم ئەوە نیە کە فێرخوازان ، ڕاستەوخۆ بە دەستوورکاری سەرکوێر بکرێن .. بەڵام مەرجە کە مامۆستاکە بستەبەست لە دەستوورەکان بەئاگابێ .

وەک تاقی کردنەوەیەکی خۆم ، ئەوە حەوت هەشت ساڵە ، هەستدەکەم بە مقۆمقۆی مامۆستاکانی زمانی کوردی کە چۆن - و-و ی / بروێن لە /و/و-ی /دەنگدار . جیابکەنەوە .. بە چ دەستوورێک ئەو دوو ڕەمزە بۆ ئەو دوو ئەرکە جیاوزە دابین بکرێن ؟! .

پێنجەم - دەگوترێ :-

« ئەگەر کوردی بەلاتینی بنووسرێ . گیروگرفتی نایەتەبەر » دەبێ لە سنووری دەسەڵات دەرباز نەبین . پیتە لاتینیەکانیش . بە تایبەتی بۆ دەنگە ژێیەکانی کوردان دانەبەزیون .. لەگەڵ ئەوەشدا کە لەبارترو گشتی ترن و قەڵەم هەراسان نابێ . بەڵام دەبێ بە چاوی کامڵی و سەر-

لەبەر سەیری ئەو ڕێنووسەش نەکرێ ، ئاژاوەکە لەوێشدا ئاراددەیەک خولقاوە بەنموونە :

١ - زانای کورد مامۆستا تۆفیق وەهبی لاتینیەکەی ئینگیزیئامێزە جوتەپیتی بۆ یەک کۆنسۆنانت دابڕیوە ،

٢ - ڕۆژهەڵات ناسەکانیدی ، ڕێنووسی وڵاتەکەی خۆیانیان کردوتەبنکەو بۆ مەرامی خۆیان ، هەریەکەو جۆرە چوکڵەو دەبڵ پیتێکی تاوداوە .

٣ - د . کمال فۆاد : پیتوخاڵی تایبەتی بۆ ئەم حەرفانە داتاشیوە : « ص . ض . ط ، ظ . ث ... هتد » . سەرباقی ئەو هەموورەمرو خاڵەتایبەتیانەی سەر بە لاتینی تورکی .

٤- بوختەترینیان ئەلفوبێ / یەکەی زانای حوالیخۆش بوو (جەلادەت بەدرخان)ە . کە نزیکەی سێزدە ساڵ پێیەوە خەریک بووەو ئێستا براکوردەکانی سووریاو تورکیا پێیان دەنووسن .. ماوەی بەنجا ساڵێکیان بەسەردا تێپەڕیوە .

٥ - مامۆستا ئەبەریش لە نامیلکەکەی خۆیدا (٩٥٧ لایەنگری ئەو ڕێنووسەیەو . ئەویش دەست کاریەکی تێدا

کردوە . وەک وتم گەرداوەکە لەوێشدا ئەنیشتوەتەوە . ئەوەتانێ کوردەکانی ئەرمەنستان لاتینیە ڕووسیەکەیان خستەوەکەر .

ئاوڕدانەوەیەکی پێویست : مەسەلەی خاڵ و چوکڵە دانان لە لاتینیەکەشدا خەستکراوەتەوە باری ناچاریە :

یان دانانی تاکە نیشانەیەک ، لەلایەکەوە برگەی تەواو بێ و لەوە ئاودراستیشدا تەنها بزوێن بێ ، وەک بنووسین ئارام . هەروەها وشەی (نەء) کە بە لاتینی بنووسرێ لەباتی نیشانەی هەمزە . کۆمابەک فرێدراوەتەسەر بزوێن !!

ڕاستیەکەو نایشارمەوە مەسەلەی هەمزەی وێستاو یان لەگەڵ بزوێنی « ا » دا . بە ڕێنووسی کوردی چارەسەرکراوە ، تەنانەت لە عەرەبی و فارسیدا بە ئاڵۆزی ماوەتەوە ، بەرانبەرەکەشی لە لاتینیدا ، گێژاوێکە بۆخۆی !! بگەڕێینەوە بۆ ڕێنووسەکەی لەمەڕ ئێستامان . سەرەڕای هەموو ئەگەرەیەک . گرنگ ئەوەیە کە بە خواستی زانست لەسەر

یەک شێوە پێک بێنین و بی خەمڵێنین .

شەشەم - قسەیەو دەگوترێ : « پیتو ڕێنووسی کوردی بەراوردبکەین لەگەڵ ڕێنووسی زمانەکانی دەوروبەری زۆر لەبارو سەرکەوتوە ... » .

بە چاو پۆشین لە هەندێ ڕای جیاوازو برێ گیروگرفت و کەنارگیری لەیەکدی . یان دابڕانی لە هەندێ دەستووری ڕێزمان ئەو قسەیە نوقڵانە بەخێردو تائەندازیەک دەسەلمێنرێ .. بەڵام - نابێ ببێتە مایەی لەخۆ باییبوون ، چونکە :

١ - ئێمە لە سەدەی بیستەمدا بنیادی ساختمان دەنێین ... ئەندازیاریەکەی جیاوازە لەگەڵ سەدان ساڵ لەمەوبەر .

٢ - ئەگەر فەرزی ئەوە بکەین ، زمانەوانانی گەلە پێش کەوتوەکان زیندووبنەوە لە نووکەوە تێهەڵبچنەوە گومان لەوەدا نیە کە گشتیان کردەبەشیمانن ... بەڵام پشت ئەستوورانە زوتر سەردەکەونەوە .

بڕوانە : ل : ٧

گوڵ و ئەستێرە و ڕووبار

شیعری :
یورا کاشیلان
مارف عمر گوڵ
لە عەرەبیەوە کردویە بە کوردی

● **یورا کاشتیلان :**
شاعیرێکی یوگوسلافییەو ئێستاش مامۆستای ویژەیە لە زانکۆی (زغرب)لە ساڵی (١٩٣٧)وە هۆنراوە بڵاو دەکاتەوە . یەکەم کۆمەڵە بەناوی « ئەسپی سوور »دوە هۆنراوەی لە ساڵی (١٩٤٠) بڵاو کردۆتەوە . چەند کۆمەڵە هۆنراوەیەکی تریشی بڵاوکردۆتەوە . لەوانە :شەوی ئەستێرەکان ، هەڵبژاردە ، وشانۆ نامەیەکیشی بڵاو کردۆتەوە بەناوی «کەف و لم».

تا نزیك بنەوە مەترەلۆزەکان
خۆشەویستیی من گەورەتر دەبێ
بۆ ئەستێرەکان
ئەی ئەستێرەو گوڵ و ڕووبارەکان
تکا دەکەم
لە پێناوی مرۆڤا
جوانیی خۆتان بپارێزن و
باسی ئەو مۆجیزەیەی بۆ بکەن .
کە من دە تانبینم لە بەردەمما .
ئەی ئەستێرەو گوڵ و ڕووبارەکان
من دەڕۆم و
تەنیا ئێوە دەمێننەوە
ئێوەش ،
گشت نهێنی خەمەکانم بپارێزن
گشت نهێنی خۆشەویستیم بپارێزن .

هونەری شیعر خوێندنەوە

ئامادەکردنی : ئازاد عبدالواحد

بەبۆنەی دووەمین میهرەجانی شیعری کوردیەوە

دەمێک بوو . بیری گوتاریک دەربارەی « هونەری شیعر نازی لەدایک بوون سەرەتاتکێ ئەکرد بەتایبەتیش لەوکاتانەدا زیاتر خوێندنەوە » لە مێشکمدا بە دەکەوتە چاوشارکێی و سەرەتاتکەکردن ، کاتێ لە کۆڕێکی شیعر خوێندنەوەدا ، دادەنیشتم بەکوێی خۆم دەمبیست و بە چاوی خۆم دەمدیت . ئەم شاعیرانە چلۆن هەر یەکە بە جۆرە ئەتەکێتەکەوە مەیدان و پەلکەمۆز فڕێ دەداتە ژێر پێی خۆینەرو .. هەستم دەکرد ئەم پەلکەمۆز فڕێدانە چۆن خوێنەر توشی هەڵخلیسکانی جێژو میزاج و فیکرو عاتیفەیان دەکات .. ئەوانیش هەموو نیازیان دەستکەوتنی گەورە ترین و زۆرترین چەپڵەیەو ئەم مەبەستەش لە ئاست هونەرو داهێنان و شیعرو ویژداندا چاویانی نوقاندووە .. ! پێشم ناخۆشە ئەم دیاردەیە لەلای گەنجە لاوەکان ببینم و خۆیانی پێوە خەریک بکەن .. نازانم تاوانی ئەم خوێنەرو گوێگرە بەستەزمانە چیە لەحیاتی ئەوەی زەوق و چێژی پەروەردەبکرێت ، وا تووشی شێوان بکرێت .. ؟! بەلای ڕای منەوە ، هونەری زیرەک دەبێت حیسابی جۆری خوێندنەوەی شیعریش لەگەڵ شاعیردا بکات .. چونکە مەسەلەی شیعر خوێندنەوە وەکوو لەلای ئێمە بووە بە هاوار هاوارو خۆ سوورکردنەوە . لە وڵاتاندا هونەرێکی سەربەخۆیە .. بۆیە شاعیرەکانمان بۆ ئەوەی فێرە شیعر خوێندنەوە بن . پێویستە تا پێیان دەکرێت گوێ لە جۆری خوێندنەوەی شاعیرە بیگانەکان بگرن .. شاعیر دەبێت لە توانای دەنگی خۆی بکات و بزانێت چۆن وشە لەدەمیدا دێتە دەرەوەو چۆنیش وشەکان پڕ لە عاتیفەو جوڵانەوە دەکات .. ئەم کاردش ڕەمەکییانە نابێت ؛ ئەگەر شارەزاییەکی تەواوی لەپاڵدا نەبێت ، لە زانستی دەنگ و وشەو وشەسازی و هونەری دەربڕین و خوێندنەوەی شیعر . **شاعیر کە دێت ، شیعرەکەی خۆی دەخوێنێتەوە ، تامێکی تر بە گوێگر دەدات ، بۆیە ڕادەی بەجێهێشتنی کارتێکردنەکەی زێتر دەبێت ، بەڵام چۆن کارتێکردنەکەی پترە ، خۆ بە هات و هاوار نییە ، ئەوەندەی دەرهێنانی هەناسە منێوەکانی نێو وشەوە دەبێت دوای ئەوەش شاعیر لە هەموو کەس زیاتر هەستێکی مۆسیقایی و**

گوێچکەیەکی مۆسیقایی هەیە.. چەند ئەرکەکەی ئەوەبە بیرو مەبەست و ناوەڕۆک بگەیەنێت ، ئەوەندەو پتریش دەبێت گۆڕەکان بە هەڵبزانێت بۆ ئەوەی گوێگر فێر بکات چۆن زەوق لە شیعر وەربگرێت .. تێیبگەیەنێت مۆسیقا چ دەورێکی لە شیعردا هەیە وچ ۆن دەروون و دڵ و گیانیان پاك دەکاتەوە ... بۆ ئەوەی ئەم کاردش بەتەواوی بباتە سەر دەبێت :

١ - شاعیر لە دەنگ و مۆسیقای وشە شارەزابێت..

٢ - لە زانستی زمان و فۆنەتیك شارەزا بێت ..

٣ - لە هونەری شیعر خوێندنەوە بزانێت ..

٤ - بە زمانی جۆربەجۆر گوێ لە شیعری بێگانە بگرێت .

شاعیر کە شیعرێك دەنووسێ ، ئەو عاتیفە و ژان و خوێنە شیعرەی ناوەوەی . ناتوانێت دەقاودەق . هەڵبڕێژێتە یان وشەوە .. بۆیە شیعرەکە چەند گەورەبێت ، هەر لە دەربڕیندا کەم و کوڕی تێدا دەمێنێ ئەمەش هەموو شاعیرە گەورەکانی دەستەپاچە کردووە ، بۆیە شاعیر کە شیعرەکە دەخوێنێتەوە ، دووبارە بەو موعاناتەدا ڕەت دەبێتەوە کە پێیدا ڕەت بووە ، بەڵام ئەمجارەیان لەگەڵ دووبارە کردنەوەکەدا . دیسان بەژانێکی پڕ لە سۆوە . ڕاستەوخۆ ڕووبەڕووی کۆمەڵە کەسێك دەبێتەوە . بۆیە دەبێت زیرەکانە هەوڵ بدات هەناسەمات و تابلۆبە ماندووەکان .. ئاوو هەواو عاتیفەی بۆ بخاتە بەر گوێچکەو بەر تۆڕی چاوەوە.. شیعر کە خوێندرایەوە ، وەکوو ئەوە نییە بڵاو بکرێتەوە ، تا هەوڵبدات وێنە زهنیەکان و ڕوانینە خەستەکەی شاعیر تێبگات .. بۆیە بۆ خوردبوونەوەی نەفسی گوێگر ، شاعیر دەبێت زووزوو لە خوێندنەوەی شیعرەکە بوەستێت و ئاگاداری نیشانەی سەرسوڕمان و پرسیاربێت . ئەو ئیقاعە جۆر بەجۆرانەی بەکاریهێناوە لەبەر چاوی بگرێت ؛ بۆ ئەوەی مەودا دوورو نزیکەکانی تێدا ڕوون بکاتەوە.. کەواتە خوێندنەوەی شیعر لەپێشەوە پێویستی بە شارەزایەکی تیئوری هەیە لەوزانستانەی سەرەوە پەنجە نوماکران ؛ دوای ئەوەش دەبێت بزانێت دەنگی توانای چەند هەیە ، خاسیەت و سروشتی دەنگەکەی دەورێکی گرنگی لە مەسەلەی خوێندنەوەو دەربڕیندا هەیە ، کە قوڕگی شاعیرەکە ئەنجامی دەدات.. چونکە قوڕگ وەکوو

ئامێری مۆسیقا وایە ، دەتوانێت دەنگ بە سستی و بە خێرایی و بە پچرپچری و بە لەرزۆکی و بە پڕ لە عاتیفە دەربڕێت .. ئەم دەنگانەش لەلایەن مێشکەوە شێوەی ڕێک و پێک لە دەرهاتنی دەنگەکان وەردەگرن ..

● **چۆنیەتی هاتنە دەرەوەی پیتەکان :**

١ - وشە لەژێر قوڕگەوە بێتە دەرەوە .. (هەوایی بێت)

٢ - بە هۆی لەرینەوەی ژێیەکانی دەنگەوە یان نزم ، یان بەرز ، درێژ ، کورت ، تێکەڵ دێتە دەرەوە .

٣ - هاتنە دەرەوەی پیتەکان لەسەر قوڕگەوە بێت .. (قوڕگ ، زمان ، دان ، لێو ، پووك) .

٤ - بەخشینی لەرەوو دەنگی جیاواز بە وشە .. .
أ - قەبەکردنی دەنگ .
ب - چرپەو هێمنی .
ج - توندو بەهێز .
د - بەسۆز .
و - پچرپچرو وەستان و بێدەنگی .
ز - بەسەردا چوونەوە .

● **خوێندنەوەی شیعرەکە ..**
أ - ئەو (شاعیر)و شیعرەکە .. واتە بە سۆفی بوون لە کاتی خوێندنەوەی شیعرەکەدا .
ب - ئەوو شیعرەکەو گوێگر .. واتە تەمسیل کردن لە خوێندنەوەدا ..
ج - ئەوو شیعرەکەو گوێگر .. وەك بەشداربوان .

● زمان : زمان یەکێکە لە هۆبەکانی پەیوەندی نێوان خەڵك و یەکێکە لە سیفەتەکانی مرۆڤ .. بەکەم جار زمان بریتی بوو لە ڕەمزی چەند دەنگێکی دەربڕاو .. دوایی زاڵ بوو بەسەر دەربڕین و ئیشارەتەکانی دەم و چاو (سیما تیقیەت)دا تا بە ئیشارەتەکانی لەش دەگات .. هەروەك دەشزانین هەر زمانێك خاسیەت و ڕەنگی مۆسیقایی تایبەتی خۆی هەیە ؛ بەڵام مەسەلەکە هەر ئەوە نییە ؛ وشە ، دەربڕینی مانابێت ، بەڵکو چەند شتێکی گرنگتر هەیە پێویستە ڕەچاو بکرێت ..

١ - ئیقاع و لەرینەوەکانی دەنگ .
٢ - مستەوای مۆسیقاو گۆڕانکانی ..
٣ - جۆری دەنگەکە بە گوێرەی لەرینەوەکە : (ووشك ، قەڵەو (قەبە)، لوولدراو) .

● **دەربڕین و خوێندنەوە ..**
زۆرجار وشەی نووسراو ، بەتەنیا ناتوانێت وێنەی دەنگەکان بکێشێت و مانایەکان بەتەواوی ببەخشێ و ژیانیان پێ بدات .. بەڵکو شێوازی

چیرۆك

ئارەزوویەکی تینوو

سەلاح عومەر

لەدەمو چاوەکانی وورد ببوایتەوە خەمێکی کوشندەت دەبینی . سیمایەکی کزو مات بەڵام هیوایەکی گەورە لە دیوی ناوەوەی ، خۆی حەشار ئەدا .

هەنگاوی هێمنی لەسەر شەتامەکە ئەناو بانگی ئەکرد . نوقڵ .... نوقڵ

سینیەك چەند نوقڵێکی تەڕی تیا دانرابوو . کورتەکێکی دڕاو نیوەی قاچەکانیشی لەنیو کونی شەڵوارە دڕاوەکەی ئەبینرا . دەمەو ئێوارەکەش کزە بایەکی بە دەم ڕۆیشتنەوە ؛ لێکی-

ساردی لێوەدەهات و سینەکەی سەری دەهەژاندەوە ، سەماکەش بەتوندی خۆی دەکرد بە ژووری لەشیاو بەرەو ئەندامەکانی هەڵدەکشا . بیری لای سنوقە بچوکۆڵانەکەی ماڵەوەبوو . دڵی بۆی لێئەدا ، زۆر جار دەبوبست بگەڕێتەوە ماڵەوەو بیخاتە باوەشی . بەڵام پاشگەز دەبۆوە چونکە کاتێ سەیرێکی سینیەکەی دەکرد دەیبینی هێشتا ئەو لە کوێ . نوقڵ لە کوێ .

دابەوە :

« سێ مانگ دۆزی بەنجا فلس دەکاتە .... چەند .. چەن ... د چوار دینار دەکات . نەء چوار دینارو نێو دەکات . دەبێ چوارمانگی تریش چاوەڕێبم . تا ئەبمە خاوەنی پایسکلێ » . پایسکلێکی سەوز لەوبەری شەقامەکە سرنجی ڕاکێشا ، هەنگاوەکانی کورت کردەوە ؛لە شەقامەکە بەڕیەوە وەستا . بەرەو پایسکلەکە هەنگاوی نا . بەرانبەری وەستا ، بە گەرمیەوە چاوە باتر

هیواکانی تێبری . زیاتر لێیچووە پێش ، سینیەکەی هێنایە خوارو دایبنایە تەنیشتی . ئەختێ داما . دوودڵی هێرشی بۆبرد . بیرێکی خراپ خۆی خزاندە ناو ناخی . تاڵە مووەکانی مێشکی پەرش و بڵاوبوونەوە . قسەکانی دایکی هاتەوە بیر کوڕم دزی شتێکی خراپە ؛ پێویستە خۆتی لێبپارێزی .

هەوڵی ئەوەیدا ئەو بیرە خراپە لە دەروونی وەدەرنێ . خۆی سوڕاند بڕوات لە پایسکلەکە دووركەوێتەوە . بەڵام ئازەڕوو پاشگەزی کردەوە .

زیاتر هاتە پێشەوە ، دەستی بۆ سوکانەکەی درێژکرد ترس گیانی داگرت بۆیە هەر زوو کشایەوە لەوە ترسا خاوەنەکەی چاوی لێبێ و بە دزی بداتە قەڵەم . چەند ئاوڕێکی لە کابرا دایەوە . بینی خەریکە شت دەکرێت ، جارێکی تر دەستی درێژکردەوە

ئەو جارە پەنجەکانی بە توندی لێ ئاڵاند . ئەختێ هێنای و بردی ، ئەوسا قاچێکیشی خستە سەر پەیدانێکی لای خۆی . خۆشیەکی بێپایان گیانی داگرت . هەستی بەوە کرد دارو درەخت بەشداری لە خەیاڵیش میشکی کردە خۆشیەکەی دەکەن بۆ بردیەکی پاک و بێ گەرد سەرو سیما کرو ماتەکەی ئەخشاندە بیر کر خەیاڵیش میشکی کردە چۆلەکەیەکی خنجیلانەو بەرەو شوێنێکی دیارکراوی برد

بەرەو ماڵەوە لە شەقەی باڵی داو چوو سنوقەکەی لەژێر لێفە کۆنەکەی ماڵەوەیان هێنایە دەرو خستیە سەر باڵەکانی ئەوسا دیسان هەڵفڕیەوەو بەردو ئەوشوێنەی هیواکەی دێنێتەدی ؛

خۆی لە بەردەمی جامخانەی کۆگای پایسکل فرۆشێکدا بینیەوەچاوەکانی بڕیە ژووری . لەپێدەستی بە جامەکەوە نووساند . چەند پایسکێکی هەمە ڕەنگ بێی بێکەنین ، بەڵام ئەوەی لە هەموان زیاتر سەرنجی ڕاکێشا سەوزەکەیان بوو . خۆشی نەیدەزانی بۆچی ڕەنگی سەوزی هێندە خۆش دەوێ . ڕوومەتە سورەکانی گەش بوونەوە ویستی بچێتە ژوورو سنووقەکە بداتە دەست کابرای پایسکل فرۆش .

دەنگی ترپەی پێی هەنگاونانی کابرای خاوەن پایسکلی سەر شەقامەکە بە ئاگای هێنایەوە ، ڕاچڵەکا ، ئاوڕێکی دایەوە ، بینی وا کابرا لێی نزیك دەبێتەوە . دەستەکانی بە توندی هێنایەخوارو کشایەوە پاش . ئەختێ لە پایسکلەکە دوور کەوتەوە ، بەڵام زیاتر قاچی بە دواوە نەهات بۆیە وەستاو چاوی بڕیە کابرا . سواربوو . پایسکل دوورکەوتەوە . ئەمیش تا لێی وون بوو چاوەکانی لێدانەبڕاند ؛ چەند دڵۆپێ فرمێسکی گەرم بارینە سەر گوناکانی ، بە شەقامەکەدا وەك باڵداریکی وێل شۆڕبۆوە ؛ ئێوارەکەش تا دەهات ساردتر دەبوو ..

لەئەدەبی گەلانەوە

لۆرکا

شیعری : ئەنتۆنیۆماچادۆ
مکرم رشید تاڵەبانی
کردوویەتی بەکوردی

بینیبان بە نێو جەرگەی تفەنگەکاندا
بە ڕێگایەکی دوورو درێژدا
هەنگاوی دەهاوێشت
دەڕۆیشتە لادێیە ساردەکانەوە
کە هێشتا ئەستێرەکانی بەرەبەیان
تێدا جریوەی دەهات
وا « فیدیریکۆ »یان کوشت
لە کاتێکدا تیشکی بەیان لەبەر دەرکاکاندا
سەرەتاتکێی دەکرد
تاقمی خوێنڕێژەکان
بەبانوێرا . چاو لە ڕوومەتیدا هەڵبڕن ..
هەموو چاویان نوقاندو
نوێژیان کرد
بەڵام . تەنانەت « خودا » یش لە دەستیان ڕزگاری نەکردیت
« فیدیریکۆ » کەوتە سەر زەوی و گیانی دەرچوو

× × ×

خوێن بە لاجان و لوولە لە ڕیخۆڵەیدا بوون
ئاخ . بزانن ئەم تاوانکارییە لە « غرناتە »دا ڕوویدا
« غرناتە »ی هەژار . « غرناتە »کەی ئەو ..

× × ×

بینیبان بە تاك و تەنیا . بێ ئەوەی لە داسەکەی بترسێت
لە گەڵیدا هەنگاوی دەهاوێشت
ئەوەتا هەتاو لە دەلاقەیەکەوە دەچێتە دەلاقەیەکی تر
لە دوکانەکانیشدا
چەکوشەکان لەم سندان و لەو سندان دەدەن
« فیدیریکۆ » دڵداریی لەگەڵ مردندا کردو
مردنیش گوێی لێ گرت :
(ئەی هاوڕێ . لەبەر ئەوەی من
لە هۆنراوەکانی دوێنێمدا ..
چەپۆم بە مستەکۆڵەی لەبە بەهێزەکەتەوە بینی
بە سەرما گۆرانیەکانم ڕازاندەوە
کارەساتەکانی داسە زیوینەکەتم فڕێدا
بۆیە ئیتر من گۆرانی بە باڵای ئەو لەشەدا دەڵێم
کە هی خۆت نییەو ..
ئەو چاوانەی لە دەستیان دەدەیت و
ئەو پرچەت کە کەردەلوول یاری پێدەکات و
ئەو دوو لێوە ئاڵەت کە ئەوسا ماچیان دەکردیت
ئەمڕۆ وەك دوێنێ . ئەی قەرەجەکە . ئەی مردنم
چەند خۆشە لە گەڵتدا پیاسەکردن دوو بە دوو
هەوای غرناتە هەڵبمژین ..
« غرناتە» کەی من ..!

× × ×

بینیبان هەنگاوی دەهاوێشت
ئەی هاوڕێیان
لە بەردو خەون
لە بەردو خەون
لەسەر ئاوهەڵڕژێنێك . ئاو تێیدا بکری
گڵکۆیەك بۆ شاعیر دروست بکەن
هەمیشە ، بیڵێت و بیڵێتەوە
کە تاوانەکە لە غرناتەدا ڕوویدا
غرناتەکەی ئەو !

جیهانی منداڵان

تیشـــك

● ئێمە چاومان لەوەوەیە ٠ كە منالی بچكۆلە بكەینـــــە مۆمی تیشك دانەوە لەنـــاو خێزانەكەیدا ٠

● لەسەرمانە منالان لەسەر هەموو نەریتێكی چاك رابێنینو بیكەیەنینە مالەكانیان ٠

هاوڕێ صدام حسین

١٩٧٩ سالی جیهانی منداڵان

وەك بەشداری یەك لـــە رۆژنامەی « هاوكاری » ـــەوە لەو تەقەلا راكەیاندنەی بـــۆ سالی جیهانیی منالان دەدرێ٠ لاپەڕەیی كی ئەمجارەی بەشـــی لێكۆڵینەوەمان تەرخان كـــردوە بەتایبەت بۆ منالان ٠ لەگـــەل ڕێزو خۆشەویستیماندا بـــۆ جگەرگۆشەكانمان ٠

● هاوكاری ●

تەمەن خونچەیەك و بەهرەیەكی گەش

كیژۆلەیەكی تەمـــــەن هەشت سالو نیویـــه ٠ قوتابیی پۆلی سێیەمـــی سەرەتایی ٠ لەهـــەلســـو كەوتی رۆژانەیـــدا منالێكی ئاساییە وەك هەر منالێكی ترو لەم رووەوە هەر گیـــزلافی ئەوە لێ نادا كە لـــــە هاوتەمەنەكانی خۆی تێپـــەڕی كردبێو خۆی لە منداڵیـــتـــی بـــێبـــەری بكـــا ،بكا ، بەلكوو هێشتا هــــەر دەبینرێ بووكە شووشـــەكەی دەگرێ بەباوەشەوەو ئشرئشی بۆ دەكاو وەك هاوتەمەنەكانـی خۆی بۆی پەرۆشە ، بـــەلام هێیدە هەیە كـــە لەچەنـــدشتێكی تردا لێیان جیاوازە٠٠ چەند شتێكی گەلێ بایەخـدارلە ژیاندا ٠

ئەم كیژۆلـــە تەمـــەن خونچەیە ٠ بەهرەیـــەكـــی هونەریو ئەدەبیی گەشـــەو لەم دوو مەیـــدانـــەدا زۆر ئاساییو بەبـــێ هیـــچ زۆر لەخۆكردنێك روو بـــــــــە درەوشانەوەوە دەكا ٠ ئـــەم كیژۆلەیە هۆگری گۆرانـــیو مۆسیقایەو لەئەنجامی ئـــەو هۆگرییەدا ئێستا لەگـــەل تیپێكی منداڵانـــدا خەریكـــی كەمانو فلووت فێربوونە ، ئەم كیژۆلەیە حەزی لە رەســـم كردنەو بەهرەی خۆشـــــی تێـــدا تاقی كـــردۆتـــەوەو سالی پار بە چەند تابلۆیـــەك لە پێشانگایەكی بەرهەمـــی منداڵاندا لە هەولێر پەشداری كردوە ٠ ئەم كیژۆلەیـــــە حەزی لە تەمسیل كردنـــەو بۆ خۆ تاقیكردنەوە ئالەتـــی ربكۆردەرەكەی ماڵەوەیانـــی بردۆتە ژووریكەوەو تەقـــەللای داوە بە تەنیا خـــۆی دەوزی دایكیكو باوكیكو منداڵەیەیان لە دیمەنێكدا بینێو بەپـــێی دەورەكانیش دەنكـــی خـــۆی بگۆڕێ ٠ دواجـــار ئـــەم كیژۆلەیە هـــەولـــی داوە لەمەیدانی ئەدەبدا بە تایبەتـــی لەكوڕی هونـــەری چیـــرۆك نووسینیشدا بەهرەو توانـــای خۆی تاقی بكاتەوە ٠

خوینەری بەرێز : ئەو دەفتەرەی كیژۆلـــەی چیرۆك نووسمان (دالیـــا محمد صدیق محمود) داوێتی بەهاوكاری ، هەشت چیرۆكـــی كورتی بەخەتو ئیملای خـــۆی تێدایە كە تا ئێستا نووسیونیو كە ئێمە وا لێرەدا تەنیـــــا سیانیان هەلدەبژێرینو بـــۆ نموونە دەیانخەینـــــە بـــەر چاوتان ، ئێمە چیرۆكەكان هەر بە جۆری دارشتنو ئیمـــلای خۆی بلاو دەكـــەینـــەوە كـــە بەسەرنجێكی سەرێنـــــی دەردەكەوێ كە لە چاو تەمەنو پلەی خوێندەوارییەكەیـــدا چەندە پوختو رێكو پتكـــن ٠ بەلام دەبێ ئیشارەت بـــەوە بدەین كە زۆربەی وردو گـــولو نوختە دوای كۆتایی رستـــەو چوونە سەری وێرو نیشانـــەی پرسیارەكان ئێمـــە بۆمــــان داناون ٠ ئەوێش بە تیـــازی یاریدەوانی خوێنەر لـــــــە خوێندنەوەباندا ٠

لە كۆتاییدا ئێمـــــە ئەم بەرهەمانەی كیژۆلـــــەی چیرۆك نووسمان (دالیا محمد صدیق) دەكەینە دیارییەكـــی (هاوكاری)و بەبۆنەی سالـــی جیهانیی منداڵانەوە پێشكەش بە منداڵانو كوڕو كالانـــــی گەلەكەمانی دەكەین ٠

ح٠ع

چیرۆكی یەكەم
زلێخا ناچێتە قوتابخانە

زلێخا بەقسەی دایـــكو باوكی نەدەكرد ٠ زلێخـــــا وەختی قوتابخانەی هـــات ٠ دایكو باوكی پێیان گـــوت: **زلێخا بابت بەین بۆ قوتابخانە** زلێخا گوتی : من ناچم ٠دایكی پێی گوت : زلێخا خوێنـــدن شتێكی باشە ٠ زلێخاگوتـــی **: من ناچم ٠**

رۆژێك برادەرەكانی لێیـــان پرسی : زلێخا دەتوانیــــت ئەمەمان بۆ بخوێنیتـــەوە ٠ زلێخا گوتی : بەلێ٠كچەكـــەی تر گوتی :

ئادەی زلێخا بـــــۆمان بخوێنەرەوە ٠ زلێخا گوتی : من خۆم دەی زانم ، بـــەلام بەئێوە نالێم ٠ برادەرەكانـــی گوتیان : هۆی ها نەی زانی ٠

ئەو رۆژە زلێخــــــا بەگریان چــــــــووەوە مالی ٠ دایكی گوتی : زلێخـــا بۆ دەگریت ؟ ٠ زلێخا گوتی : وابوو وانە بوو ٠ دایكـــــی گوتی : كچم كە پێت دەلێیـــن قوتابخانە باشە تۆ بۆ ناچیت ؟٠

زلێخا بەقسەی دایـــكو باوكی كرد ٠ چووە مەكتەب ٠ زلێخا دەرچوو بەپەكـەم ٠ خەلاتیشی لە قوتابخانـــــە وەرگرت ٠

چیرۆكی دووەم
خـــوو

ئاڤان كچێكی عاقل بوو ٠ بەلام جارجار هار ئـــەبوو ٠ رۆژێك نـــەیزانـــی تۆپ تۆپێنی ئەكرد ، تۆپەكە بـــەر پیالەكە كەوت كە دایكـــــی دەیشتو پیالەكە شـــكاو عەزیتی دەســـتی دایكـــی كەیشت ٠

ئاڤان بە دایكی كوت :

ببوورە جارێكی تر تـــۆپ تۆپێن لە مەتبەخ ناكەم ئاڤان بەیانی زۆر پەست بـــوو ٠ دایكی پێی گوت : بۆ پەســت بوویت ؟! ٠ ئاڤان كوتـــی : زۆر دلتەنگ بووم كـــــە عەزیتی دەستی تۆمدا ٠ دایكی گوتی : قەیناكە كچم ئاڤان ، وا دەستیشم چاك بۆوە ٠ ئاڤـان ئیتر شتی خراپو چەوتـــی نەدەكرد ٠

پروانە ل ٧

ژیانی نوێ بۆمنـــاڵ

نەجات رەفیق حیلمی

كە سال دێتو سال دەڕوا. وچانێكی سروشتی دیـــاری دەداو وچانێك بۆ هەمـــو گیان لەبەر ٠ سەر هەلدانێكـــی نوێ بەدی دەكرێ لە گشـــت بزوتنەوەو جولانەوەی مروڤو سروشتو زیندەوەر تەنانەت لە رەنگو بۆی بـــەردو داروو بگرە خاكیش ٠

شەوو رۆژ مانگو خـــۆر ئاسمانو ئەستیرە ، ئەمانـــە هەموی ژیانەوەی پێوە دیارە ٠

بەلام ئەوی لەگشت ئـــەو هەموو بزورگیوو میهرەبانـــی ژیانەوەی سروشتیە ئەوەیـــە كە منالێك دێتــــە دونیـــاوە بوونـــی منـــال ، دوو بـــارە كردنەوەی ژیانەو بۆ ئـــەوەی منالی نوی ژیانێكی كارامـــەو بەختەوەر بیانە سـەرو بـــۆ ئەوەی منالی ئەم جیهانـــــە ژیانیكی ئاسایش بژی وخەو بەرۆژیكـــی ٠ رونـــاكو پرشنگدارو ئازادو دل فریـــن ببینێو لەژیر سایەیی یەكیەتی نیشتمانەكەیداو چاو دیـــری باوانی بژی منالی كوردیشـــ بۆ ئەوەی ئاواتە پر خەونەكانی دایكو باوكیان بێننــــەدی

دایكو باوك لەپێش هەمـــو كەسیكدا داوا لیكراون سنگ فراوانو بەجەرگ بنو ئاخو ئوف لە هیرشی پرســـیارە هرشمندەكانیان نەكـــەنو وردورد وەلامیان بدەنـــدوە تەنیا وشەیەكی ون بوو باخود پرسیارێكی بێ وەلام سالەهـا سالی منال ون ئەكاتو لـــە دووی وێـــل ئەبێـــت ٠ منال ئاوینەیەكی چوار دیـــوە لەهەر لایەكەوە تەماشـــای بكەی خۆت ئەبینیتەوە لەهەر لایەكیشی نەخشـــــەی ئێبكێشی یاخود لەكـــەی ئێبدەی ئەو ئەبینیتەوە ٠

ئەوەبە منالـــی نـــوێ وینەكیش ئەویش ئاوینە ‌ەلكو فریشتەیەكی پاكو بێ كـــەردی سەرچاوەی ژیانە ، ئەتوانـــی وردە زبخیش لەبن ئاوەكـــەدا بدۆزیتەوە ٠

چەند نامەیەك بۆ منداڵانی جیهانی

لەگەل سەرهەلدانی گزنگی ئەم ســـالە پیرۆزەی منالانی جیهـــان ، دایكو باوكـــانی دوارۆژ ، نەوەی زانســـتو ئەســـتێرەكانو ژێـــــــرئۆقیانوسەكان ، وەچـــەی داهێنـــــــانوژانو مل ملانێو دژێنەوەی خودی مرۆڤ ٠٠ ســێ لێپرسراوی مـــەزنی كۆمـــەلی نەتـــەوە یەكگرتووەكان ، بەرێز (كۆرتڤالدهـــایم)ی ئەمینـــداری گشتیی نەتەوە یەكگرتووەكانو بـــەرێز (ئەندلاسیۆ لیڤانۆ)ی سەرۆكی كۆمەلەی گشـــتیی وبـــەرێز (هینری لابۆیس)ی بەرێوەبەری (یۆنیسیف)یسەر بە منالان ، هەر یەكـــە نامەیەكی پرماناو بەنرخیـــان بەجیهان راگەیاندووەو جـــاڕی مرۆڤایەتیان داوە بۆ ئەم سالەپیرۆزە ٠٠

ئەمـــەش دەقی هـــەرسێ نامەكەیە :

نامـــەكـــەی قـــالدهایـــم

نەتـــەوە یەكگرتووەكـــان بڕیاریدا ، سالی ١٩٧٩ بكرێ بـــە جیهانیە سالی منـــالان ، بڕیارەكـــە لـــەو بڕوایـــەوە هەلقولاوە كە : منالانی ئێمـــە بەهەژارو دەولەمەندمانەوە ، بە نرخترین شتێكمانەو پاشـــــە رۆژمان بە ئەوانەوە بەندە ٠٠ لەم جیهانەدا كە منالانمان تیایا ئەشونما ئەكەنو پێئەكەن ٠٠ ئەبێ سامانی نیشتمانی ســـەر بە خۆ بێتو بـــە شێوەیەكی عادیلانەو زیرەكانـــە دابـــەش بكرێتو ژیانی گـــەلا نییش بەرەو هاریكاری بڕوات ، نەك ملمـــلانێ ٠٠ هیـــوای بێ بایانیش بە « ئاشتی » بە سەر مەترسی شەڕو هەراو جەنگـــا زال بێتو ئەشبینە مایـــەی حەمو خەفەت وبرسێتی بـــۆ منالانمان ٠ ئا ئەمە جەوهەری یاسای نەتەوە یەكگرتووەكانە ، بە شێوەیێ بتوانین دەســـتی وەچـــە داهاتووەكان بـــەرەو جێبەجێ كـــردنی توانـــا مرۆڤەكانیان بخەینە كار ، لە پێناوی گەشەسەندنو بنیادنانا ئەمەیش تەنیاو بەس بەندە بە دانپیانانمان بە مافی منالانو بـــەدا بین كردنی پێداویستیەكانیان ، هـــەر لـــە میهرو سۆزەوە بگـــرن تا خۆراكی باشو خـــزمەتگـــوزاری تەندروستیو بـــەروەردەیی ، چونكە هێشتا ئەم پێداویستیانە لـــە گەلێ شـــوێنی فراوانی كۆمەلگەی مرۆڤایەتیدا دەستە بەر نەكراوە ٠٠٠

نامانجی ئەم جیهانیە سالەی منـــالانیش ، هـــانـــدانی دەولەتەكانە ، تا لـــە پلانو پرۆژە وبەرنامەكانیـــاندا ، وەزعی منـــالان - لـــەشو گیانیان - لەبـــەر چاوراگرنو ئەو بەرنامانەیش لە ئاســـتی كۆمەلگەی ناوچەییو لە پاشـــا لە هەردوو ئاستی نیشتمانیو جیهانیا ، پـــەی دەرپەی بێتو ببێتە بەشێكی دابڕنەكراو لە پلانـــەكانـــی گەشـــەپێكردنی كۆمەلایەتیو ئابوری ٠٠٠

ئـــەم سالە گەلێ دەرفەتو بوارمان بـــۆ دەسگیر ئەكات ، تا بە بەلگەوە دەنگ بەرزكەین وبلێین : كـــە میللەتانی ئـــەم سەر زەمینەو هەمو حكومەتو دەزگاكانیان ، شـــان بەشانی یەكو بە شێوەیەكی راســـتو دوروستو لە پێناوی ئامانجێكی بنەڕەتیـــانەی چـــارەنووسی مرۆڤایەتی ، هـــەولەدەن ٠٠٠ ســـەر لـــە بـــەری مرۆڤایەتی قەرزاری منالە ، بۆیە كە بانگی هـــەمو لایەك ئەكـــەم ، تـــا بەشداری لەو چالاكیانە بكـــەن كـــە پاشـــە رۆژو ئاسایشو بەختەوەری منـــالانی تیـــدا بپارێزرێ ٠

محمود زامدار

شیعر بۆ منداڵان

پـــاكـــیو خـــاوێنـــی

منالێكم خاوێنو پاك
دانانیشم لەسەر خاشاك
جلو بەرگم پیس ناكەم
گولی باخچە سیســــی ناكەم
بەرد لە چۆلەكە ناگرم
دەفتەرەكەم نادڕم
قەلەمەكەم ناشكێنم
هاوڕێكەم نارەنجێنم
یاری بە چەقۆ ناكەم
لەگەل كەس درۆ ناكەم
قسەی رەق بەكەســـ ناكەم
گەمەی شەڕە دەس ناكەم
وریا ئەبم چالاك ئـــەبـــم
بۆ گەل چرای روونـــاك ئەبم
هەرچیم هەیە دلم ٠ ٠گیانم
دەیبەخشمە نیشتمانم ٠

لەتیف هەلمەت

كۆڕێكی زمانەوانـــی

هەتا رابوردوییەكی نزیك شانازیمان بەوەوە دەكرد كـــە ناوی كورد بە هەر وەسیلەیەك بێت لە گۆڤارو رۆژنامـــــەو ئێستگەكانی ئەملاونەو لابرێت بەو شێوەیەی كە ئـــەوان بۆیان دەلوێت بۆ ئـــەوەی لە قالبێكی دارێژراوی دەستی خۆیاندا دەق بگرێتو لــــە هەمان كاتیشدا ببێت بـــە هەویری دەستو پەنجـــەیان بەلام ئەمڕۆ لە ســـایـــەی ئەو شۆڕشە رۆشنبیریـــەی كە لە ناو ئەندامانی ئـــەم میللەتەدا بەر پابوە نەك رایە جەوتەكان بەر پێچ دەدەنـــەوە بەلكو ئاوڕیش بۆ رابوردویەكی دورو نزیك دەدەنەوەو ئەوانەی لەسەر شانمان بونەتە لە كـــە دبسان بە توندیرەتی دەكەنەوە بۆ ئەوەی راستیو حەقیقەتـــی میللەتی كورد پێشكەش بـــــە هەمو میللەتو نەتەوەكانـــی تری جیهان بكەن ٠٠٠، لـــەم رووەوە لەم دواییەدا لە كاتـــی سازكردنی یەكـــەم دەرزی

نامەی پارێزگای سلێمانی

رۆشنبیری مـــەلبەنـــدی رۆشنبیری زانكۆی سلێمانیـــدا بەرێز مامۆستا محمـــد امین هەورامانی لێپرسراوی بەشی رۆشنبیری لە ئێستگەی كوردی بەغدا باسێكی بە ناونیشانـــی (زمانی كـــوردیو زاراوە هەورامییەكان) لە هۆلـــی فارابیدا پێشكەش كرد ٠

سەرەتا لەلایـــەن دكتۆر كوردستان موكریانی یـــەوە كە كۆڕەكەی بەڕێوە دەبـــــرد دوانێكی داو لیایدا ئامانجـــی بەشی كوردی سەبارەت بـــە بوژاندنەوەی زمانی كـــوردی رون كردەوە :

ئینجا مامۆستا هەورامانـــی لە سەرەتای باسەكەیـــدا وتی :

زۆر لە رۆژ هەلات ناسەكان وەك ئۆسكارمانو مكنزی ٠٠ هتد دەربـــارەی زمانـــی كوردییان نوسیوە، بەتایبەتی لەسەر دیالیكتی گۆرانیان بـــە وردی نوسیوەو واشـــیان دەرخستوە كە كوردی نەبـــن ٠٠بۆ دوپاتی ئەمەش ئەم رایەی مینوروسكی بە سەر كـــردەوە كەدەلێت: زاراوە گۆرانییەكان وەچە زادەنو یان لـــقو دیالێكتێكی پەیوەندیان بـــــە زمانی كوردییەوە نییـــە ٠٠ لێرەشەوە هاتە ســــــەر مەبەستی نوسینی باسەكەیـــی ودەلێت :

ئـــەگـــەر توانیمـــان بـــە نمونە ئەو بەلگەیە بیسەلمێنین كە ئەو بۆچونانەی ئـــەوان لە راستییەوە دورن ئـــەوا دەتوانین رایەكانیـــان لاواز بكەینو بە تالیان بكەینەوە ٠

٠٠پاشان مامۆستا هەورامانـــی هەندێ لەو بیرورایانـــەی دەربارەی زمانـــی كـــوردی نوسراون بۆمـــان خوێندەوەو روی چاكەو خراپـــەی بـــۆ ئاشكرا كردین بۆ ئەمەشـــ دكتور مەكنزی بە باشتریـــن نوسەری ئەم بوارە دایـــــە پێش چاو ئەویش بە چـــاو پۆشـین لەو رایەی كە بەرامبـــەر بە لە هجەی هەورامـــــــی هەیەتی ٠

دیلانو تاقـــی كردنەوەی شیعری

● لەم چەندانەی دواییدا لە نێـــوان یەكـــەم وەرزی رۆشنبیری مەلبـــەنـــدی رۆشنبیریو كۆمـــەلایەتـــی زانكۆی سلیمانیدا مامۆستـــا محمد صالح دیلان كۆڕێكـــی فراوانـــی بە ناونیشانـــی (تاقی كردنەوەی شیعریم) لە هۆلی فارابی لـــەزانكـــۆی سلیمانیدا پێشكەش كرد ٠ لە كۆڕەكەدا ژمارەیەكی زۆر لـــە قوتابیانی زانكۆو ئەدەبدۆستان ئامادەبوونو نزیكەی سەعاتـــو نیوێكی خایاند ٠

● لـــــە سەرەتـــادا دكتوركوردستان موكریانـــی لێپرسراوی بەشی كـــوردی لە كولێجی ئاداب وتەیەكی داو مامۆســـتای شـــاعیـــری پێشكەش كرد بەئامادەبـــووانو وتی + بەنـــاوی عەمیـــدی كولیجی ئادابەوە گەرمتریـــن بەخێرهاتنتان ئەكـــەمو داوای سەركەوتنی وەرزی رۆشنبیری ئەمجارەمان ئەكـــەم كـــە پرۆگرامەكانی نزیكـــەی ٣٠ بابەتی جۆراو جۆری گرتۆتـــە ئامێزو هیوادارم ئەم بابەتانە رۆلی زانكۆ پتەوكردنـــی كۆمەلدا پتەوتر بكا ٠

● دوای ئەوە مامۆســـتا دیلان دەستی كـــرد بـــــە پێشكەش كردنی باسەكەیو لە سەرەتادا بە كورتی باســـی ماوەی ئێستایـــیو بـــاری تەندروستی خۆیی كرد كـــە ماوەیـــەكـــە دووچـــاری نەخۆشیەكی ترسناك بـــووەو هەتا ئێستاش هـــــەر بەدەستیەوە ئەنالێنێو بـــەم بۆنەوە داوای لێبوردنـــی لەكەمو كوڕی كۆرەكەی كرد ٠

هەروەها وتی :ـ لەسالی ١٩٤٨داو كە بۆ یەكەمجـــار ویستم یەكەم پارچە شـــیعر دابنێم بەم پارچە شـــیعرە دەستم پێكرد كەوتومە .

پروانە ل ٧

نوێترین پێشانگەی هۆی فێركردن

بە چاودێری بەرێز ارشداحمد محمد پارێـــزگـــاری سلیمانی نوێترین پێشانگـــەیهۆی فێركردن لەلایەن بەرێـــز محمدپیرۆز رستم بەرێوەبەری گشتی پەروەرەی سلێمانییەوە كرایەوەو پێتیبوو لـــــەم بابەتانەی خوارەوە :

وانەی عەرەبی ١٢ هـــۆی فێركردن ،

وانەی كوردی ١٠ ،
وانەی ئینگلیزی ١٠ ،
وانەی زانیاری ٥٤ ،
وانەی كۆمەلایەتی ١٩ ،
وانەی بیركاری ٢٦ ،
وانەی فیزیا ٦٨ ،
وانەی كیمیاء ٢٠ ،
ئەوەی شایانی باســـــه

دەربارەی پەرەپێدانو گرنگـــی ئەو ئامێرانەی پێشاندرابـــوو بەرێز عبداللە مختار حامـــد بەڕێوەبەری مەلبەندی ناوبراو پێمانیوت ! شتێكـــــــی ئاشكرایە كە باری زیانـــی ئێستامان زۆر جیاوازی لـــە گەل سەرەتای دەســــت پێكردنیدا هەیـــە لێـــرەدا مەبەستمان لەوەیە كە مرۆڤ هەمیشە بیری لەوە كردۆتەوە كە پەرەبدات بـــەو ئامێرانـــەی بەدەستییەوە بوە ئەمەشـــ هۆی فێركردنی گرتۆتـــەوەو بە رۆژ لـــــە گـــــۆڕانو پەرەپێداندا بوە بەلگەیشـــ بۆ قسەكەمان ئەوەیە كـــــە سەرەتـــای فێربوونـــی خوێندەواریو لە یەكتـــــر گەیشتن بـــە هۆی وێنـــەوە بوەو لەدوایـــدا وردە وەردە توانرا پیت بـــۆ دەنگـــی ئەو وێنانە بدۆزرێتـــــەوەو بكرێن بە رستەو زاراوە ٠

پاشان مامۆستا عبداللـــه سەبارەت بە سازكردنـــــی پێشانگەی ئـــەمجارەیـــان وتی:بە پێچەوانەی پارێزگاكانی ترەوە ئێمە قوتابخانەكانـــــی ناوشارمان كرد بە چەنـــــد بەشێكەوەو داوامان لێكـــردن لە جیاتی ئەوەی هـــــــەر مامۆستایەك چ وانەیەكـــ دەلێتەوە هۆیەكی فێركـــردن دروست بكات ئەو قوتابخانەیە تێكرا یەك هۆی فێركـــردن دروســـــت بكات بـــــەلام ٠ بەداخەوە پاش ئەوەی مۆلەتی دوو مانگمـــان بۆیـــان دانـــا بینیمان بە دەگمەن شتـــــی نوێیـــان دروست كردوەو ئەمەشیان بۆیە كردوە تەنیـــا لەبەر ئەوە بوە كە بلێـــێن بەشدارییان كردوە٠٠بەپێچەـ وانەوە مەبەستی سەرەكیمـــان ئەوەیە كە ئەو مامۆستایـــە ئەركی سەرشانی بەجێبهێنێت بۆ ئەوەی بتوانین ئەوەیـــەك پێبگەیەنین بەلای كەمـــەوە بگەنـــــە ئاستی میلەتانو پاشەرۆژێكی روناكیان بۆدابین بكـــەین ٠

فریا عبداللە
پ٠ هاوكاری لە سلێمانی

Institut kurde de Paris

کرێکارانی عیراق ڕەنجی بێ وچان بۆ بنیات نان وژیانی ڕووناک لە سایەی شۆڕش ودەستکەوتەکانیدا

سبەینێ یەکی ئایارەو ، چینی کرێکاری وڵاتەکەمان لەگەڵ هەموو کرێکارانی دنیادا، جەژنی یەکی ئایار دەکەن و لەم بیرەوەریەوە ، هەنگاوی سبەینێی باشتر دەنێین بەرەو سبەینێی باشتر بۆ چینی کرێکارو گشت گەلی عیراق بەکوردو عەرەبەوە لە سایەی دەسکەوتە مەزنەکانی شۆڕشی ١٧ - ٣٠ تەموزی نەمرداو بەسەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست

نیوو ملیون کرێکاری پیاوو ژن لە گەورەترین نومایشدا

لە بەغدای پایتەخت . لە ڕۆژی جەژنی کرێکاراندا ، زیاتر لە نیوو ملیون کرێکاری ژن و پیاو لەو نومایشەدا بەشداری دەکا کە بەم بۆنەیەوە دەکرێ .

بەرێز موبد عبداللە سەرۆکی گشتی نەقابەکانی کرێکاران ڕای گەیاند : ئەو نومایشە کە لە شاری منصورەوە دەست پێ دەکا بەرەو ساحەی یانەی سوار چاکی دەچێ و لەوێ ئاهەنگێکی گەورە بەبۆنەی ڕۆژی کرێکارانی جیهانەوە ساز دەکرێ . لە بەغدا شەقامەکانی زیتون و دمشق و منصور دانراون بۆ کۆبوونەوەی کرێکاران و لەم نومایشەدا ئەو دەستکەوتە مەزنانەی شۆڕشی ١٧ی تەموز بۆ چینی کرێکاری بەدی هێناوە بە کەژاوەی ڕازاوە پیشان دەرێ .

چالاکی تر لە ڕۆژی کرێکارانی جیهاندا ...

هەروەها یەکێتی گشت نەقابەکانی کرێکاران لەم بۆنەیەوە میهرەجانێکی شانۆیی دەست پێ دەکا لەسەر شانۆی گەڕۆك لە « الثورە » لەبەغدا . لەم میهرەجانەدا ، تیپی کرێکارانی بەغداو تیپە هونەرییەکانی کرێکاران لە پارێزگاکانی تردا بەشداری دەکەن . بێجگە لە نواندنی چەندان چالاکی تری هونەری لەلایەن کرێکارانەوە ، بە بۆنەی جەژنەکەیانەوە . یەکی ئایار ، جەژنی کرێکارانی جیهان .

کرێکارانی ناوچەی کوردستان و جەژن لەسایەی ئۆتۆنومیدا

هەر بەم بۆنەیەوە جەژنی یەکی ئایار ڕۆژی ڕۆژی کرێکارانی جیهان لەپارێزگاکانی ناوچەی کوردستاندا هەولێرو سلێمانی و دهۆك بەشداری ئەمڕۆژە شاددەکەن و نومایش پێك دێ .

شادمانی چینی کرێکار دەدەبڕێ بەم ڕۆژە پیرۆزەو بەو دەستکەوتە گەورانەی لە سایەی شۆڕشدا بۆیان بەدی هاتووەو لەسایەی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستانی عیراقدا کە یەکێتی عیراقی چەسپاندو ژیانی هەموو کۆمەڵانی خەڵکی ناوچەکەی شادو بەختیار کرد .

یەکی ئایار ، جەژن و بەڵێن بە زیادی بەرهەم:

چینی کرێکاری عیراق ، بەکوردو عەرەبەوە کە لەسای سەردەمە کۆرکراودکاندا ، ڕووبەرووی زۆر چەوسانەوەو زەحمەت بوو . هەتا ئاهەنگی ئەم ڕۆژەی بە تەواوی لێ قەدەخە کرابوو ، ئەمڕۆ لەسایەی شۆڕشی ١٧-٣٠ تەموزی نەمردا . ڕەنجی بێوچان دەدا بۆ بنیات نانی ژیانی ڕووناکترو پاراستنی ئەو دەستکەوتانەی حزب و شۆڕش بۆ ئەم چینەی هیناوەتە دیو ئەو ڕەنجی بێوچان دەدا بۆ تەقەللای زیاترو خۆهیلاك کردنی بەردەوام بۆ زیاد کردنی بەرهەم و چاککردنی بەرهەم . چونکە چینی کرێکار ، دەتوانی بەڕەنجی و بەشان و قۆڵی و هەڵس و کەوت و دڵسۆزانەی ئەو دەستکەوتانەی بۆ تێکڕای گەلی عیراق بەدی هاتوە ، قوڵی بکاتەوەو بیپارێزی .

لە جەژنی کرێکارانی جیهاندا :

سڵاو بۆ ڕەنجی شانی کرێکاری لێ هاتوو ...

پتەو تر بێ برایەتی کوردو عەرەب لەسایەی شۆڕشی ١٧-٣٠ تەموزدا .

سڵاو لە گیانی پاکی ئەو کرێکارانەی بونە قوربانی ژیانی شادی چینی کرێکاران .

بەبۆنەی (١)ئایار جەژنی کرێکارانی دنیاوە

دەزگای گشتی کارو مەشقی پیشەیی و دەوری لە پێگەیاندنی کرێکاری هوشیاردا

لە بیرەوەری ١ی ئایار ، ڕۆژی کرێکارانی جیهاندا . بەشانازیەوە ئەو لاپەڕانە هەڵدەدرێتەوە ، کە سەرکردایەتی حزب و شۆڕش لە ماوەی زیاتر لە دە ساڵی تەمەنیا پێشکەشی بە چینی کرێکاری کردوە ، بەم بۆنەیەوە نێردراوی ڕۆژنامەی(هاوکاری)سەر لە دەزگای گشتی کارو مەشقی پیشەیی داو لەگەڵ بەڕێز بدن فاضل سەرۆکی دەزگاکەدا گفتوگوی کرد .

لە سەرەتادا داوا لە بەڕێز بدن فاضل کرا کە باسێکی ئەم دەزگایە بکاو ئەرکەکانی لە خزمەتی کرێکاراندا . لە وەڵامدا وتی :

دەزگای گشتی کارو مەشقی پیشەیی کە لەوە پێش بە ناوی دەزگای کرێکارو کارکردن و مەشق و ڕاهێنان دەناسرا ، بە پێی ئەحکامی یاسای کاری ژمارە (١٥١)ی ساڵی ١٩٧٠ پێك هات و بریتی‌یە لە دوو دائیرە ، یەکەم کارو دووەم مەشقی پیشەیی ، یەکەمیان ئەرکی ڕێکخستنی کاروباری کرێکارانەو پڕکردنەوەی پێویستیەکانی پرۆژەکان بە ناردنی کرێکاری پێویست بۆیان ئەویش لە ڕێگای بنوسگەکانی کارەوەو بریتین لە (٢٢) بنوسگە لە پارێزگاکانی وڵاتدا وئەم بنوسگایانە ئەرکیان ئاراستەکردن و ڕاهێنانی پیشەییە بەو جۆرەی لەگەڵ گورانکاری و ڕاپەڕینی پیشە سازی و هەموو شارەزایەکدا دەگونجێ . دیسان ئەرکی سەرپەرشتی‌کردنی ڕاپەڕاندنی بڕگەکانی یاسای کارە لە ڕێگای لیژنەکانی پشکنینەوە لە بەغداو هەموو پارێزگاکاندا وئەم ئەرکەی دەزگاکەمان دەورێکی چاك دەگێری لە ڕاپەڕاندنی بەسەلامەتی یاساکەدا سەرەرای ئەرکی ڕێکخستنی کاروباری کرێکارو ئیدارەکانی کار گەو پرۆژەکانی بۆ سودی چالاکی گەشەپێدان ، بەڵام ئیدارەی مەشقی پیشەیی ئەرکی ڕێکخستنی مەشقی کرێکارە لە ڕێگای ئەو مەڵبەندانەوە کە ئیستا ژمارەیان (٣) مەڵبەندەو لە بەغداو نەینەواو بەسرەکراونەوەو دەورەی مەشق کردن لەم مەڵبەندانەدا دەکرێنەوە بۆ ماوەی ٦ مانگ لە پیشەی کارەباو میکانیك و ڕادیوو تەلەفزیون و لە حیم کردن و دامەزراندنی کەرەستەی تەندروستی و دارتاشی و چاککردنی ئوتومبیل و ئەلکترۆن ؛ ئەوەی لە مەشقدا بەشدار دەبێ بە پێی بڕیاری ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش مانگی (٣)دینار وەردەگرێ و دوای دەرچوونی ئەو مەشق کەرەسەربەستەکار لە دام و دەزگاو کارگەکاندا دەکایان خۆی کار دەکاو تا ئیستا زیاتر لە (٥٨٠٠) کرێکاری ژن و پیاو لە هەمە جۆر شارەزاییدا مەشقیان پێ کراوە . بە نیسبەت مەشق پێکەرو مامۆستاکانەوە تا ئیستا ٣٨ دەورەش بۆ ئەوان کراوەتەوەو ٦٣٤ کەس بەشداریان تیا کردوە لە کەرتەکانی سۆشیالستی‌دا کە ١٩ دەورەیان دەربارەی ڕێ و شوینی مەشق بووەو (١٠) دەورەیان دەربارەی ڕاهینان بەکارکردن و (٨) دەورە بۆ مامۆستاکان و دەورەیەك بۆ بەڕێوەبەرانی مەشق .

● پرسیارمانی کرد کە ئایا شارەزاکانی مەشق لە دەرەوە هینراون یان خۆماڵین و ئایا مەشق هەر لە ناو وڵات دەکرێ یان ماوەی ناردنە دەرەوەش هەیە .

بەڕێز سەرۆکی دەزگا لە وەڵامدا ئەوەی ڕون کردەوەکە دەزگاکە وەك هەموو دەزگاکانی تری شورش هاوکاری بەشداربون لە دروست‌کردنی مرۆڤی ئەم وڵاتەدا ئەبینێ تاکوڵەکەی پشت پێبەستن بێ لە پێناوی سەرکەوتنی کاروانەکەماندا لەبەر ئەوە متمانەکردن بە شارەزایی تر بە مەبەستی سوود وەرگرتنە لە ڕووی پیشەو مەشقەوە؛ هەر شارەزایەك سودی بەختەوەری عراقیەکانی بێرا متمانەی پێ دەیەین و زیاتر متمانەش بە ڕێکخراوەکانی سەر بە نەتەوە یەکگرتووەکان دەکەین وەك ڕێکخراوی کاری دەوڵەتان دەورەش لە دەرەوەی وڵات هەیە بەڵام لەستورێکی دیاری کراوداو بە پێی بەرنامەیەك کە شارەزایی و سود دەکەیەنێ بە دەزگاکەمان .

● دوای ئەمە بەڕێز بدن فاضل سەرۆکی دەزگا دەربارەی تافی‌کردنەوەی دەزگا کە لە ڕووی ئاراستەی پیشەییەوە وتی :

دەزگاکەمان یەکەم تافی‌کردنەوەی بە کاری ئاراستەیی پیشەیی لە وڵاتدا کۆتایی ساڵی ١٩٧٦ دەست پێ کرد دوای ئەوەی دەزگاکە پێویستیەکانی دابین کردو شارەزامان لە ڕێکخراوی دەوڵەتانەوە بۆ هات . لە ماوەی تەقەللای ئەم دەزگایەوە توانراوە زۆر بایەخمان بە دەوری ئافرەت داوە بە پێی باوەڕمان بە دەوری ئافرەت لە بنیاتنانی سۆشیالستی‌دا لە وڵاتی عراقدا .

● لە کۆتایدا دەربارەی ئەو ڕۆژنامەیەی دەزگاکە بە ناوی ((المهارە))وە دەری دەکا وتی :

بەپێی باوەری دەزگاکەمان بە دەوری ڕاگەیاندنی بەگشتی و ڕۆژنامە بە تایبەتی لە ڕووی پێ‌ناسینی ئامانجەکانی و چالاکیەکانی و نزیك کردنەوەی لە هەستی هاوولاتیان ڕۆژنامەی « المهارە » دەردەکەین کە بۆشایی نەبونی ڕۆژنامەی تەرخان کراو بە پیشەو مەشق بەم ڕۆژنامەیە پڕ کراوەتەوە ئەمەش لەگەڵ گورانکاری و پیشکەوتنی پیشەسازی وڵاتەکەماندا دەگونجێ .

ذکریات محمد حسن

پالێتاندنیاس

گەلەك کەس یێت هەین بکارێ گران و بەرکەتی رادبن وەستیان و نەراوەستیان هەڤگورە دگەل وان . سەرڤێ هەمییڕا . خەلك پێ‌نزانن هەست ب خوگوری‌کرنا وان ناکەن . هەکە بدەرفەت رێکاهندەکا بکەڤیتە سەر کارێ وان یان پو وان کاربکەن دێ‌شوینی زانن کا چدگەن .

ئیك ژ ڤان تخمە کەسان پالێت .(آبار ارتوازی) بە نە بیت کو ب شەڤ و روژ بزامی دکەن خەلکێ گوندا ژ قەتلارێ رزگارکەن طەم باڤا (البئر) و دکولن براستی ئەڤ هنگی بێژی خو زەحمەت‌دەن باهرا پێتر ژنا وان با ل گوندو چولا ، خوشیا وان ئەوە دەمێ کارێ وان دکەڤیتە نێزیکی باژێرا بانە هەکو دچنە دەستوری و بێمندانی ل گوندی شاخکێ ل روژئاڤایا دهوکێ نوکە یێ طەم یاڤەکێ (بئر) دکولو ل روژا ١٨-٢-٩٧٩ ناف بسەرکەفت مە کومبونەك دگەل پالێت وان‌کر چەند پرسیار ژێ کرن بدلەکێ خوش بەرسڤا مەدا .

پرسیار : گیرانیا طەم باڤا چەندە

بەرسڤ : گیرانیا هەمیا وەکی ئێك نینە هندەك (١٠٠)م دچنە خارێ باشی ئاڤ دەردکەڤیت پێت هەین (١٠٠) م کیمتر ئاڤ‌دەردکەڤیت .

پرسیار : ئەرێ هەرجهێ هنکو دکولن ئاڤ ژێ دەردکەڤیت

بەرسڤ : گەلەك جار ئەم طەم‌باڤا دکولین ئاڤ نادەر کەڤیت مەجبوردبیس ئتلین چینە جهەکێ دی

پرسیار : ئەرێ چ جهێ بیت هەما دێ کولن .

بەرسڤ : عەرێ بیرا مهندس دەست نیشانەدکەت باشی ئەم دکولین .

پرسیار : بیرا نهو هەوە کولای چەند پاکوبرە ئەو هەر دەقیقێ چەندێ تاڤێت .

بەرسڤ : (١٤٠)م پاکوبرد. دەقیقێ (٨٠) گالونا تاڤێت.

پرسیار : پاشە ئەو بوربیت دچنە بن عەردی چەند سالا خودگرند .

بەرسڤ : ٢٥ - ٣٠ سالا خودگرند باشی ژەنگی و کونین هەکو کونبون تڤێت بیرەکا دی برەخڤە بکولن .

پرسیار : پاشە ئەو بوربیت ئەولی ئاڤا بیرا یا نەخوشە

بەرسڤ : چونکو گریزوو دهنێ ئەم بو بوریاو ئامیێدا بکارتینین دگەل ئاڤێ تیکەلبیت . لەوا روژێت ئەولی یا تام نەخوشە .

صدیق ئامێدی

هاوکاری وکۆمەڵانی خەڵك

● شارەوانی هەڵەبجە دێتە جواب ●

بەرامبەر بەو وێنەیەی لە ژمارە (٤٦٣) هاوکاری‌دا بڵاومان کردەوە . بەڕیوەبەرایەتی شارەوانی هەڵەبجە ئەم وەڵامەی خوارەوەی نوسیوە ؛ وا دەقەکەی وەك خۆی بڵاو دەکەینەوە .

- بۆ ئیدارەی ڕۆژنامەی هاوکاری بەڕێز ..

لە ژمارەی ٤٦٣ بەرواری ٢٦-٢-١٩٧٩ وێنەیەك بڵاوکرایەوە بە ناوی فواد حاجی ئەمین لە هەڵەبجەوە کە گوایە شەقامەکانی هەڵەبجە قیرتاو کراوە کە باران نەبارێ سەبارەی لێ دەر ناچێ . جا ئاگاداری ئەو برایە ئەکەین کە ئەو شەقامە (١٥) ساڵ پێش ئیستا قیرتاو کراوە ، ئێمە هەفتەیەکە دەستمان کردوە ئەنها بە قیرتاوی جادەی گشتی و ئەو شوێنە ئەو نیشانی داوە کە بە بێ مراعاتی نظامی مرور بیاروێشتوە ، چونکی ئەو شوێنە بەنیسی رسیفە . ماڵێك لەوێدا ئیشتراکی ناویان کردوە لەو ڕۆژەدا هێشتا تەواو نەبوە تا دابپۆشرێنەوە . تکایە بۆمان بڵاو بکەنەوە ئیتر سوپاس .

علی عمر غفور بەڕیوەبەری شارەوانی هەڵەبجە

× × ×

● دەربەندیخان پێویستی بە کتێبخانەی گشتی‌یە ..

- خوێنەر کاك حسن بابای لە قەزای دەربەندیخان پێویستی ئەم قەزایەی بە کتێبخانەی گشتی بەرچاو خستوە .

- قەزاکەمان تا ئیستا کتێبخانەی گشتی تێدا نیەو لە بەر نەبوونی ئەم سەرچاوە ڕۆشنبیری‌یە ، زوربەی لاوەکان لە کاتی بێکاری‌دا روو لە چایخانەکان دەکەن . خۆزگە کتێبخانەیەکی گشتی‌مان بۆ دەکراوە ...

- خۆزگە ....

× × ×

گوندی بۆسکێن داوای کارە با دەکا

- لە نامەیەکی هاوولاتی احمد خضر اسماعیل‌دا لە گوندی بۆسکێن ئەم داوایە بەرچاو دەخەین :

| ئێمە دانیشتوانی گوندی بۆسکێن کە سەر بە قەزای ڕانیەیە تا ئیستا کارەبامان نیەو گوندەکەمان نزیکەی ١٥٠ ماڵەو ئەوەندەش لە ڕانیەوە دوور نیە تا هێنانی کارەبا ئەوەندە گران بێ . تکا دەکەین لێپرسراوانی دڵسۆز بە ئەهمیەتەوە سەیری ئەم داواکاریەمان بکەن | .

● ئەمەش خواستی گەرەکی مەڵکەندی لە سلیمانی

- نامەی کاك مهدی احمد لە سلیمانی شەقامی ابراهیم پاشا دەڵێ :

| گەرەکی مەڵکەندی گەورەترین گەرەکی شاری سلیمانیەو کۆن ترین گەرەکەو بە شەقامێکی گەورە کراوە بە دوو بەشەوە کە شەقامی ابراهیم پاشایەو بە درێژی زیاتر لە دوو کیلۆمەتر لە گردی سەیوانەوە بۆ شەقامی نوی مەلیك لە ساڵی ٧٦-٩٧٧ وە بۆ ماوەیەکی کەم بەڕیوەبەرێتی گواستنەوە پاسێکی بۆ داناوە کەچی ئەوەندی نەخایاند لابرا وئیستا ئەو گەڕەکە گەورەیە زوربەی دانیشتوانی هەزارن و دوورن لە ناو بازار توشی زۆر گیروگرفتی هاتوچو دەبن . |

- هیوادارین .. لێپرسراوان .. سەرنجی ئەم نامەیە بدەن ...

Institut kurde de Paris

ژبو هونەرێ شانوگەریا کوردی

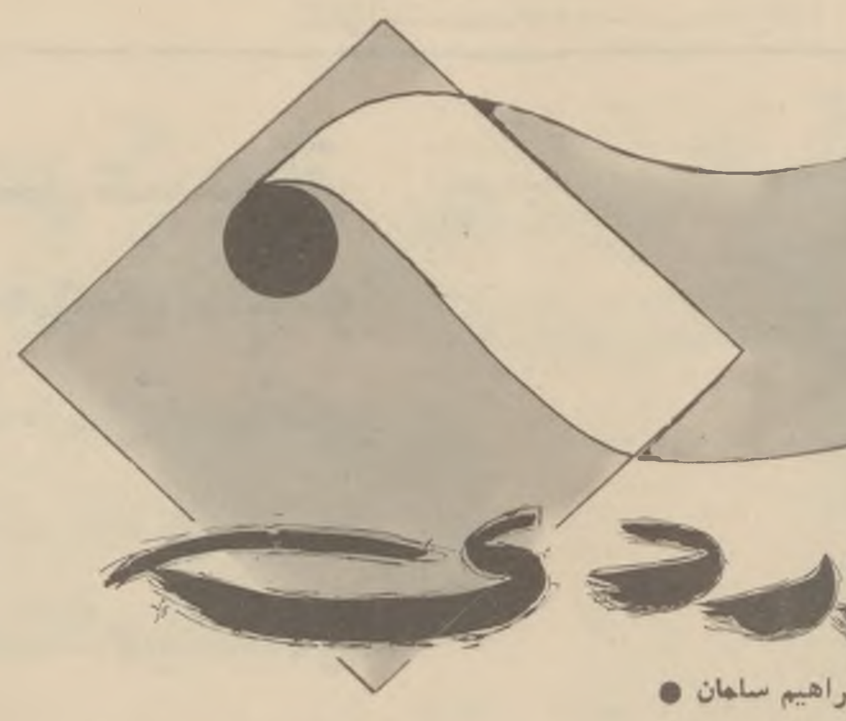

● ابراهیم سامان ●

« ژبو هونەرێ شانوگەریا کوردی »

هەر مللەتەکی ئێشـــــو ئازارێت خو بێت هەبن و . . هەر ئێك ل‌دویڤ وان ئێشـو ئازارا رێکا ددانیـت پشـتی هزرێت خو ژبو رزگارکرنـــا مروڤی ژ نەخوشیا دکەت . . . هونەر برەنگەکێ گشتیو شانو برەنگەکێ تایبەتی رێکەکـــا درستە ژبو بـــەلاڤەکـــرنا هزروبیرێت جوانو درست کو مروڤی پالدەت ژبو هزرکرنەکا درستوباشی کارەکێ درست لسەر رێکەکا درست ژبـــو خزمەتەکا باش بو پەیداکرنا کومەلەکێ تێگەهشتــی . . مللەتێ مەیێ کورد گەلـــەك ئێشو ئازار . . . و هزرێت خرابو کریارێت خراب یــێ لناڤ هەبن . . . لێ ئـــەز بەحسێ ڤێ چەندێ هەمیـــێ ناکەم . . بەلێ ئەز دێ ڤـــان ئاختنا ئەوێت د هزرا منــدا بو خوبندەڤانا نڤێسمو بتایبەتی بو وان مروڤێت دڤێن لســەر رێکا شانویێ بچـنو دڤێـــن شانویـــەکـــا کـــوردی پەیداکەن ژبو خزمەتا مللەتـــێ کوردو هونەرەکێ پاقـــژ یـــێ سەرکێش دوبر ژ رەنگێـــت درەوێت هونەری یان لبن تیڤلێ هونەری . . ژبو پەیداکرنـــا هونەرمەندەکێ تـژی باوەریو بهونەریو بمللەتیو بکارهورینێ . . . ئەڤ ئاختنە ئەڤێـــت ئەز دنڤێسمم بو گەنجانە . . . بو مروڤێت دڤێن شانویەکـــا کوردی بیت . . . ئەڤ ئاختنە بتایبەتی بو دەڤەرا بـــزارێ کرمانجیا ژوری دئاخڤن چنکـو شانو نینە . . . بێێکجار نینە . . و ئەو کارێت هاتینەکرن تا نوکەژی نەگەهشتینە پایەکـــێ کو مروف ناڤێ شانوگەریـــێ دانیتە سـەر ژبەر هنـدێ دا ژ چنە دەستپێبکەین لێ بـــەری هەمی تشتا ئەم بێژینەکێ ؟ . . ئەز دبێژمە هەر مروڤەکـــــی لناڤ کوردستانێ کو مروڤـــێ هویرك هزرێت خو دکـــەتو هزرەکێ باش د مەژیێ خــودا چێدکەت چێترە ژ هزرەکـــا نویو بلەز بهێتەکرنـــا ڤێجـــا دا ئەم هویرك هزرێت خـــو بکەینو بەرێخوبدەینە خــــو کانێ ئەم ژ لایێ شانوگەریڤـــە چەند دپاشکەفتینەو پاشکەڤتنا وێ چەند؛ یان نەبوتا شانوگەریێ چەند هێز هەبە ژبو بەلاڤەبونـــا ئێشو ئازارا . . و هەکـــــە هەبیت دێ ڤان ئێشو ئـــازارا چەندا ژێ دەتە رەخەکێ؛ بەربی هەمی تشتا داخازەکێ بـــو خەلکێ مە کو هزرێت خــــو بکەن بهویراتیو لسەرخو کانێ باشە یان نەباشە هونـــەرێ شانویێ لناڤ کوردا هەبیـــت . . . و هەکە گوتی باشە کـــو هەبیت بلا هەر هویرك هزرێت خو بکەن کانێ باشە یان نەباشـە کو رێکا وان کەسێت دڤێن ببنە هونەرمەندو خزمەتا هونەریو بگرن . . هەکە گەهشتنـــــە هندێ کو باش نینە رێکێ لـــێ بگرن دا دەست بسوحبەتـــــا خو بکەین کانێ دێ چ کەین ؟

مە گوت هویرك هزرێت خو بکەین . . . هەکە چەوابیـــت هندەك ژوان مروڤێت ئـــەو ئاخفتن خاندیـــن دێ ژوان مروڤابن ئەوێت رێکێ دگـــرن لهونەرمەندا بتایبەتی ئەوێت دڤێن کارەکێ هونەری بکـــەن ژمروڤێت وانو ئەڤ کەســـە نوکە دێ گەلەکبن . . . لـــێ نوکە ئەز چ نابێژم بو ڤـــان مروڤا ژبلی تشتەکی بتنــــێ ئەو ژی ئەوە کو هندێکـــە روبارە دێ هەر زەلێتو چیت ئەردی ئاڤدەت وهندی بـەراو سکرا بو چێکەنو دانـــــە درێکێدا دێ هەر چیــت . . . یان دێ دسەر سکرێ راچییــت یان دێ سکرا پەڤینیتو ئـــەو مروڤێت هند زەحمەت بـــری ژبو خرکرنا بـــەرا بو رێکـــا روبارێ دێ پەشێمانبن . . ومروڤێت رێکێ لبەر هونەری نەگرن من چ ئاخفتن هەر بـــو نینە ژبلی کو رێك نەگرتنـــێ لهونەرمەندا بکەنە پالدان ژبو پێشخستنێ . . ڤێجا دمینـــن مروڤێت دڤێن ببنە هونەرمەند . . . هونەرەکێ شانوگـــەری پێـــش کێـــش بکەن . . بێ دڤێت ناڤێ وی بەلاڤبیـــت کو ئەکتەرەکێ بەرکەتیە یـــان بێ لدەست لێکدانێ بگەرێـــت یان رێ هونەری دانیت کـــو رێکەکە بو نانخارنێ بـــــلا ئەڤ کەسەنـــە هـــــەر زوی پێنگاڤێت خو هەکـــە بڤێـــت بهاڤێژن بلا بزڤرینو هێدیکـا روینە جهێ خو لبەر کوچکێت خو چا خـو ڤەخون وهزرێت ژ قەستا بکەن . . . . بێ دڤێت خزمەتا هونـــەری بکـــەت دڤێت مروڤەکـــێ تـــژی باوەریبیت . . تژی هـــزر وبیربیت بخوو بهونەرێ ئەوێ دیکەت . . ڤێت بێ بباوەبیت کو ئەو تشتێ دێ پشکداریـــێ تێداکەت دێ خزمەتەکێ کـەت بو خەلکی بو مللەتی دێ شێت هندەك روناهیێ پەیداکەت . . دێ شێت هزرێت خەلکـــی لئلڤینیتو شێـــت هنـــدەك پرسیارا دانتە بەر جـــاڤو هزرێت خەلکیدڤێت خوشیەکێ دنـــاڤ نەخوشـیادا بـــو خەلکی پەیداکەت دا بشێـــت خەلکی پەیدکەت بو کارەکـــێ باشو بەرکەتی . . . مروڤـــێ دڤێت ببیتە هونەرمەند ولسەر رێکی هونەری خزمەتا مللـــەتێ خـو بکـەت دڤێت دبەرخـورا بچیت . . . چەوا ؟ دبەر هزرو بیرێت خورا بچیت دەســـت بخاندنا هەمی تشتێت پەیوەندی هەبی بشانویێڤەو ئەو تشتێت مێژوی یان (موسیقی) یـــان (تەشکیلی) بزانیتو خـــو ژێ ببارکەتو هەر بێ بەردەوام بیت لسەر وهەڤرکێـــــت ئاخفتنا بکەت یان دگەل خـــو هزرێت خـــــو بکـــــەت دوان تشـــــتادا ئەوێـــــت دخوینیتو پاشی داڤەکا زراڤ بکێشیت بکەتە ڤەخشەکــــە بکێشیت بکەتـە نەخشەکـــا جوان نەخشێت خو لدوبـف دانیت ژبو رێتەچونا خـــو لسەر رێکا هونەری شانوگەریا کوردی . .

لەو دنالم

ئەگەر عەور بین ئاگر
ژێ ببارن بزوتو پـــەل
ئەگەر دل مـــر
زوها بو خوینا سورو کـــەل
ئەگـــەر روبـــارێ هیڤیـــا
هشكو زوهابـــــو دەلالێ
نەمان تێدا ئـــاڤوسیپەل
ئەگـــەر گورێ کەت‌هنافـــاو
شەڤو روژا تێـــدا ، ما هـــەل
ئـــەز دێ چاوا شێم نەنالـــم ؟!
ئەگەر ئەڤینا تە شریـــــن
ببیتـــە کوڤـــــانوگـــری
من هـــەر بڤێتـــن ئـــەو ئەڤیـــن
هەر چار کەزبێت تە بارا من
ببنـــە مـــار
مینا مارێت ژەهرکری
بدلو هناڤـــێت مـــن ڤـــــەدەن
من داخاز بیت ئـەوسوتنو پێداکەزین
دێ هەر مینم بـــێ بەندەوار
پتر ژجارا ئەڤیندار
بەژنا تەیـــا شەنگو شەپال
داخـــا هەردوو مێلاکایـــــە
لـــەو دنالم هو پـــوســـیدە
دلێ من هەر تژی تایە٠

محفوظ مایـــی

ئـەز نـزانـم

(ئەز نزانم من تو چەند دڤێی !)
لەوەندا مـــن ٠٠٠
پسیار نەکە تە ئەز چەند دڤێم
ڤیانا من نە هوزانە
بێ کەیێت وێ بهێن کێشان
نە رەشـاتیا پرچـــا تەیە
دا داڤێت وێ ئـــەز بهەژمێـــرم
درێژاهـــی بهێت پیڤـــان
نەدبێـــت گولەکا گەشا جـــوان
نەدبیت رێڤنکـــك
کو جارەکـــێ لپێش چاڤێـــت مـــن
ببیت مێهڤان
دا بزانم مـــن تـــو چەند دڤێـــی
لێ بزانـــە ٠٠٠
ئەو سیبەرا دار وبـــارا
هەمـــی بـــەروی و چنـــارا
کـــو لەشێ تە ماچـــی دەکـــەن
ژ تیروژکـــا روژێ دپارێـــزن
لێڤ و رویێت تە سۆر دکـــەن
خەونێـــت ل پێشـــس چاڤێت تە دبنە ئێش
ئەو بایـــێ کو تو هەلدکێشـــس
روبارێ رێکا کـــادزا
کو بزانـــی دویماهـــی ل کیرێ دبەنگێت
ئو نە ژکۆیرێ تێتن پێش
هندی دەریایێت بـــێ بنـــن
هەمی چپکێـــت پەرتینـــــە
کوچەرن نـــەد ئاکنجی‌نە
دندکێـــت ئەڤینـــا من

● محسن قوچان ●

چیرۆك

سالا ئێکێ ژ ڤاندنێ

● انور محمد طاهر ●

دەم پایز بوو بە لکێـت دارا وەریابوون خەلکێ گونـــدی قیتو ڤنیاتێ خۆ قەحەماندبوو ٠ ئەورێت پەشێمانا چـــادا خۆبارەشو تاری لهنـــداڤ گوندی ڤەدابوو ٠

کەسبو کارێ ل گونـدی کێم ببوو ٠ ل مالو دیوانـــا سوحبەت هەر بەحســـێ وی سەیدای دکر ئەڤێ هاتیـــــە گوندی ٠

– خودێ پا مروڤکێ باشـو روح شرین بوو ؟

–سەنتورو پەنتورێت وی چ ژێ‌تێن ؟

– خێرا وی گورێـت مـــە (قائمێت) (لێستە) تـــەدی بۆ مە دخینن

– دێ بەسە ٠٠٠ دێ ٠

– هەچکو فەقیاو مەلابـــێ گۆندی تەخسیری دکر ؟

× × ×

خەوێ هێشر بەرێ چاڤێـت وی‌بەرنەدا بوون ٠ سـپێدەی خوشی کەفلێ شەڤـێ پێچـــا بوو ٠

دەمێ دایکا وی گۆتی :

هلو چاڤێت خـۆ باشــس بشۆ دا بکەهیە (مەکتـــەبا) خۆ ٠

– بەلێ تشتەکێ گەلەکـــێ (عەجیب) بوو هەتا نهـــۆ هەر دگۆتێ :

– هەرە ٠٠ بەر بـــەرخو کەولا ٠

سەر تێشتا بابێ خو بـە ٠ هەر دیمـــەنو رەنگـــێ مەلای) یێ تێتە بـــــــەر چاڤێ وی دەمێ دگۆت :

– (ئەلف دوو بەر ئـــۆن (جزمە میمێ ،

–کۆرۆ هلۆ ئەبلیس ٠٠٠٠ دجال ٠

پیێت وی گرێدەن بـــدارێ (فەلاقێ)ڤە ٠

–دادێ دێ چمە دەڤ رن سەیدای ئەڤێ قەلەمێـــــت سوورو شین ددەت ٠٠وەکی بێت ئەحمەدی ٠

دێ زوی ٠ هەڤالێت تـــە هەمی چوون ٠

بەلێ چ خاندنگەهـ ؟ گـــوهـ لێ ئەبینە ، وە دیار بـــوو چ خانی نەبوون خانیێە ، پـــارو پێراد خودانی هەرڤاندبوو ٠

× × ×

خاندنگەهـ ل ناڤ مناسبی بوو ، هەر قوتابیەکی جهـــێ خو لسەر بەرەکی کربوو ٠

هەر هیڤیو داخازیـــا وی بوو رۆژەکێ ببێتـــە زەلام ، تەعاتوو بەرچەەێت مناســبی بۆربت بزانیت ئەڤ دنیـــا ل پێش چاڤێت وی رەشـــــیو تاریستانی کری ٠

بەلێ وێڤە ژ کیفە ٠

ئەڤە هاتیە دوبیابـــێ هەتـــا نهۆ هەر دایکا وی دبێژت :

–نەکە گدی هەکە دێ تـــە بەم هاڤێمە ناڤ مناســـبی ٠

–هوین هەمی دگەل مــــن ببێژن : د ٠٠٠و٠٠ دو

– ئەڤە ئەو دارە یا دانکـــا من دگۆت :ئنکییو منکیی)وا تەلاوسین یێت دایکێت خـــۆ عێدز دکەن ٠

–وی ٠٠٠! چەنـــــــدا بەلندە ؟

– ز ٠٠٠ی ٠٠ر ٠٠زیر ٠

– دێ ٠٠ دێو هێنە تە ٠

– دێ ژناڤ قەبرا دەرکەڤن٠٠

– دێ هێن ٠٠ مە ٠٠٠٠

– ز ٠٠ ر ٠٠

–سەیدا چ دبێژت ئەزانی

٠ هەر گۆهـ لێ بوو

ناێیت خەلاسی دێ چەنە سەر

کانی یا گوندی

دەرسەکا دی ژێ

دەمێ دێ نیشا

کـــرە غـــار

دایکا خۆ ٠٠ بیرێ دادێ بەر

نا چەمە خاندگەها مناســـبی

، دێ چەمە دەڤ مـــەلابـــی

جەزیکێ خوبنم ٠

بەرسڤا هاوکاری

● بۆ برادەر « مشـــــاڤ نافخوش »

ئەواتە ڤرێکرن « چ دەرمانە برینا من » لهوزانێ ناچیـــت ٠٠٠پتر لپەخشانێ دچیـــت

● بۆ برادەر « بریندار » لپێشی نهو مە کورتـــــــە چێروکەك بەلاڤکربو لســـەر ناڤێ تە ٠٠٠ هیڤیداریـــــن ژ نهو پاشڤە ناڤێ خوو جهـێ خو دبارکەی دا بکاربـــــن ڤەرێژا تە بێخینە بەر چاڤێـن خوبندەڤانان ٠٠٠ ژبەر ڤـــێ ئەگەرێ ژی مە « پارزینـــێ خەما مزوبری » بەلاڤ نەکر ٠

● بۆ برادەر « شڤان احمد بروارى ، طه محمد اسماعيل ، محمد امين دوسکـــــی »

مە هوزانێن وە بەلاڤ نەکرن دا پەیسکا هوزانڤانیـــــــێ نەگەرێتەڤ پاشـــس ٠ ٠ ٠ هیڤیدارین پتر چالاکیێ بکەن٠

● بۆ برادەر « هەڤـــرك علی محمد ،رێڤینگ دهوکـی علی صادق » هوزانێن وە چەند رێزەکێن تێدا بکێر بەلاڤکرنـێ دهێن ٠٠ هیڤیا مـــــــە پێشڤەچونا وەیە ٠

● بۆ برادەر « هیڤیـــدار محمد هروری ، بەرزەبـــــی رەشید دوسکی » بەرپەرێ مـە جهێ گوتارێن وە هنارتیـــن « هاڤینگەهێت کوردستانـێو مەتەلوك لەڤەنانێ « تێـــــدا نینە ٠٠٠ چونکو وهویـــنو هەمی دزانن بەربەر گوندەکەو گوندورەك

● بۆ برادەر « عیسی عەلی ـ چاڤەرێ » هوزانا تە « دلبەر» لاوازە ژلای هونەریڤـەو ژلای ناڤەروکێڤە ٠٠٠ لە بـــوورە٠

● بۆ برادەر « حـــــازم عبدالرحمن ، عصمت ایـــوب توفيق » هوزانا وە« ئـــــەز نا دادەم هەتا کەنکی یـــارێ » لاوازە ژلای کێشو سەرواڤەو ناڤەروك ژی شێلایە ٠

● بو برادەر ٠٠٠! « چیمەن ـاـ ئامێدی » کورتە چێروکا تە « ئەزو کاروان » جوانـــەو بکێر بەلاڤکرنێ دهێـت ٠ ٠٠ لێ هیڤیدارین ناڤێ خـــــوو جهێ خو بدرستی بو مـــــە ڤرێکەمی دا بکارین بەلاڤکەیـن ٠٠٠هزر نەکە ئەم دێرەکـــێ بهەرڤینین کو مزگەفتـــەکێ ئاڤاکەین ئان شار پەرستبین‌و کورێن گوندەکی مە ژ کورێـــن گوندەکێ دیتر خوشتر بڤێـن ٠٠٠ لدەمەکێ بوری گوتارەکێ نە گەهشتبو مە بناڤـــــــێ « راستی یا بن ئاڤ بـــوی» تە بەرەڤانی ژ هوزاڤانەکـــێ ئامێدی کربو ٠٠٠ لێ مـــــە بەلاڤ نەکرو بەرسڤا تە هاتـــە دان لژێر گوشێ «بەرسڤـــــا هاوکاری « ٠٠٠ گـــــــەر ئەوا ددلێ تەوا ددلێ مـــەدا با ! دا بەلاڤکەین ٠

برادەر سەرکەفتنا مــــــە ئەوە بێێك چاڤ بەرێ خــــو بدەینە گوندو بازێرین خـــوو جوداهیێ نەهێلین چونکو گــەر پیڤانو کێشان تێکچـــــون بانیکو راستیو درستــــی بەرزەبو دڤێت بزاڤو خەبـات بێتەکرن کو بزڤریتەڤـــــە لدیماهیێ هیڤیا مە ئـــــەوە پەناو پێچیێ بهورگو مینین ٠

●بو برادەر « صلاح احمـــد محمد » هەر سێ گوتارێـــن تە بناڤێ چێروکا « کچـــا شەهیدی ٠٠٠ ئـــو ٠٠٠ فیداکاریا من » گەهشتنە مـە ٠٠٠ وەتوڤ هزرنەکە کو مـە بپشت گوهڤە هاڤێتینە ٠٠٠ لێ برادەر چاوا چێدبیت بابـێ کچکا شەش سالی بـــــــان حەفت سالی پێشی « ٤٠ » چل سالان شەهید بویە ؟ ٠٠٠تە پاشە روژەکا جوانا لدیف٠٠ هیڤیدارین بەردەوامبە ٠

● بو برادەر « خ ٠ صالح » تە دکورتە چێروکا خـــوجا « روژهەلاتەکا نوی » چـــو چارە نەکریە ٠٠٠ لـــەزێ لبەلاڤکرنێ نەکە ٠٠٠ وەستیان بخویندنێڤە دەرمانە ٠

کەراخ

ئـــەرێ کەراخ ئـــەرێ کـــــەراخ
ئـــەی رێنجبەرێ پاکێ دلســـــاخ
ئەڤـــرو تو کیڤـــە بەرزەبـــــووی
زەڤیـــا منـــا بوویە کشــــــلاخ
× × ×
دەرامەتـــــێ پرە ل ئێنـــــــا
سـیسرکو جویرکو مێشـــــا
ئەڤرو کانێ تو کیڤـــە چووی
جۆکـــا تژیـــەل کلێشـــا
× × ×
ئـەڤ برنجێ هۆ یـــــێ جـــوان
تێکدا بـــــو ئادەو دارێجـــــان
پشـتی وێ چاڤدێریـــــا چــــوویـــی
مایە بێ هیڤـــــیو بـــێ زڤـــان
× × ×
خو دیارکـــە زوبـــــە ودرە
هاتنـــا تـــە گەلـــەك ڤـــــەرە
مەرێێ راکە وگەل کولنکـــــــــی
ریشتنـــا بـــێ وەغـــــەرە
× × ×
سکرێ خو مکم چێبکە
پاشی جۆکێ دەرێژبکـــــــە
ما تو هێشتا باش نزانـــی ؟
سکرێ چـــووینێ گـــەلەك چکـە
× × ×
م هیڤیـا هەی بـــو هاتنـــەڤـــێ
روژ دێ گازی کەتـەشەڤـــێ
ئەو جۆکـــا ئـــاڤ تێرا هاتـــــی
چێتر ژ جارا دێ هێتەڤـــــێ
× × ×
دێ ئاڤـــدەتـــن هەمـــی جهـــا
ڤانێـــت رەڤو هشـــكو زهـــا
دەرامەت دێ بزاڤـــێ کـــەت
سەرێ بـــــەژنێ حەتـــا زهـــا
× × ×
ئەو تێناتیو ئێشێـــــــت کەڤـــــن
هەمی دێ بارکەنو رەڤـــــــــن
ئەو دەرامەت هەمی پێکڤـــــە
ژ وێ ئاخـــــێ دێ سەرکـــەڤـــــن
× × ×
گەهشتنا دەرامەتی
خاربا وی بوو مە بتایبـــەتـــی
بـــێ گومانـــە ئـــــەوێ گاڤـــێ
دێ بیتە تشتەك بـــەرکەتـــی ٠

● ادریس چەلکی ●

عراق پەیوەندی (پاشماوە)

بریوو بۆیە حكومەتی كۆماری عراق ناچاربوو كە ئەمیش وەك ئەو بكات بەوەی پەیوەندی خۆی لەگەڵ سوداندا ببڕێتو لە هەمان كاتیشدا ئەوە دووپاتدەكاتەوە كە ئەم رەفتارەی سودان نواندی كە نەك تەنیا لە رۆڵەكانی گەلمان لە سوداندا بەڵكو لە هەموو رۆڵەكانی سەرانسەری نیشتمانی عەرەبماندا نارەزایی بەرامبەر نیشان دەدرێت •

ئارەزووەیەكی (پاشماوە)

٣ ئەوان بە رێنووسە دێرینەكەیان میراتێكی ئەوەندە زەبەندیان پێ كەڵەكە كردوە ، بیتو باری لێبگۆڕن ، بۆ ماوەی نیو سەدەیەك ، بەرەی نوێ ناتوانێ بەو میراتەدا بچێتەوە •• خۆ لە وزەی لەچاپدانەوەشدا نیە •

٤ - خۆ بەستنەوە بە نەریت : هەموو نەتەوەیەك شانازی بە راگرو جیاكەرەوی خۆیەوە دەكا ••• هەروەها بە ئاسانی واز لە میراتی پێشین ناهێنێ • خۆدارنین لە تەقلید ئەویش كارێكی ئەوەندە ئاسان نیەو رەوتێكی مێژوویی دەوێ • ئەوەندەی كە ئێستا هەست بەزەحمەتی خاڵوداش دانان دەكەین كاتی خۆی بیری لێنەكراوەتەوە ، ئێستاش بەوە راهاتوین كە دەنگی « چ ، ژ » بە سێ خاڵ لە دەنگی «ج ،ز» جیاكراونەوە ، خۆ ئەگەر بە دوو خاڵیش بوایە كارەكە بە ئەنجام دەگەیشت ••بەڵام زۆر لابەنی لەق تا ئێستا لە بێنەوبەرەدانو دەستكاریان تەگەرە پەیدانا كا ، لەوێوە دەتوانین هەنگاوی بەیەك لایی بنێینو بەراوردی زانستانەی تێدا بكەین ، وەك :١- گیروگرفتی وشەی لێكدراو •

٢ - نیشانەی دەنگیدوون، بە پێی ناوچەكان •

٣ كەمكردنەوەی تەوزمی جوتە (وو ، یی) بزوێن

٤ - پیتی (ی ، ێ) لە كۆتایی وشەدا + بزوێن ، دەلكێن یان نالكێن ؟

٥ - پاشكۆی (دا) لەگەڵ ئامرازی پەیوەندی •

٦ -نیشانەی ئیزافەو وسف

٧ - ئامرازی (یەك ، ێك)

٨ راناوی لكاو ، یەكسەرە یان دووسەرە بلكێن ؟ بە تەسەلی لەو تەگەرانە دواوم ، ئەوەیكەپێش كەش كرا بەركولی سەرەتای بەحسەكەم بوو • تانیرە •

هونەری شیعر (پاشماوە)

خوێندنەوەی ئەم ووشانەی ، شاعیر دەیخوێنێتەوە بەهۆی نەرمیی جیهازی قوڕگو دەنگی •• سەرەڕای ئەوەش رادەی تێگەیشتنو چوونە ناو گیانو عاتیفەی شیعرەكە زۆر پێویستە ، لە باڵ ئەمانەشدا ، دەبێت پشت بە ئیشارەتو دەربڕینی دەمو چاوی ببەستێت ••

● چۆن سەرنجی گوێگر بۆ لای شیعرەكە (نەك خۆی) رابكێشیت ؟!

● چۆن وا لە گوێگر دەكەیت ببێتە بەشێك لە كارە هونەرییەكە ••؟!

● چۆن خۆی تێكەڵ بەكارە هونەرییەكە دەبێت ••؟!

● تێكەڵبوون لە گەڵ كاری خولقاندنی ناوەوەی خۆیدا ••

لەپێناوی ئەوەدا شاعیر دەبێت ، هەموو توانایەكی بەكاربێنێت ، لە دەرهێنانی تەواوی ووشە دەنگ دارەكان بە هۆی دەنگو قوڕگییەوە ، تا ووشەكان پڕ بكات لە عاتیفەو سۆزو ویژدانو گەرمیی ••

دەكرێت هێمن بێتو بۆیە پێویستە لەكاتی خوێندنەوەی شیعردا تا جارجاریش پشوویەك بە گوێگر بدات ، تا ماوەی ئەوەی هەبێت وێنەكان بهێنێتە بەرچاوی خۆیو تێیدا رابمێنێ •• یانئەوەتە چەند وێنەیەك دووبارەبكرێتەوە ••

● شیعرەكە : شیعر خۆی وەكو هونەرێك ، ئاوو هەوایەكی تایبەتی خۆی هەیەو بەهۆی ئەوەوە پێكهاتنو مانایەكان دیار دەكرێت • رەنگو سێبەرو مەوداو دەنگو بەكگرتنو جوڵانەوەی ناوەوەو یەكێتی نێوان ماناو دەربڕین بۆ ئەم مەبەستە بەكاردێن هەموو ئەمانە لەناو ئاوو هەواو دەوروبەرە شیعرییەكەدا یەكدەگرنەوە ••

زۆر كەس دەڵێت ، شیعری تازە دەنووسرێتو ناخوێنرێتەوە ، ئەم رایەش هەڵەیە ، زۆر كەس دەڵێت ، وەك ئەوە وایە بڵێیت وێنەی نوێ دەكێشرێتو نابینرێت ••

ماوێتی

بۆزانین

پڕدەزگای گشتی چیمەنتۆی سەرچنار لە سلێمانی رادەگەیەنێت كەوا قۆنتەراتێكی نهێنی هەیە بۆ ئەم كارانەی كەوا لەخوارەوە ئاشكرا كراوە ، ئەو كەسانەی ئارەزوویان هەیە لەمقۆنتەراتە بەشداری بكەن وەهەموو مەرجەكانیان تیایە بەپێی مەرجە گشتییەكانی قۆنتەراتی كاروباری ئەندازیاری بەهەردوو بەش یەكەمو دووەمیەوە كەوا ئەتوانرێت لەبەرێوەبەرێتی ناوخۆیی پارێزگای سلێمانیو بەپێی مەرجو مواسەفاتەكان لە لای ئەمینداری سنووقی دەزگاكە بە (٢) دوو دینار دەستبكەوێت كەوا نادرێتەوەو تەندەرەكانیان پێشكەش سكرتاریەتی دەستەی راوێژكاری دەزگاكە بكەن لەماوەیەكدا كۆتایی دەوامی رەسمی بێت رۆژی ٣-٥-١٩٧٩وە لەناو زەرفێكی داخراودا بنو لەسەری بنووسرێت (قۆنتەراتی نهێنی بۆ چاككردنو دروستكردن لەدەزگای گشتی چیمەنتۆی سەرچنار) • ئەوەی شیاوی باسبێت كرێو مەسروفی بڵاوكردنەوەی ئەمبۆزانینە یاهەركرێیەكی تر بێت ئەكەوێتە ئەستۆی ئوكەسەی قۆنتەراتەكەی بۆدەرئەچێت بارمتەكەش كەوا تەندەرەكانی بە (١٥٠٠) هەزارو پێنجەد دیناری كاش لەگەڵ دەبێت یا بە شێوەی چەكێكی مۆركراو یا بەشێوەی كەفالەتی بانق دەبێت •

ئەوكارانەی كەوا پێویستن جێبەجێ بكرێن ئەمانەن ،

١ - چاككردنی خانوو بەرەی مووچەخۆرەكان (٢٠)بیت خانووە •

٢ - چاككردنی شوقەیسەربازار (بێجگە لە كارەباییەكان) •

٣ - دروستكردنی بنمیچی كۆنكرێتی چەكدار بۆ وەرشەی دارتاشینو (مرجلی) هەڵمی ژمارە (١) لەگەڵ دروستكردنی دیواری پاڵپشت بۆ شوێنی كەسارەی تازە (تەنها ئیشەكەی) •

٤ - پاككردنەوەی زێرابە سەرەكیو لقییەكانی ناوكارگەكەو دروستكردنی مەنهۆلەكانی (تەنها ئیشەكەی) •

ناجي عزت محمد صالح
بەرێوەبەری گشتی دەزگای
گشتی چیمەنتۆی سەرچنار

تەمەن (پاشماوە)

چیرۆكی سێیەم

ئازاد كوڕێك بوو زۆری حەز لە پەپوولەو گوڵو گوڵزار دەكرد • رۆژێك چووە ناو باخەكەیانەوە ، تەماشای كرد هەموو گوڵەكان گەشاونەتەوە ، بەڵام هەر بەتاقی تەنیا یەك گوڵ نەگەشاوەتەوە • چوو بەدایكی گوت • لەبەردەمی دایكیا راوەستاو وبستی قسەكەی پێ بڵێ ، دەستی كرد بەگریان • دایكی پێی گووت:

كوڕم ئازاد بۆ دەگریت ؟ •

ئازاد گوتی : گوڵەكان هەموو گەشاونەتەوە تەنیا یەك گوڵی جوانی خونچە نەگەشاوەتەوە• دایكی گوتی : قەیناكە كوڕم مەگری ئەگەشێتەوە ، بۆیە ناگەشێتەوە چونكە جارێ خونچەیە • ئازاد ئیتر نەگریا •

رۆژێك لە رۆژان خونچەكە خەریك بوو ئەگەشایەوە ، لەوكاتەدا پشیلەیەكی دڕندە هات پێی لەگوڵەكە ناو گوڵەكە ناو گوڵەكە هەڵوەری• ئازاد كە ئەمەی دی دەستی كرد بەگریانو چو بۆ لای دایكی • گوتی چیتە ئازاد وائەگریت • ئازاد بەدەم گریانەوە هەموو شتێكی بۆ دایكی گێڕایەوە • دایكی گوتی :

قەیناكە ئازاد گوڵێكی جوان تریش دێتە جێگای •

پاش حەوت رۆژ گوڵەكە گەشایەوە • ئازاد كە چاوی بەم گوڵەكەوت كە خونچە بوون هیچی پێوە دیار نەبووە كەچی ئێستا ئەوەندە گەشو جوانە ، چوو خەبەری گەیاندە دایكو باوكی • گوتیان : **زۆر جوانە •**

دایكی منداڵێكی بچووكی بوو ، ئەویش كچ بوو ، دایكو باوكی گوتیان : **ناوی بنێین چی ؟ •**

زۆریان بیركردەوە ناوێكی خۆشیان نەدۆزیەوە • ئازاد پێی گوتن : من ناوێكی زۆر خۆش دەزانم • ناوی بنێن خونچە •

دایكو باوكی ئەم ناوەیان زۆر بەدڵ بوو • ئیتر هەر بەخۆشی ژیان •

نامەی (پاشماوە)

منم بەدەستی چەرخەوە
واگیرئەخۆمو ئەڕۆم
منم كە بوومە خوێنە خۆروو
خوێنی خۆم ئەخۆم •••

سالێك پێش ئەوەی مامۆستا بێكەس كۆچی دوایی بكا ئەم پارچە شیعرەم نیشاندا ، ئەوەندە لای جوانبوو سێو چوارجار پێی خوێندمەوەو بڕوای نەئەكرد كە شیعری خۆم بێ •

ئابەو جۆرە دەستمدایە شیعرو شیعر وتن •

● لەساڵی ١٩٥٣دا كەكەم كورد بوو كە هاوبەشی كۆنگرەی ئاشتی جیهانیم كرد لە (ڤییەنا) ئیتر ئەمە بووە هۆی سەرەكی بۆ گۆڕانكاری لە بابەتەكانی ترمداو كە كەرامەوە شیعرە درێژەكەی شەڕو ئاشتیم وتو چاپیش كرا .

حەمە سعید حەمە كریم
پ - هاوكاری لە سلێمانی

بۆزانین

لەپرۆژەكانی نەخشەی پەرەپێدانی نەتەوایەتی - بەرنامەی رەنێو هێنان ئەمینداریەتی گشتی كاروخانەسازی قۆنتەراتی نهێنی ژمارە ٥-١٩٧٩ بۆ دروستكردنی كارگەی چاككردنی مەكینەو ئامێر لەدهۆكدا •

لەبەر بەرزبوونەوەی ئەو نرخانەی كەوا لەلایەن قۆنتەراتچیەكانەوە پێشكەش كراوە بڕیارمان دا سەرلەنوێ بۆزانینەكە بلاوبكەینەوەو بەپێی ئەم مەرجانەی خوارەوە :

١ - ئەتوانرێت كۆمەڵە ئیستمارەی مەرجەكانی قۆنتەراتەكە لەمەڵبەندی ئەمبەرێوەبەرێتییە یاخود لە بەرێوەبەرێتی كاری پارێزگای دهۆك بە (٢٥) بیستو پێنج دینار دەستبكەوێت كەوا نادرێتەوە بەمەرجێك قۆنتەراتچی مەرجە گشتیو مواسەفاتە هونەرییەكان بكرێت كاتێك ئەوەی قۆنتەراتەكەی ئەكەوێتە ئەستۆ •

٢ - دوا ماوە بۆ پێشكەش كردنی تەندەرەكان لەپا پێش كاتژمێری دوانزەی نیوەڕۆ رۆژی یەكشەممە رێكەوتی ١٣-٥-٧٩ ئەبێت• و ئەدرێت بە سكرتێری لێژنەی كردنەوەی تەندەرەكان لەمەڵبەندی ئەمئەمینداریەتییەدا •

٣ - ئەمانەی خوارەوە ئەبێت لەگەڵ تەندەرەكاندا هەبن:

أ - بارمتەی سەرەتایی بە دە هەزار دینار لەگەڵدابێت لەشێوەی كەفالەتی بانق ، یا چەكێكی مۆركراودا بۆ ماوەی شەش مانگ لەرۆژی داخستنی قۆنتەراتەكەوە بەكاربێت

ب - پێناسی ژووری بازرگانی لەگەڵ بەڵگەنامەیەكدا كە لە بەرێوەبەرێتی باجی داهاتەوە دەرچووبێتو بۆ ئەم ساڵ تازەكرابێتەوە •

ج - بەرنامەی ئەوكارانەی لەمە دەچن •

د - پێناسی پلەی قۆنتەراتچیەكان (پلەی حەوتەم) بۆئەوەی بتوانێت بەشداری بكات لەوقۆنتەراتە بەپلەیەك لەپلەكەی خۆی بەرزتر بێت •

٤ - هەرتەندەرێك لەكاتی دیاریكراوی خۆیدا پێشكەش نەكرێت یا هەموو مەرجەكانی تێدا نەبێت پشتگوێ دەخرێت •

٥ - ئەمبەرێوەبەرێتییە بەوەوە پابەندنییە نزمترین تەندەر لەرووی نرخەوە یان هەرتەندەرێكیتر قبووڵ بكات •

٦ هەررۆژێكی دواكەوتنی كار (٥٠) پەنجا دینار سزائەدرێت •

٧ - ماوەی بەجێهێنانی تەندەرەكە شەش مانگە لە رۆژی پێشكەش كردنی تەندەرەكان •

٨ - پێویستە قۆنتەراتچیەكان نەخشەكان لەگەڵ تەندەرەكانیاندا بهێننەوە ، نەخشەكان تەنیا ئەدرێتە ئەوقۆنتەراتچیەی كەوا قۆنتەراتەكەی بۆدەرچووە •

٩ - پێویستە قۆنتەراتچی پوولێكی (٢٥٠) فلسی بەتەندەرەكەوە بلكێنێت •

١٠ - تەندەرەكان ئەگەر لەناو زەرفێكی داخراودا نەبن بەهیچ ئەژمێردرێتو پشتگوێ دەخرێت •

١١ - لەبەجێهێنانی قۆنتەراتەكە پشت بە مەرجە گشتی قۆنتەراتی كاروباری ئەندازیاری هەردوو بەشی یەكەمو دووەمیەوە ئەبەسترێت •

١٢ - هەر سڵكردنەوەیەك لەلایەن قۆنتەراتچی لەنێو تەندەرەكەوە بنووسرێت رەفز دەكرێت •

١٣ - پێویستە قۆنتەراتچی كاتێك قۆنتەراتەكەی بۆدەرئەچێت ئەندازیارێكی سەرپەرشتی كەر دابنێتو بەدەوامێكی تەواو ئیش بكات •

١٤ - پێویستە قۆنتەراتچی كاتێك قۆنتەراتەكەی ئەكەوێتە ئەستۆ عەمبارێك یا چەند عەمبارێك بۆ پاراستنی جیمەنتۆ ئامادە بكات •

شیروان علي امين
ئەمینداری گشتی كارو خانە
سازی •

بەیاننامە

قورعە كێشانی یەكەمی ساڵی ١٩٧٩ بۆ یانەسیبی قەرزی عیراقی ساڵی ١٩٧٠ لە كاتژمێری پێنجی ئێوارە رۆژی شەممە رێكەوتی ٣١-٣-١٩٧٩دا لەبارەگای بانقی مەركەزی عیراقی لە بەغداو بە ئامادەبوونی لێژنەیەك كەوا سەرپەرشتیكەری عەمەلیەتی قورعە كێشانی خەڵاتەكان بووە جێ بەجێ كرا وە لە ئەنجامدا ١٦٦ سەنەد بردیانەوەو جەمسەری خەڵاتەكان نزیكەی (٢٥٠٠٠) بیستو پێنج هەزار دینارە وە بە پێی ئەم تەفسیلاتانەی خوارەوەیە : -

ئەو كەسانەی قازانجیان كردووە سەنەدەكانیان پیشانی بانقی مەركەزی عیراقی لە بەغدا یا لە یەكێك لە لقەكانی لە پارێزگاكان یا پاش ١٥-٤-١٩٧٩ بدەنبۆ وەرگرتنی خەڵاتەكان بە پێی برگەی (ج)ی مادەی شەشەم لە بەیاننامەی بەرێز وەزیری دارایی ژمارە (٥٣)ی ساڵی ١٩٦٩ هەر وەهاو بەپێی مادەی چاككراوی ژمارە / ٨ ساڵی ١٩٧٠ **داسەنەدەكانی قەرزی عیراقی ساڵی ١٩٧٠ بە قازانجو خەڵات لە ئەنجامی قورعە كێشانی یەكەمی ساڵی ١٩٧٩ كەوا لە بەرواری ٣١-٣-١٩٧٩ جێ بەجێ كرا**

خەڵاتێك بە ٥٠٠٠ دینار ٢٤٤٧٦٧

پێنج خەڵات هەر یەكەیان ١٠٠٠ دینار قازانج دەكات •

٥١٤٢٦ ، ٩٠٧٣٥ ، ١٥٧٣٧٦ ، ٢١٠٠٤٨ ، ٤٠٣٥٦٢ .

دە خەڵات هەر یەكەیان
٥٠٠ دینار قازانج دەكات

١٤١٥٧ ، ٣٠٨٦٥ ، ٩٢٥٣٤ ، ٣١٩٥٠٨ ، ٣٣٠٥٧٢
٣٤٤٩٩٨ ، ٤٠٥٢٢٦ ، ٤٥١٢٩٩ ، ٤٥٨٧٦٣ ، ٤٩٤٦٧٤

٥٠ خەڵات هەر یەكەیان ١٠٠ دینار
قازانج دەكات

٣١٣٤٩ ، ٣٤٢٤٦ ، ٤٢١٢٥ ، ٥٥١٥١ ، ٥٥٦٦٣ ،
٥٧٦٣٣ ، ٦٢٧٤٦ ، ٦٦١١٩ ، ٦٩٣٤٩ ، ٧٥٤٧٩ ،
٨١٣٨٥ ، ٩١٨٢٦ ، ١١٠٩٣٦ ، ١٢٦٥٢٧ ، ١٥١٣٥١ ،
١٥٢٧٥٩ ، ١٥٦٧٧٢ ، ١٦٢٤٨٧ ، ١٧٠٧٧١ ، ١٧٢٢٠٧
١٩٦٩١٦ ، ١٩٦٩٩٦ ، ٢٠٤٣٣٠ ، ٢٠٥٨٠٩ ، ٢١١٣١٦ ،
٢١٣٣٤٢ ، ٢١٤٢٣٧ ، ٢١٧٥٣٧ ، ٢٣١٦٩٩ ، ٢٣٤٩٥٩٥ ،
٢٣٦٩٩٦ ، ٢٣٧٩٠٤ ، ٢٣٩٠٤٧ ، ٢٤٤٢٠٤ ، ٢٦٨٠٩١ ،
٢٧١٦٦٢ ، ٢٩٤٥١٦ ، ٣١٣١٩٥ ، ٣٢٢٥٩٤ ، ٣٢٩٢٦٢ ،
٣٣٤٥٩٠ ، ٣٣٤٦٢٧ ، ٣٦٠٦٦١ ، ٣٦٥٣٢٥ ، ٣٦٩١٦٢ ،
٤٢٩٩٢٩ ، ٤٥٤٢١٧ ، ٤٧٤١٣٣ ، ٤٩٢٩٥١ ، ٤٩٤٩٠٣ ،

سەد خەڵات هەر یەكەیان
٥٠ دینار قازانج دەكات

٦١٢١ ، ٧٧٥٩ ، ١٠٤٧٨ ، ١١٤٥١ ، ١٤١٧٩ ،
٢٤٤٩١ ، ٢٩٨٥٣ ، ٣١٢٨٢ ، ٣٢٢٥٩ ، ٤٢٧٢٩ ،
٤٣١٦٨ ، ٤٣٥١٣ ، ٤٥٥٠٤ ، ٥١٣٩٢ ، ٦١٤١٤ ،
٦٤٠٤٤ ، ٧٥٦٠٠ ، ٩٠٨٧٠ ، ٩٧٧٨١ ، ١١٠٥٦٩ ،
١١٤٠٨٣ ، ١١٧٧٠٠ ، ١٢٣٠٧٥ ، ١٢٣٩٠٣ ، ١٢٩٦٩٩ ،
١٣٠٧٩٦ ، ١٣٧١٦٦ ، ١٣٩١٤٢ ، ١٤٤٤٨٣ ، ١٤٥١٦٩ ،
١٥٥٠١٥ ، ١٥٥١٦٦ ، ١٦٩٢٧٠ ، ١٨٥٥٦٢ ، ١٨٨٢٥٢ ،
١٩١٠٠١ ، ١٩٦٣٩٠ ، ٢٠٠٠٢٦ ، ٢٠٠٠٣٣ ، ٢٠٤٦٣٦ ،
٢٠٧٨٠١ ، ٢١١٥٤٤ ، ٢١٣٩٢٨ ، ٢٢٧٣٣٩ ، ٢٣٦٥٩٩ ،
٢٣٦٩٠٥ ، ٢٥٤٩٩ ، ٢٥٤٠٢٥ ، ٢٥٨١٦٥ ، ٢٥٩٣٥١ ،
٢٦١٥١٠ ، ٢٦١٥٧٢ ، ٢٦٥٥١٦ ، ٢٦٧٤٦٨ ، ٢٧١١٩١ ،
٢٧٥٣٣٩ ، ٢٧٧٢٧٥ ، ٢٧٧٦٠٧ ، ٢٨٥٩٢٨ ، ٢٩٨٤٠٥ ،
٣٠٣١٧٨ ، ٣٠٤٢٠٠ ، ٣٠٧٥٧٨ ، ٣١٨٢٩٤ ، ٣٢٥٦٩٣ ،
٣٢٨٩٠٧ ، ٣٤٦٩٠٢ ، ٣٥٢٩٨٠ ، ٣٦١٤٣٨ ، ٣٨٢١٠٦ ،
٣٨٨٩١٤ ، ٣٨٩١٨٥ ، ٣٠١٠٤ ، ٣٩١٧٣٢ ، ٣٩٧٢٦٤ ،
٣٩٧٦٦٢ ، ٤٠١٢٠٨ ، ٤٠٢١٧ ، ٤٠٤٥٥٩ ، ٤٠٨٠٣٣ ،
٤١٣٥٠٦ ، ٤١٤١٥٣ ، ٤١٤٩٨٨ ، ٤٢٠٢٧١ ، ٤٢٣٧٧١ ،
٤٢٧١٨٦ ، ٤٣١١١٣ ، ٤٤٠١٩١ ، ٤٤٠٣٤٨ ، ٤٤٦٩٢١ ،
٤٤٩١٤٦ ، ٤٦٣٢٥١ ، ٤٦٩٣٢٦ ، ٤٧١٧٢٠ ، ٤٧٣٤٨٠ ،
٤٨٤١٩٧ ، ٤٨٤٥٥٢ ، ٤٨٤٨٥٦ ، ٤٩٣٢٣٧ ، ٤٩٩٨٠٩ ،

Institut Kurde de Paris

هەلویست

١ی ئایارو ..
گەورەیی کرێکار ...

● یەکەم تیشك... سالی ١٨٨٤ نە شازی شیکاگۆوە کشا .. داوا - ماوەی کارکردنی کرێکار- لە رۆژێکدا هەشت سەعات بێ - ئەوانەی لەسەر رەنجی ئەو زەحمەت کێشانە گیرفان پڕ ئەکەن ، بە ئاگرو ئاسن وەلامیان دانەوەو .. خوێن رژا.. بەلام ، کاروان نەوەستا ، **١ی ئایار بو بە ناسۆی رووناك ، چینی کریکار .. مەزنتر بوو ...**

● لە ولاتی برایەتی و هەنگاوی بەردەوام بەرەو پێشکەوتن ، لەرۆژانی رەشی دەستەلاتداریەتی تاجەزانی کەلدا ، کرێکارانی کوردو عارەب و کەمایەتیەکان ، هەمیشە چقلی چاوی دوژمنانی گەل بوون ، ئەمرۆش کە ئەم چینە گەوریە ، لەسایەی گۆرانکاریە پێشکەوتنخوازەکاندا : خۆمالی کردنی نەوت و یاسای کارو دەیان دەستکەوتەی تردا ، عراقی یەکیتی و پاشەرۆژی رووناك تر بنیات دەنێن ، لە ١ی ئایاری ١٩٧٩دا سلاوی رێزو خۆشەویستی لە رەنجیان و لە گەورەیی و بەجەرگییان و لەو تەقەللا دلسۆزانەی لەسای لە گەورەیی و بەجەرگییان و لەو تەقەللا لەسای شۆرشدا دەیدەن بۆ زیاد کردنی بەرهەم و قول کردنەوەی گۆرانکاری بەرەو سۆشیالستی و .. بۆ پێشەوە .

لە چالاکیەکانی کومەلـەی رۆشنبیری کوردی :

شانۆگەری «تریفەی مانگ»

هەفتەی رابوردوو ، بۆجاری دووەم ، چەند لاوێکی هونەرمەند کەوتنە تاقـی کردنەوەیەکی تری روو بەروو بونەوەی جەماوەر . لەبەرهەمی شانۆگەریدا ، بەههەمان کەرەستەو توانای ئاسایی و لەسەر هەمان شانۆی جاری پێشو لە کۆمەلەی رۆشنبیری کوردی لە بەغدا ، ئەمجارە چوار ئەکتەری خوێن گەرم ، لەگەل دەرهێنەرێکو دوو هونەری تر شانۆگەری « تریفەی مانگ »ی لیـلی گریگوریان هینا کە پێشکـۆ ناکام کردویەتی بەکوردی .

دوای مەشق و خۆ هیلاك کردنێکی چاك ، توانیان . لەسەر ئەو شانۆ ئاساییەوە ، تریفەی مانگیان لەماوەی چوار ئێوارەدا ، گەیاندە روو و دل و دەروونی تەماشاکەران .

« دلاوەر شاسوار »ی دەرهینەر ، تاقەتێکی هەرزەکەرانەی هونەری چاکی خۆی خستبوە کار ، بەلام « عارەب مەولود لە دەوری بارچاوەشدا »و کەریم عثمان و حمە علی کە دەوری پولیسیان دەبینی و « بارزان عثمان » کە دەوری پیاوێکی دەبینی ، وەك ئەکتەری بەتواناو لێهاتو ، رەنجی دەرهێنەریان گۆری بە تابلۆیەکی شانۆگەری پڕ لە جولان و چەندان سات گرژبوونەوەو بەر فراوانی نێوان خۆیان و ئەو خەلکەی شانۆگەریەکەیان بینی .

هەرچۆنی بێ ، وردکردنەوەی زۆر لایەنی تری ئەو بەرهەمە شانۆگەرییەی ئەو لاوانە لە کۆمەلەی رۆشنبیری کوردی پێشکەشیان کرد ، شایانی لێوردبوونەو لێکولینەوەی هونەرییە ، خۆزگە « رەخنەگری لەم بابەتەشمان دەبوو !! » بۆ ئەوەی ئەو دیاردە هونەریانە هەروانەیەن و رابوورن ...

چەپکی گولی خۆشەویستی بۆ ئەو لاوانەی « تریفەی مانگ »یان پێشکەش کرد .

مرۆڤ لە تابلۆکانی محمد عارفی هونەرمەندا

● حلیمە حسین ●

محمد علرف یەکێکە لە هونەرمەندە ناسراوەکان کە لەدوای تاقیکردنەوەیەکی گەورەو ماوەیەکی دوورو درێژدا توانیان جێ پێی خۆیان لەسەر زەمینەیەکی پتەودا بەتەواوی بکەنەوەو شێوازێکی هونەری تایبەتی جیاواز بۆ خۆیان بدۆزنەوە کە هەموو قوتابخانەکانی هونەری عیراقی لەباوەشیدا گرتوتەوە . سەرەرای دەولەمەندکردنی شێوازەکەی بە سەرچاوەوەرگرتن لە فۆلکلۆری کوردیداو بەکارهێنانی لەهەموو تابلۆکانیدا بۆ خرمەتی تازە کردنەوەو نووژەنی وەك ئەوەی کە لەتابلۆی (قەلای دمدم . سیامەندو ، ئیبراهیم و بکێشی)دا بەئاشکرا دیارە .

لە راستیدا - محمد - بەهوشیاری و دلسۆزییەوە لەگەل ئەم سەرکێشە هونەرییە دەژێ بە دەگمەن لەهونەرمەندانی وەك خۆیدا دەبینرێ و هەموو بەرهەمەکەی بەهێلێکی ئیستاتیکی یەکگرتو دەبەستێتەوەو لێی لانادا . هەروەها بەرهەمەکانی ئەم دواییەی تاقیکردنەوەی و فیکرییەوە لەرووی ناوەرۆك و روخسارەوە لە چاو بەرهەمە کۆنەکانیدا زیاتر پێگەیوە . وەك ئەوەی بلێی محمد لەم کارە هونەریەدا دەیەوێ ئەو جیهانە کە خەوی پێدەبینێ یاخود دەیەوێ پەرەمووچەکەی رەت بکاتەوە پیشانمان بدات . لەبەر ئەوە دەبینین کارەکانی لە ناخی واقیعێکی شەفافەوە هەلقولاوەو بەشێوەیەکی راستەوخۆ بە مرۆڤ و سروشتەوە بەستراوە . ئەوەش ئەو وتەیەمان دەهێنێتەوە یاد کە دەلێ (**هەرچەند هوشیاری هونەرمەند ئاشکراو واقیعیانە بێ زیاتر لەتوانایدا دەبێ بگاتە ئاستی بەرزی تاقیکردنەوەی هونەری کە بریتییە لە تێکەلاویەکی دلسۆزانەی نێوان هەسنەکانی هونەرمەند بەبوونی و هە لچوونییەوە).**

هەروەها ئەو تالە دیاردانەی کە دەوروبەرو میرات و چۆنیەتی دروست بوونی نەفسیەتی هونەرمەندو پەیوەندی بە تابلۆکانیەوە بەئاشکرا لە کارەکانیدا دیار بوو .. ئەمەش بوو هۆی ئەوەی کە سەردەمی پاکی منالێتی بە شێوە ساکارەکەی وەدەربخات بەلام هەلچوونەکانی بەسنووری کەسایەتی کات و شوێندا لە تابلۆی منالەکان یاریدەکەن بەستبویەوە . ئابەم جۆرە محمد دەتوانی بە شێوەیەکی راستەقینە وێنەی سۆزی تونێژالیکی گەورەی خەلك کەلەرووی کۆمەلایەتییەوە چەوسێنراون لە گەرمەی ئیشوکاری رۆژانەیانداو چارەسەرکردنیان بە هەستێکی جەماوەرانەی ناسك و رەسەنەوە بکێشێ لەسەر بناغەی قوولیەتی ئازارە تایبەتییەکاندا مادەمەکی هونەرمەند پوختەی ئامێتەی ئەو کۆمەلەیەو رووناکی شار لەچاوەکانیدا دیارە . - کاتێکیش کە هونەر مرۆڤ نەکا بەکەرستەی خۆی ، بەرهەمە هونەرییەکە بەشێوەی دێتە کایەوەو واقیعی دەوروبەری دەشێوێنێ . چونکە مرۆڤ تا ئێستاش میحوەری هەموو جۆرە چالاکییە داهێنەرەکانە .

بێشانگەی شانۆی جیهانی لەسلێمانی

بە بۆنەی رۆژی شانۆی جیهانەوە نەقابەی هونەرمەندان لە سلێمانی پێشانگەیەکی پۆستەریان لە هۆلی قوتابخانەی گوێژەی کچان کردەوەو ماوەی هەفتەیەکی خایاند .

شایانی باسە ئەم پێشانگەیە لە لایەن بەرێز محمد پیرۆز روستم بەرێوەبەری گشتی پەروەردەی سلێمانییەوە کرایەوەو ئەم هونەرمەندانە هاوبەشیان تیادا کردوە :

١ - اسماعیل خیاط .
٢ - اسماعیل مصطفی .
٣ - امید احمد .
٤ - بێستون عبدالقادر .
٥ - برهان صابر .
٦ - بهاء الدین محمد رؤوف .
٧ - جزا مصطفی .
٨ - حمە سعید .
٩ - حمەکاکە .
١٠ - حمە فرج .
١١ - حکمت هندی .
١٢ - خالد رسول .
١٣ - دلشاد صاحبقران .
١٤ - شیرزاد شوقی .
١٥ - عثمان خال .
١٦ - عطا قزاز .
١٧ - علی لطیف .
١٨ - علی کمال .
١٩ - عمر چاوشین .
٢٠ - فائق نوری .
٢١ - قادر میرخان .
٢٢ - گولنار عمر لاوە .
٢٣ - ناصر توفیق .
٢٤ - هۆشیار محمد امین

هەروەها لەم پێشانگەیەدا تیپەکانی پێشرەوی کوردی و نواندنی سلێمانی لەگەل کۆمەلی هونەرو وێژەی کوردی هەر لە سلێمانی هاوبەشیان لە خەملاندنی پێشانگەکەدا کرد بوو .

لێرەدا دەمانەوێ لای چەند پۆستەرێك بوەستین و ئەوانەی کەشیان ئەگەر ئێستا هیچمان لە سەریان بۆ ناوتریت ئەوا دلنیاین کە بە یەکجاری فەرامۆش ناکرین .

یەکەم پۆستەری دەستە راست کە ژمارە یانزەی بە خۆوە تۆمار کرد بوو بەرهەمی هونەرمەند حکمت هندی بوون سەبارەت بەمەیان هەر ئەوەندە دەتوانین بلێین بە چاو پۆشین لە کاری هونەری لە روخسارو ناوەرۆکیدا سیمای شانۆی کوردی بە پاکی تیا دەبینن ..

چاپکراوی نوێ

بەستەومەقام

کۆمەلێك گۆرانی بیـرۆ گۆرانیەکانیان ، لەم کتێبەدا هونەرمەند عثمان شارباژێری پێشکەشیان دەکا ، کە لەم دواییەدا دەرچوە . بریتییە لە(٦٠) لاپەرەی قـەوارە گەورە ..

شانۆگەری ژان

لە نووسینی نەهمـی کلاکەیی لەم دواییـەدا شانۆگەری ژان کەوتـە بەردەست خوێنەران بریتییە لە (٨٠) لاپەرەی قەوارەی‌مام ناوندی .

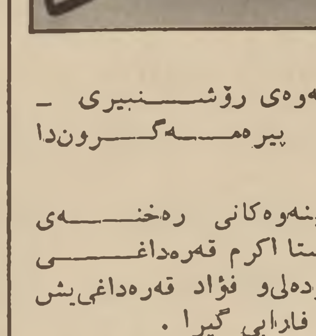

وەرزی رۆشنبیریی « زانکۆی سلێمانی

مەلبەندی رۆشنبیری و کۆمەلایەتی »

لە مانگی رابـوردووەوە ، وەرزی رۆشنبیریی زانکۆی سلێمانی دەستی پێکردو ئەم باسانەی خوارەوە لەلایەن خاوەنەکانیانەوە پێشکەش - کران :

● لێکولینەوەو شیکردنەوەی بزوتنەوەی رۆشنبیری - مامۆستا اسماعیل رەسول لە هۆلی پیرەمەگروندا پێشکەشی کرد .

● کۆرێك دەربارەی لێکولینەوەکانی رەخنەی کوردی - کاك صباح غالب و مامۆستا اکرم قەرەداغی پێشکەشیان کردو کمال میراودەلی و فؤاد قەرەداغی‌یش لێوەی دوان ، ئەم کۆرە لە هۆلی فارابی گیرا .

● تاقیکردنەوەی شیعریم - محمد صالح دیلان لە هۆلی فارابی پێشکەشی کرد .

● دامودەزگاکانی ئۆتۆنۆمی و جەژنەکانی ئادار - مامۆستا عبدالغفار الصائغ لە هۆلی پیرەمەگرون پێشکەشی کرد .

● چیرۆکنووس لە کوێوە باسی چیرۆکەکانی وەردەگرێت - ئەندازیار طە بابان لە هۆلی فارابی پێشکەشی کرد .

● زمانی کوردی و شێوەکانی گۆران - مامۆستا محمد امین هەورامانی لە هۆلی فارابی پێشکەشی کرد .

● من و شیعر - مامۆستا محمد احمد طە (کامەران موکری) لە هۆلی فارابی پێشکەشی کرد .

ئەمەو چەندین کۆری تر لەلایەن چەند مامۆستای ترەوە پێشکەشکران .

دیدەوە

رزووف هەروەك خۆی‌ماوە ، هەرچەندە توانست جیاوازە ، ئیستا توانامان گەورەترە ، بەلام چەند بەهیزتر بووی ئەوەندە ، ئەو توخمانە بپارێزە کە تۆیان زیاتر بەهێز کردووە ، ئاگاداربە تووشی لەخۆبایی بوون نەبی و ئەو کەرەسانە بدۆزینەوە لاوازبیی ، لەبەر ئەوە ، چەند توانات زیاتر بێ ، هەر زۆرتری بکە ، تاکوو توانات و جەسێ بێت بەهێزتربێ ، لە بەرەنگاری کردنی پیلانەکانی ئیمپریالیزمدا .

هاورێ صدام حسین

یەکی ئایار ..جەژنی کرێکار

پێشانگایەك لە هەلەبجە

● قوتابخانەکانی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی‌یەکانی شاری هەلەبجە پێشانگـای نۆبەمی هۆی فێرکردنی لە هۆلی قوتابخانەی شاهۆی سەرەتایی کچان کردەوە لەم پێشانگایەدا (٤٠) قوتابخانە بەشدار بون و لەلایەن بەرێز قائمقامی شاری هەلەبجەوە پێشانگاکە کرایەوەو بریتی بو لە هۆی رونکردنەوەی وانەکان و بینەران لەو هاتنەیاندا وردەکاری و دەسترەنگینی و سەرکەوتووی و ماندوبونی مامۆستاو قوتابیانیان تیابەدی دەکردو ئەنجامی ئەم پیشاندانەش بەم جۆرە بو : -

● ئامادەیی هەلەبجەی کوران یەکەمی هیناو ، قوتابخانەی حەمدونی کورانی سەرەتایی و هاواری کچانی سەرەتاییش یەکەمییان بەدەستهێناو سەر لێدانی پێشانگاکە دوو رۆژی خایاند .

پ هاوکاری لە هەلەبجە

لێرەو لەوێ

وێنە :

هەرسێکیان پێدەکەنن !

● **سنوقێ ماری ژەهراوی !**

لەم دواییەدا ، ترس و لەرزێکی گەورە کەوتە دلی ئەو خەلکەوە لە فرۆکەخانەی- هیزۆ - وەستابوون ، دوای ئەوەی کۆل هەلگرێ سنوقێکی تەختەی کردەوەو چەندان ماری گەورەی لێدەرپەری . کابرای کۆل‌هەلگر بۆیە سنووقەکەی کردۆتەوە ، چونکە هیچ ناوونیشانێکی پێوە نەبووە !

● **بە تەورداس ریشی خۆی دەتاشێ !**

کابرایەکی ئیتالیالی ناوی « ماریۆ بۆنی »بەو تەمەنی ٢٩ سالە نازانرێ بۆ پەنای بردۆتە بەر تەورداس و لە ریش‌تاشیندا بەکاری هێناوە ، ئەم کارە ساتە لەپێنج لاوە دەم و چاوی بریندار کردوەو لە ئەنجامدا براوە بۆ نەخۆشخانە ، دەلێن ئەمە یەکەمجارە ئینسانێ لەبەر برینی ریش‌تاشین بگاتە نەخۆشخانە !

لێرەوە

خوێنەری بەرێز :

لە خۆشەویستی جوانترو مەزنتر نیە ئەگەر بەخشندەییەکی تەواوی لەگەلدابێت .. جوانترین بەخشندەییش ئەوەیە بەبێ پاداشت بێت .. چونکە بەخشندەیی بەختیارییەو ، مروڤ بەقەدەر بەخشینی خۆی خۆشبەخت دەبێت .. نابە خشندەیی ئەبێتە هۆی خۆخواردنەوە لە توانـادا ، چونکە خۆشەویستی تواناو وزە ئەبزوێنێت و ئەژێنێتەوەو باوەڕ بەخۆیی پێدروستئەکات .

زۆرمان لەسەر رەشبین و خوێندنەوە .. دەلێن : رەشبین نیوە بۆشەکە بەرداغ دەبینێت و ، خۆشبینیش نیوە پڕەکەی .. هەروەها رەشبین تا لە شەویشدا چاویلکە رەش لەچاو دەکات .

دەشلێن : خۆشبین گیانلەبەرێکی وردەوە بروە دەزانێت تا شەو تاریکتربێت شەفەق نزیکتر ئەبێتەوە ..

جوانترین شتێکیش لەسەر رەشبینی خۆشبینی نووسرابێت ئەوەیە :

خۆشبین و رەشبین پێویستی کۆمەلایەتین .. چونکە یەکەمیان فرۆکەی دروستکردو .. دووەمیان چەتر ..

تحسین شاکر

Institut Kurde de Paris